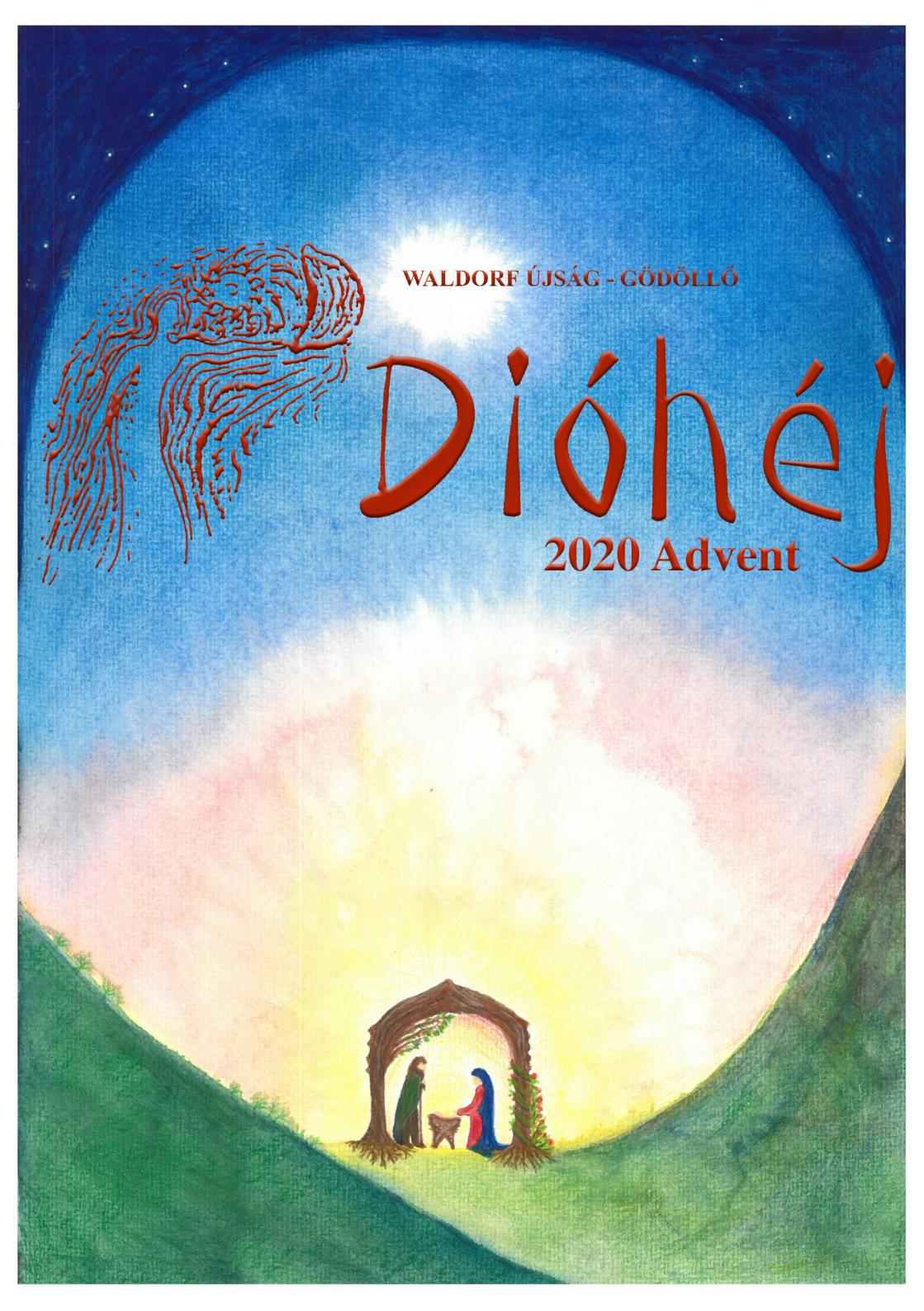

WALDORF ÚJSÁG - GÖDÖLLŐ

Dióhéj

2020 Advent

TARTALOM

Beköszöntő

Forgács Erzsébet

Pedagógia és művészet

Bárány a ládában- Forgács Erzsébet írása
Michaela Glöckler: A gyermekek szeretik az angyalokat – Kuntz Orsolya fordítása
Richter Bea: Tükörcseráp-szín-darab
Freigang Krisztián: Egy újabb lépés a farmiskola felé
Mincsik István: A tyúkök projekt
Projektnapok a második osztályban – Rábel Nagy Ágnes írása
Az alsó érzékek integrációja és az emberi kapcsolatok – Michael Kokinos előadása
Skoda Mercedes fordításában

Arcok

Fábián Zsuzsa interjúja Kőhalmi Ákos elsős osztálytanítóval
Kecskés Judit beszélgetése egyik új pedagógusunkkal, Csendes Veronikával
Új családok bemutatkozása – Hankó, Takács és Víz család

Iskolai élet

Ásványtan a hatodik osztályban – Richter Bea összeállítása
„Ókori” Róma emlékek a hatodikosoktól
Megszólalnak a csengettyűk! – Farkas-Molnár Judit írása
Kolinger Margit élménybeszámolója a stúdium csoport kirándulásáról

Gimnáziumi élet

Skarka Cili beszélgetése Vekerdy Danival a regis pedagógiai megújítás folyamatáról
„Emberebb lettem” – a tizenegyedikes szociális gyakorlatról Buth Viktória, Kecskés Maja,
Kiss Nóri, Oláh Noémi és Póth Boldizsár írásai

Életmód

Adventi naptár készítése Csendes Veronikával és az ötödik osztállyal

BEKÖSZÖNTŐ

„Egy zuhanás kétségtelenül mindig zuhanás, de más dolog, ha azért esünk a kútba, mert nem nézünk magunk elé, és megint más, ha azért esünk bele, mert egy csillagot követünk a tekintetünkkel.”

(Henri Bergson)

Karácsony a születés ünnepe. Az Úr születéséé (Nativitatis Domini), melynek misztériuma a szeretetben nyilvánul meg. A teremő Isten annyira szerette a világot, hogy saját teremtett világába elküldte egyszülött fiát nekünk. Megtestesülésének kozmikus ünnepi csodája tükröződik földi létünkben, ha az örök gyermek képes újjászületni bennünk. Ha saját teremtett világunkban várakozón teret tudunk adni a készülőben lévő újnak. Ha, mint Mária, félelem nélkül igent mondunk a születni vágyóra, "bízva a szellemvilág mindenkor jelenlévő segítségével".

Az újszülött, a gyermek, mindig a reményteli jövő képe. Amikor csillag gyúl a sötétét égen, gyermek születik a Földön... Mert a csillag a szellem, az igazság, a remény jele a fejünk fölött, és az isteni szikra, szeretet-lángocska bennünk. Kívül és belül is a sötétségben ragyog fel, hogy tájékozódási pontként segítsen leküzdeni az ismeretlentől való félelmünket. Ehhez azonban fel kell emelni a tekintetünket, hogy csillagunkat ne tévesszük szem elől, s hogy lelkünk kútjának mélyén rátaláljunk a forrásra, az új élet születésére. Csak így válhat képessé individuális énünk az isteni énhöz való kapcsolódásra.

Ez a magányosság útja. Egyedül kell tapogatózva megtennünk a legmélyebb sötétségből, a lassan felderengő fényt követve. Hiszen minden új élet a sötétség burkában fogan, hogy aztán világrajövetelével felragyoghasson, és maga is a fény forrásává válhasson, mint a kised a szent éjszakán.

És ebben az ünnepi pillanatban találkozunk a kint és bent, a fent és lent, mert már nem különül el, hogy a felettem lévő fényt követem-e, vagy maga vagyok a fény hordozója.

*"Elcsöndesült az ég haragja,
csillag ragyog, elült a szél
s lelkünk áldva gondol arra,
ki nemsokára visszatér..."*

(Szabó Lőrinc)

Akkor, és csakis akkor, újra Karácsony lesz, az ÉN Karácsonyom.

Forgács Erzsébet

PEDAGÓGIA ÉS MŰVÉSZET

BÁRÁNY A LÁDÁBAN

*„Nem kell elhagynod a szobádat. Maradj ülve az asztalodnál, és hallgatózz!
Még hallgatóznod sem kell, csak várnod. Még várnod sem kell, csak megtanulni
csendben maradni, nyugodtan, mozdulatlanul, magányban.
A világ szabadon felkínálja magát a leleplezésre.
Nincs választási lehetősége.”*

Franz Kafka

Az adventi várakozás csendjében, a növekvő sötétségben ismerhetjük csak fel, hogy „ami igazán fontos, az a szemnek láthatatlan.” Antoine de Saint-Exupéry kis hercegének sokat idézett mondata a másik, szinte közhelyé vált bölcsességgel, hogy „jól csak a szívével lát az ember”, önmagukban is szolgálhatják meditatív elmélyülésünket a négy kardinális erény gyakorlásában, kísérhetnek minket saját karácsonyunk megélésében.

Hosszú és fáradtságos út ez, melynek végigjárása bátorságot és elszántságot kíván a mostani nehéz időszakban különösen. A Mihály-időszaktól kezdve mind erősebben vagyunk kitéve az egyre növekvő sötétségben az ellenerők hatásának. De ha gyermeki látásmóddal, hittel és bizalommal indulunk el, akkor felfedezhetjük a „bárányt a ládában”, felismerhetjük a saját rózsánkat, és talán megfejtethetjük, kell-e szájkosár a báránynak, hogy le ne legelje a virágot.

Ha tudatosan, kellő éberséggel és helyesen fogadjuk mindazt, ami áramlik felénk, akkor törekszünk arra, hogy megszülessen bennünk a magasabb ÉN, a fénylő szellemi nap: Krisztus.

Egy haszid történet szerint megkérdezték Pinkász rabbit: A hagyomány szerint miért a szentély lerombolásának napján kell megszületnie a Messiásnak? A magnak, melyet a földbe vetnek, szét kell esnie, hogy az új kalász szárba szökhesse – mondta a rabbi. – Az erő nem képes feltámadni, ha előbb nem húzódik vissza a nagy rejtettségbe. Alakját leveti, majd új alakot ölt – ez történik a tiszta Semmi pillanatában. A feledés burkában gyarapodni kezd az emlékezet ereje. Ez a megváltás hatalma. A pusztulás napján a földdel válik egyenlővé az erő, és növekedni kezd. Ezért ülünk ezen a napon a földön, ezért megyünk ezen a napon a sírokhoz s ezért fog ezen a napon megszületni a Messiás.

Fontos tehát, hogy ne mulasszuk el a megfelelő időt, hogy meglássuk benne a változás esélyét! A mi kis hercegünk is tudta ezt. Tudta, hogy mikor áll a saját csillaga éppen a feje felett, s hogy ezt a pillanatot nem szabad elszalasztania. „Az ember nem lát semmit. Nem hall semmit. Valami mégis csendesen sugárzik... Az teszi széppé a sivatagot – mondta a kis herceg –, hogy valahol egy kutat rejt.”

Ez ugyanaz a kút, amelynél a szamariai asszony találkozik Jézussal. Jézus így szól: – Ha ismernéd Isten ajándékát, s azt, aki azt mondja neked: Adj innom!, inkább te kértél volna tőle, s ő élő vizet adott volna neked. – Uram – mondta erre az asszony –, hiszen vödöröd sincs, a kút pedig mély. Honnan vehetnél hát élő vizet? Jézus azt felelte: – Aki ebből a vízből iszik, amelyet én adok, az nem szomjazik meg soha többé, mert a

víz, amelyet én adok, örök életre szóló vízforrás lesz benne. „Elérkezik az óra, s már itt is van, amikor igazi imádók szellemmel és igazsággal imádják az Atyát.” (Jn 4, 10-15, 25)

– Néha a szívnek is jó a víz – mondja a kis herceg, és mikor hajnalban rátalálnak a kútra, elcsodálkozik, hogy „minden készen van: csiga, vödör, kötél...” Tudnak meríteni a kútból. „A vödörben még remegett a víz, és benne, láttam, ott remegett a Nap. – Éppen erre a vízre szomjazom – mondta a kis herceg. – Adj innom... Hunyt szemmel ivott. Olyan volt ez, mint egy ünnep. Ez a víz más volt, több volt pusztá italnál. A csillagok alatti vándorlásból született, a csiga énekéből, a karom megfeszített erejéből. Olyan jól esett a szívnek, mint egy ajándék. Mikor gyerek voltam, így aranyozta be a karácsonyi ajándékot a karácsonyfa fénye, az éjféli mise

Rábel Nagy Ágnes és Rábel Luca táblarajza

zenéje, meg a mosolyok varázsa." Ahhoz, hogy ezt az ajándékot megkaphassuk, a négy földi erényt (igazságosság, mértékletesség, bátorság, bölcsesség) gyakorolva a három isteni erényt (hit, remény, szeretet) is birtokolnunk kell.

Márai Sándor azt mondja: „Mikor Istenre bízom a sorsom, érzem, hogy Isten nem ad föltétlen jogot ehhez. Hinnem kell benne, hogy a „madárka tolla se hull ki” az Ő akarata nélkül, de nincs jogom vaksi bizalommal mindent az Ő kezébe tenni le. Isten reám is bízta, hogy csináljam és igazítsam a sorsom. S csak ha vállalom ezt a feladatot, akkor segít.”

„Ég és föld” című művében pedig így folytatja: „Lehet, hogy a magány összetöri az embert, mint Hölderlint, mint Pascalt, mint Nietzschét, de ez a bukás és törés még mindig méltóbb a szellemi emberhez, mint a vegyülés a világgal, ami emberi, édes-gonosz vonzásával fertőz és gödörbe taszít. Zuhanj mélyebben a magány szakadékába; elpusztulsz így is, de bukásoddal tartást adtál lelked és műved végzetének.

Nincs itt mód az alkura, s nincsenek epikureusi fél bölcs és sunyin óvatos megoldások sem, a kerttel és barátokkal: ha felelni akarsz a világ kérdéseire, csak a magányból felelhetsz, mely teljes, mint az élet és a halál. És nem igaz, hogy ez a mély, sűrű magány emberellenes, az emberek ügyét akkor szolgálod teljesen, ha elvonulsz ügyeik elől. Maradj magányos és emlékezz. Maradj magányos és figyelj. Ne reménykedj: nincs más megoldás.”

„A karácsony a születés ünnepe. Valaminek vége van, és valami most jön létre. Bárhol. Akár egy istállóban is. Állatok között, segítség nélkül, egy gyűlölettel teli világban, gonosz és sötét világban, ahol a kis Jézus született. Mindegy. Csak szüless meg. Szüld meg magad. Lobbantsd lángra a szívedet, s hagyd, hogy ez a lángocská eloszlassa az egész elmúlt éved sötétségét. S ha ez a kis gyertyaláng megerősödik benned, menj a hozzátartozóidhoz. Vidd el nekik a békét, az új arcodat, és azt a meggyőződésedet, hogy az életünk díszlete nem egy szoba, hanem az egész világmindenség.” (Müller Péter)

Forgács Erzsébet

Pénez Adrián, 2. osztály

Dr. Med. Michaela Glöckler az antropozófus orvoslás képviselője, a németországi Herdeckében működő antropozófus kórház és a bochumi egyetemi gyermekklinika gyermekorvosaként, továbbá a witteni Rudolf Steiner Waldorf Iskola iskola orvosaként dolgozott. 1988 - tól 2016 - ig vezette a dornachi Goetheanum Szellemi Szabad Főiskola Orvosi Szekcióját. A különböző képzések és nemzetközi szervezetek megalapításával és az orvosi szekció vezetőjeként sokat tett az antropozófus orvoslás terjedéséért továbbá tudományos alapjainak elismertetéséért. Számos szakmai és ismeretterjesztő írása jelent meg, többek között a gyógyításban szükséges paradigmaváltással kapcsolatosan, amiért döntéshozatali szinten is dolgozik például az európai uniós Eliant kampány keretén belül.

Dr. Glöckler világszerte ismert könyvének, "A Nagy Gyermekkalauz" hatodik kiadásának előszavából idézve:

"Mai korunknak égető szüksége van egy olyan új családi, nevelési és fejlődési kultúrára, mely a nevelés és a gyógyítás összefüggéseivel számol, és amelyben az egyéni fejlődés támogatása összhangban van a szociális és gazdasági körülményekhez történő alkalmazkodással. (...) Ehhez azonban egy olyan emberképre van szükség, melyben a természettudomány eredményeit kiegészítjük a körszerű lélek- és szellemkutatás ismereteivel, mint ahogy ez a Rudolf Steiner alapította antropozófia, illetve jelen korunk más holisztikus megismerési útjainak, szemléleteinek segítségével lehetséges."

A GYERMEKEK SZERETIK AZ ANGYALOKAT

Michaela Glöckler, 2018

A gyermekek számára az angyalok létezése természetes, még akkor is, ha soha nem hallottak róluk. Ha megpillantanak valahol egy angyalt ábrázoló képet, szívesen tekintenek rá, s úgy tűnik, tudják, hogy mit látnak. Olykor érzékelik is ezeket a szépséges, légiiesen könnyed lényeket és mesélnek róluk. Ilyenkor nagyon fontos, hogy ne okozzunk csalódást a gyermekeknek azzal, hogy kijelentjük: „Ilyesmi márpedig nem létezik!”

Sokkal fontosabb az a kérdés, hogy a XX. és a XXI. században miért jelent meg – és jelenik meg napjainkban is – oly sok, angyalokról szóló irodalmi

mű, s vajon mi az oka annak, hogy folyamatosan egyre több angyal témájú művészi ábrázolás születik? Miért nem csupán a vallás említi az angyalokat és más szellemi lényeket már kezdettől fogva és fogadja el létezésüket mind a mai napig?

Miért nem „látjuk” az angyalokat?

Amikor Scotus Eriugena (cca. 815-877) megírta De divisione naturae c. könyvét, éppúgy párbeszédes formában alkotta meg azt, miképpen Plátón. Kérdéssel fordult szerzetes testvéreire: Mi az, ami az emberben és az ásványokban közös? A válasz így szólt:

Augusztinovicz Bertalan, 2. osztály

a fizikai test. Mi az, ami az emberben és növényekben közös? Az élet. Hát az emberben és az állatokban? A lélek. Majd azután ezt kérdezte: Mi az, ami az emberben és az angyalokban közös? A gondolkodás – hangzott a válasz.

A gondolkodás láthatatlan, túllép az érzéki tapasztaláson. A gondolkodásban nemcsak a látható világot ragadhatjuk meg, hanem mindenekelőtt az érzékeinkkel nem felfogható erők és lények láthatatlan világát.

A görög szó angelus, melyből a német Engel (*a magyar angyal – a ford. megj.*) ered, hírnököt jelent. Minden gondolat hírt ad valamiről – egy törvényről, egy dologról, egy igazságról. Az angyali üzenetek egészen mélyen, legbensőbb lényünkig hatóan érintenek bennünket.

A gondolatoknak szárnya van: ki ne ismerné az élményt, amikor erősen gondolunk valakire, és ekkor hirtelen érkezik tőle egy telefonhívás, egy üdvözlés vagy egy e-mail. Nyilvánvaló, hogy a gondolatok túllépnek téren és időn.

Mindent el tudunk képzelni és emlékezetünkben megőrizhetjük, amit láttunk és átéltünk. Ám ezek mellett léteznek olyan gondolatok, melyeket sehol nem láthatunk, bár törvényszerűségekként irányítják a jelenségek világát. Ide tartoznak a matematikai definíciók és fogalmak. Ezeket csupán a tiszta gondolkodásban érthetjük meg. Vannak olyan gondolatok is, amelyeket eszméknek és ideáloknak nevezünk. Ezek csak úgy, spontán „eszünkbe juthatnak” vagy intuitív módon „felmerülhetnek” és lelkesítőleg hathatnak ránk; néha olyan erős hatással bírnak, hogy segítségükkel alkalmunk nyílik akár hivatásunk vagy az életünk megváltoztatására is, vagy arra, hogy új utakat találjunk az önmegvalósításban. Ekkor valami személyes, szellemi irányítást érzékelünk.

Én magam is átéltem egyszer egy angyali üzenetet egy teljesen hétköznapi észlelés során. A szakorvosi képzésem idején történt, amikor egy kollégám bántóan viselkedett velem szemben. Elégge elkeseredett voltam, sőt már azt fontolgattam, hogy állást változtatok. Egy esős novemberi reggelen ezekkel a borús gondolatokkal telve autóztam a klinikára, s ekkor hirtelen egy három év körüli kisgyereket pillantottam meg, egy kis tarisznyával a nyakában, ahogy vidáman tolta maga előtt a lehullott leveleket a járdán. Rossz kedvem egy csapásra elillant.

E derűs, gondtalan kisgyermek észlelése visszahozott a rendes kerékvágásba, vissza újra a lényeghez. Ekkor azt gondoltam, hogy bizony nekem is közöm van ahhoz, hogy ebbe az áldozati szerepbe kerültem. Miként lehetséges, hogy ez az alak ennyire befolyásolhat engem? Miért nem teszem egyszerűen helyre, amit helyre kell tennem, és fogadom el tőle azt, amit jogos kritikaként fogalmaz meg? Úgy éreztem, hogy az angyalom figyel rám és erőt ad nekem.

Mindannyian ismerjük ezeket az élményeket, csak nem vesszük figyelembe őket, mert az angyalok – akár a gondolkodás – nemcsak láthatatlanok, de teljes önzetlenség is jellemzi őket. Az angyalok annál inkább válnak érzékelhetetlenné, minél inkább kezdik a kisgyermekek kívülről látni önmagukat. A gyerekek az iskoláskoruk előtt – a 4.-5. életévükig – gondolkodásukat az érzékszervi érzékeléssel szorosan összekapcsolva élik meg. E két élményt még nem tudják elkülöníteni egymástól. Ezért még „látják” is a saját gondolataikat – a jókat éppúgy, mint a rosszakat. Ahogy képesek vagyunk érzékelni azt az erőt, mely a jóságos emberektől felénk árad, amikor gondolnak ránk, épp így átélhetjük az angyali erők közelségét is, mikor a létezésükkel foglalkozunk és gondolunk rájuk. A gondolkodást e szempontból tekinthetjük akár hídnak, mely „felfelé” vezet, oda, ahol a halottak vannak, akik néha oly váratlanul és intenzíven képesek felbukkanni gondolkodásunkban.

Gyermekorvosi praxisomban újra és újra megjelentek az angyalokkal kapcsolatos témák, de a gyermekkori

Barna Luca, 2. osztály

vallásos rituálék értelmére irányuló kérdések is. Így születtek az „Eterns-prechstunde” („Nagy gyermekkalauz” címmel jelent meg magyarul – a ford. megj.) és az „Eltern fragen heute” c. könyveimben az erről szóló leírások.

Épp a mai korban, amikor a média virtuális nevelőtársakká váltak és erős hatalmat gyakorolnak a gyermeki gondolkodásra és képzelőerőre, akár tartósan meg is változtatva azt, különösen fontos, hogy olyan élményminőségekről gondoskodjunk, amelyek digitálisan nem közvetíthetőek: valódi közelség, melegséggel teli emberi érdeklődés, békés hangulat az esti gyertyafény-nél, amikor visszatekintünk a napra és az kérdezzük magunktól: Mi volt ma különösen szép? Mi volt nehéz? Mit akarunk holnap jobban csinálni?

Ha mindezeket közösen átgondoljuk, az megnyugtató, segít, hogy tisztán lássunk, és előkészíti az éjszakai találkozásunkat az angyalunkkal, aki őrangyalként minden ember sorsát kíséri.

Az angyalok a fejlődés segítői

Mindig nehéz volt megértenünk, hogy az angyalok miért nem jelennek meg előttünk, emberek előtt, miért nem teszik magukat láthatóvá. Minél rosszabb a helyzet földünkön, annál inkább szeretne az ember a maga számára valami olyat, mint egy égi törvény. Miért nem jön hát? Mert nekünk, embereknek meg kell tanulnunk, hogy magunk mondjuk ki a törvényt, és azt is, hogy a problémákat, melyeket mi okozunk, magunk oldjuk meg.

Miért van ez így? Sőt még tovább lépve: Miért kell ennek így lennie? Mert az ember természetéből fakadóan egy tökéletlen lény. Az ásvány, a növény és az állat egy szempontból megelőzi az embert: ők tökéletesek. Ha az evolúció képes lett volna megalkotni a tökéletes embert, akkor ez biztos bekövetkezett volna, s akkor az ember valóban egy magasabb rendű állat lenne, melyet ösztönök és természetes bölcsesség irányítanak, nem pedig egy külön rendszertani fogalom, mely önállóságra törekszik, és oly sok mindent kell „magának” megtanulnia. Mi, emberek kételkedünk ösztöneinkben, még a helyes alvást, a helyes táplálkozást is tanulnunk kell, és azt is, hogy miként ápoljunk egymással emberhez méltó kapcsolatokat. Ezért mondja Rudolf Steiner

a Szabadság filozófiája c. művében: „A természet az emberből csak természeti lényt formál; a társadalom törvények szerint cselekvő lényt; *szabad* lényt csak *ő maga* formálhat magából. A természet az embert fejlődésének bizonyos fokán szabadon engedi; a társadalom fejlődésének további pontjáiig vezeti; a végső alakítást csak ő maga végezheti el magán.”

Nevelés és önnevelés nélkül az ember nem képes fejlődni. A természet nem tudja megalkotni az önmagáért felelős, autonóm embert. A társadalom nem akarja ezt – sokkal inkább fontos számára, hogy alkalmazkodásra kényszerítsen bennünket, hogy szabványokat vezessen be, előírásokat és törvényeket hozzon, melyek egyformává tesznek bennünket.

Turcsányi Zente, 2. osztály

Az államnak jól alkalmazkodó polgárookra van szüksége, a gazdaságnak pedig fogyasztókra – ezt szem előtt tartva alakították ki az állami oktatási rendszereket. Az iskolai oktatás és a tananyagok digitalizálásával, mely napjainkban már a kisgyermekkor is eléri, e szabványosítási tendencia még tovább erősödik. Ezért ma feltétlenül szükséges, hogy tudatosabban forduljunk a harmadik terület felé, mely az emberi szabadságot és méltóságot foglalja magába.

Ha egyszer megértjük, hogy az angyalok csak akkor állhatnak mellénk, ha önként fordulunk hozzájuk, úgy majd lényegesen könnyebb lesz – még ha nem is volt részünk semmilyen vallásos nevelésben – utakat találnunk hozzájuk, hogy ismét elérjük őket. Ezáltal esélyt adhatunk létezésünk láthatatlan dimenziójának, mely segíteni szeretne nekünk – ha akarjuk. Akkor ismét rádöbbenünk majd, hogy hisz éppen az anyagi üzenetek jelennek meg nekünk életideáljaink alakjában, melyek átvezetnek bennünket az életen, támaszt nyújtanak a kétségbeesés pillanataiban, hogy ne adjuk fel. Ezek adhatnak nekünk vigaszt és erőt betegségben és ínségben. Ennek átélésében versek is segíthetnek bennünket, melyek angyalokról szólnak, és olyan emberektől származnak, akik nagy nyomorúságukban megérezték Isten és az angyalok közelségét. Sokan ismerik Bonhoeffer (*Dietrich Bonhoeffer evangélikus lelkész, 1906-1945 – a ford. megj.*) versének pár sorát, melyet néhány hónappal halála előtt egy koncentrációs táborban írt. Gyermkekkel imaként is mondhatjuk:

*Von guten Mächten wunderbar geborgen,
Erwarten wir getrost, was kommen mag.
Gott ist bei uns am Abend und am Morgen
Und ganz gewiss an jedem neuen Tag.*

*Áldó hatalmak oltalmába rejtve
Csak várjuk békén mindazt, ami jő.
Mert Isten őriz híven reggel, este,
Ő hű lesz, bármit hozzon a jövő.*

Vagy Rudolf Steiner egy fohásza, mely különösen a veszély perceiben segíthet bennünket erőt adón:

*Du Geist meines Lebens, schützender Begleiter,
Sei Du in meinem Wollen die Herzensgüte,
Sei Du in meinem Fühlen die Menschenliebe,
Sei Du in meinem Denken das Wahrheitslicht.*

*Te életem szelleme, óvó kísérlő,
Te légy akaratomban a szívjószág,
Te légy érzésemben az emberszeretet,
Te légy gondolkodásomban az igazság fénye.*

Az angyal az égit, a magasabb minőséget testesíti meg bennünk. Amilyen erővel e cél felé törekszünk, épp olyan intenzitással éljük át a teljesség közelségét önmagunkban és környezetünkben – ez az angyal közelsége.

Ha ilyen gondolatok élnek a gyermek környezetében, ha ezek alakítják a napot végigkísérő kis spirituális rítusokat, úgy ezek erőt és hitet adnak a fejlődéshez.

A fordítást készítette: Kuntz Orsolya

Forrás: https://www.erziehungskunst.de/fileadmin/downloads/fruehe_kindheit/2018_EK_KiGa_Winter.pdf - Michaela Glöckler: Kinder lieben Engel

TÜKÖRCSERÉP - SZÍN - DARAB

Hogy milyen élményben volt részünk? Különlegesben. Visszapörgetem az idő kerekét: 2020.10.10. és onnan még vissza három hetet.

Ekkor kezdődtek a próbák. A tavaszi otthonmaradós időszak mindent megbolygatott, főleg az év végi terveket törte szét. Éppen hogy eljutottunk az olimpiánkra, aminek nagyon örültünk, de sajnos a színdarab elmaradt.

A Szávitri darabbal szerettünk volna foglalkozni Illés Endre könyve nyomán, amely az ősi indiai Mahábhárata vallási szövegében szerepel, egy történet a szerelemtől, életről, halálról. Azt gondoltam, ez annyira fontos, nem szabad elengedni.

Így lett projekthetünk, 12 napos próbaidőszakunk, melyet Sutka Balázs, a Hovatovább Kikötő megálmodója segített finom, tiszta, szellemi rezgéseivel és színészi, rendezői képességeivel, tapasztalataival. KÖSZÖNET, HÁLA!

Az osztályom, bár lelkes volt, néha nem értette, miért kell minden pillanatot komolyan venni, miért kell figyelni, ha más ember vagy más csoport próbál, miért kell rengeteg háttér munkában száz százalékban részt venni (... majd valaki más ügyis megcsinálja). Én kicsit tudtam szemlélni az osztályomat, és ez rengeteg élményt adott.

A második héten már kezdték érezni, hogy ebből valóban lesz színdarab,

hogy fontos egy mozdulat, egy ének, egy levél is, és jó, ha támogatják egymást. A próbák is zajlottak, de a legfontosabb, hogy mindenki bejárt egy egyéni utat: nemcsak szereplőként vagy a "Szávitri utasaként", hanem egy saját fejlődési utat, nevezhetjük sorútnak, életlépésnek is.

Elfogadták, amit az égiek adtak, megfogalmazták, hogy ez így, ezekkel a szereplőkkel volt jó és teljes. Megérezték, hogy az alázat és odafigyelés fontos, hogy minden apró, jelentéktelennek tűnő mozzanat is az egész része.

Volt közben is sok beszélgetés, meg a végén is. És én láttam, érzem, hogy más emberek lettünk – ezt ők is megfogalmazták. Kiemelték egymás erősségét, tisztelték egymás odaadását, támogatták egymás munkáját és együtt éltek – a szindarabért.

Az eredmény – szerényen, halkán mondom – nekem megható lett. Igazi színházi varázslat!

A szülőknek ajándék, meglepetés volt, főleg átélni, hogy valóban mi a legfontosabb az életben – talán a szeretet, a szerelem, az erő az életben, mely a halállal is szembe mer szállni... Szávitri szerelme legyőzhetetlen, de az alázata, bölcsessége is, és a felismerés: a halál istene megőrzi a világ arányait. Azért, hogy az élet éljen, ahhoz itt kell lennie; pusztulás, megújulás, halál, élet, rend, törvény – nem kikerülhető. Élményeink, létszükségletünk, sorsköveink.

Történet a szerelemről, az életről, a halálról – ez a mi saját történetünk is.

Szép adventi időket mindannyiunknak tele szeretettel!

Richter Bea

EGY ÚJABB LÉPÉS A FARMISKOLA FELÉ

Mint az már bizonyára több írásunkból is kiderült, nagyon sokat foglalkozik a Tanári Konferencia azzal, hogy amit csinálunk a nevelés/oktatás terén, az jó-e, és hogy merre kellene az irányt vennünk. Korábban foglalkoztunk a kooperatív oktatással, a projekt alapú oktatással, illetve kerestünk egyéb „eszközöket”, melyeket be tudunk vetni a megfelelő helyzetekben.

A tavalyi és az idei évünk is azonban már egészen másról szólt. Egyre inkább körvonalazódott, hogy a tanítás már nem igazán működik a négy fal között, ki kell vinnünk a gyerekeket a szabadba, a természetbe. De mégis hogyan, és mit fogunk ott csinálni? – vetődött fel a kérdés minduntalan.

Mikor idekerültem, akkor találkoztam a Farmalapú Nevelésért Egyesülettel és rendezvényeivel. Mindjárt az első konferenciára el is keveredtem, ahol aztán egy kis előadást is kellett tart-sak. Innen már nem volt kérdés, hogy minden eseményen ott leszek. És jöttek az újabb események, Robin Brown az USA-ból, aki erősen akadályoztatott gyermekekkel dolgozik együtt, kint a szabadban. Aztán ennek a konferenciának az utózungése volt a hallottak feldolgozása és gyakorlatba ültetése. A következő alkalmon már Peter Guttenhöfer tanár úrral találkozhattunk, aki már bizony konkrétan a farmiskoláról beszélt, és hogy miért éppen farmiskola, és hogy mi is az.

Ekkor éreztük azt, hogy megtaláltuk pedagógiai megújulásunk útját. Az előadásokon elhangzottakat elvittük a Tanári Konferenciába is, ahol először kíváncsisággal vegyült távolságtartással hallgatták élményeinket. Ezután egy újabb félév elteltével, a tavaszi pandémia előtti utolsó pillanatokban már a mi iskolánk adott otthont a Farmalapú Nevelésért Egyesület következő konferenciájának, ami nagyon jól sikerült, és most már nem vendégként, hanem házigazdaként lehettem jelen, ami egyrészt izgalommal töltött el, hogy minden rendben legyen, másrészt izgalommal töltött el, hogy hogy mit is fogunk hallani. Peter egy olyan előadással érkezett hozzánk, amit keveseknek van lehetősége hallgatni. Ez már inkább arról szólt, hogy mi is az antropológiai háttere a farmiskola gondolatának. Azt hiszem, ezen a műhelymunkán esett le számunkra igazán, hogy ez nemcsak a farmról, a

mezőgazdaságról szól, hanem minden olyan tevékenységről, ami értelmes, hasznos tevékenység, és amelyben a résztvevő gyermeknek van felelőssége. Felelőssége abban, hogy a munka el legyen végezve. A munka ne azért legyen elvégezve, mert kötelező, mert a tanító azt kérte. A munka azért legyen elvégezve, mert ha nem lesz elvégezve, akkor annak következménye van, adott esetben súlyos következménye. Ezekkel a kikristályosodott gondolatokkal már a Tanári Konferencia korábban némi távolságot tartó tagjai is közelebb érezhették magukhoz, hogy mit is takar a farmiskola gondolata.

De mit is? Azt, hogy az oktatás alapja a tevékenység, méghozzá értelmes tevékenység. Ebben persze nagy részben a föld adja a legtöbb tevékenységet, de nem az egyetlent. Hiszen a földben megtermett élelmet fel is kell dolgozni, tehát a következő terület le-

het a konyha. A konyhában elkészült ételeket meg is kell enni. Tehát a következő terület lehet az étkező. Az étkezőt, de egész környezetünket is élhető állapotban kell tartanunk, így máris eljutottunk a háztartáshoz és a ház körüli munkákhoz. De az épületet fel is kell építeni. És még egy fontos terület, hogy az időjárásnak megfelelő öltözeteket is elő kell teremteni valahonnan, el kell készítenünk. Mint kiderült, a tevékenység alapú nevelésnek a földön kívül rengeteg területe van, ahol a földhöz nem értő kollégák is megtalálhatják a hozzájuk közel álló, nekik kedves területet.

Aztán eljött a tavaszi pandémia ideje. Volt, aki távoli vidékre menekült, és volt, aki helyben maradt, sőt az iskolába is bejárt. De mit lehet egy olyan iskolában csinálni, ahol nincsenek gyerekek? Gyerekek valóban nem voltak, de volt az éppen csak elindított kert, szintén gyerekek nélkül. Így a suliba bejáró tanárok István vezetésével

kézbe vették a kertet. De a kertben végzett munkának más gyümölcse is lett, nem csak a megtermelt növények. És ez a gyümölcs lett a PROJEKTNAPOK gondolata. A gondolatot Katrin az iskolavezetőség elé tárta, majd a Tanári Konferencia is megismerkedhetett már egy egész jól kidolgozott programmal. Már csak tartalommal, erőforrással és eszközökkel kellett megtölteni a programot. Ez a munka már a Tanári Konferenciára maradt. A program lényege, hogy az alsó 5 osztály a hét egy-egy napján nem a tanteremben tanul, hanem kint, a természetben értelmes módon kapcsolódik az aktuális epochához. Miután kiderült, hogy melyik nap melyik osztályé, a tanítók az állandó segítők, Katrin, Miklós és Péter mellé saját segítőköt választottak szaktanárjaik közül, akik ezen a napon az évkezdéstől az őszi szünetig, illetve a tavaszi szünetig az év végéig az adott projektnapokon a gyerekekkel „dolgoznak”. A munkákat egyrészt az

állandó segítők határozták meg, másrészt az osztálytanító a saját segítőkkel is sok munkát meghatározott.

A 4. osztályban Katrinnal alapvetően a kertben dolgoztak, ahol először a mélymulcs technológiával kezelt kertünket gazolták ki és trágyázták be. A gazolás közben sokszor 2 m-nél is hosszabb tarackgyökereket húztak ki a földből a gyerekek. Ebben a szakaszban már a tavaly oly sikeressé vált adventi teánkora is készültünk. Almát, illetve csipkebogyót szedtünk, daraboltunk, aszalunk. Miklóssal a kert körüli területeket tisztították meg a gyerekek a sarjaktól és próbáltak területeket tisztítani, majd a parkolóban a kátyúkat tömködni, illetve az útról a leveleket összesöpörni, végül a Szent Márton ünnep helyét rendezték. Péterrel az épülő baromfiudvar fa alkatrészeit készítették elő: fűrészelték, csiszoltak, és még egy egyszerű ácsapolást is készítettek. Velem pedig a kemence tetőszerkezetét újítottuk fel, illetve egy mongol jurta

építésébe fogtunk, melynek szintén a fa alkatrészeit készítjük az év eleje óta folyamatosan. Közben nem szabad elfeledkezzem arról, hogy a művészeti tevékenységeinket is ápoltuk. Hiszen az akaratú tevékenységek mellett a művészeti tevékenységek mennyiségének emelése is cél. Így a gyerekek ezen a napon euritmia- és hangfoglalkozáson is részt vettek.

Összességében elmondhatom, hogy a gyerekek nagyon élvezték ezt a napot. Az őszi szünet után egyenesen hiányolják. És én is hiányolom. Érezhetően nehezebb velük már péntekenként a négy fal között. Ha a ház körüli tevékenységek mellett még benti tevékenységeket is végeznénk (háztartás, főzés, karbantartás), akkor még inkább teljes, valós, életszerű tevékenységeket ismerhetnének és tanulhatnának meg. A jövőben ezeknek is szeretnénk figyelmet szentelni!

Freigang Krisztián

A TYÚKÓL PROJEKT

Amikor eldöntöttük a tanévnyitó konferencián, hogy az alsó tagozaton és az ötödik osztályban un. projektheteket tartunk, már megvolt a terv, hogy milyen munkával fogok benne részt venni.

Magát a projektepochát a tevékenységalapú oktatásra épülő pedagógia mentén vezettük be az idei tanévben próbaként, melyben van, amikor a gyerekek által tanultak gyakorlati alkalmazása kerül előtérbe, de van, amikor egyszerűen „csak” értelmes tevékenységet végzünk, mely önmagában is megállja a helyét mint pedagógiai eszköz. Ilyen kihívások során a gyermek hasznos, tevékeny feladatban vesz részt, miközben megtapasztalja a fizikai erőfeszítést egy olyan alkotó, teremtő folyamatban, mely részben általa valósul meg, s a végén valódi, kézzelfogható eredmény születik. Nem elhanyagolható szempont volt többek közt, hogy mindezt a munkát kisebb-nagyobb munkaközösségekben tehetik meg, ahol a közös tevékenység élménye is adott.

Természetesen ezt az elképzelést összekapcsoltuk azzal a szándékunkkal, mely az un. Álomiskola – Farmiskola törekvésünkhöz illeszkedik, s ezért egy már tavaly felmerült ötlet mentén terveztem meg a munkákat. Tyúkudvar létrehozása lett a végső terv. Az iskolakertben találtunk is egy ideális helyet, ahol megfelelő méretű terület tudunk elkeríteni 10-12 db tyúk számára. Terveink szerint építünk egy ólat, és

bekerítünk körülötte egy akkora területet, mely az állatok számára szükséges és kellően biztonságos is.

A munkákat egy előkészítő folyamat vezette be, melynek során elkészítettem a leendő tyúkól makettjét, aminek bemutatása alapján a gyerekek láthatták, hogy mi is készül majd általuk, milyen munkákat kell majd elvégezniük. Az ólat betonlapon álló lábakon képzeltem el, melyhez a szükséges anyagokat – sóder, cement –, és kellő mennyiségű faanyagot kellett beszerezniük. Természetesen kellek még szerszámok, eszközök is a munkákhoz, így vásároltunk fűrészet és munkapadokat is. A nyár folyamán kiépítettünk egy kerti csapot, így a közeli vízkivétel már biztosítva volt.

A nyolcadikosokkal kitértük a ponttalapok helyét, így a gyakorlatban alkalmazhatták a Pitagorasz-tételt és számhármassokat, valamint alkalmuk volt az egyenlő szárú háromszögek szerkesztésével derékszöget kijelölni terepen. Még zsinórállást is készítettünk a visszajelölés érdekében! Ezután ásni kezdtük a gödröket, melyek első 20-25 cm-e könnyedén kijött, de aztán mintha betonos rétegbe ütköztünk volna. Volt úgy, hogy a kellő mélység elérését csak beöntözés, szikkasztás után tudtuk kiásni.

A projekthetekben az 5. osztályosokkal dolgoztam ezután. A második héttől kezdtük a munkákat velük, s minden kedden a főoktatás alatt együtt

dolgoztunk. Andrea az osztályt három részre osztotta, így a gyerekek harmadával, egymást követő két kedden találkoztam, majd egy másik csapat jött, s végül az utolsó két hétben a maradék harmad. Mindegyik harmaddal először a kertművelés-teremben kezdtünk, ahol megbeszéltük, hogy mit is csinálunk, s ki kivel dolgozik majd. Ugyanis ezt a csoportot is háromfelé bontva, három külön helyszínen más-más munkákkal foglalkoztattuk, melyet kb. 20-25 perc tevékenység után cseréltünk, s így mindenki végzett mindenféle feladatot.

Ebben a projektben Miklós bácsi és Péter bácsi vett még részt. Miklós bácsi a hozzá került gyerekekkel a sódert talicskázta fel a kertbe, Péter bácsi pedig a megbeszéltek alapján a famunkát végezte velük. Darabolták, csiszolták a deszkákat, pallókat, és csapolást is készítettek. Akik pedig hozzám kerültek, a betonozásban vettek részt. Ismereteik felhasználásával mértek, vonalaztak. Megtanulták, hogyan kell jól tartani a fűrészt, megismerték, mi-ből is van a beton.

Többen elámulnak, hogy az az anyag, amit összekevertek – kézzel! – sóderből, cementből először szárazon, majd vízzel, s amely ekkorra már tejbegríz sűrűségű volt, az a következő alkalommal mint egy szikladarab mutatkozott meg előttük. Közben a szükséges zsámozást, gödör kiásást a hetedikesek és nyolcadikosok végezték lelkesen, sőt, ők is betonoztak, hiszen az őszi szünetig a terv szerint kilenc darab pontalapnak kellett elkészülnie, mely végül sikeresen meg is történt.

Eleinte kicsit aggódtam, hogy vajon nem túl nagy kihívás-e még az ötödikeseknek ez a fajta munka, hiszen aki már kevert kézzel betont, az jól tudja, miről beszélek. S vajon képesek-e megfelelő pontossággal fűrészelni, kitartóan csiszolni, a sódert feltornázní a helyszínre? Azonban kellemes meglepetés volt a gyerekek kitartása és elszántsága a munkák során. Kivételesen, nagy erőbedobással és lelkesedéssel dolgoztak, fontos volt nekik, hogy saját erejüket kipróbálják. Még amikor látható volt, hogy komoly erőfeszítéssel emeli valaki a talicskát, vagy a lapátot, a felkínált segítséget többnyire öntudatosan utasították vissza: Meg tudom csinálni! S ez így is volt.

Úgyhogy az első része a munkálatoknak sikeresen zárult, a kitűzött célt elértük, nemcsak a konkrét munkában, de a tevékenységben is. Így aztán, mihelyt a tavaszi idő lehetővé teszi a folytatást, neki is kezdünk!

Mincsik István

Simon Katalin, 6. osztály

PROJEKTNAPOK A MÁSODIK OSZTÁLYBAN

A kitalálás pillanatától az őszi időszak utolsó alkalmáig nagy izgalommal tekintettem a projektnapok sorozatára. Ezeken a hétfői napokon ugyanis hihetetlenül jó lehetőség kínálkozott arra, hogy eddig ismeretlen, új területeken tegyük próbára magunkat, mégpedig kiscsoportban. Mert ugyan – egy-egy mozgásórán – már többször is próbálkoztam közös munkálkodással, de meg kellett tapasztalnom, hogy a 28 gyerek mellé nem vagyok elég, amikor ilyen jellegű feladatokat végzek velük.

Így aztán minden kezdeményezésemnek az lett a vége, hogy csupán egy maroknyi lelkes gyerekcsapattal takarítottam az árkot vagy az udvar egy-egy kiszemelt területét, az osztály azon tagjai pedig, akik inkább kibújtak

volna e számukra nem annyira vonzó feladat alól, sikeresen szét is rebbentek játszani. De még így is lelkesítő volt az együtt végzett munka, mindig nagy örömet jelentett gyümölcsében gyönyörködni. Ráadásul tevékenységeink során mindig kincsekre bukkantunk, olyanokra, amik kézzel foghatók (egy-egy szép kő, csigaház, csillagmoha, levél, széndarab vagy agyagos föld – mind-mind örvendezés forrása), és olyanokra, amelyek ennél is többet jelentenek: a földdel, a körülöttünk lévő természettel kapcsolatba lépve lelkünk kapott kincseket, a kipirult gyerekarok sugárzó boldogsága felbecsülhetetlen jutalom.

Ilyenek voltak tehát az első próbálkozásaink arra, hogy valami szépet és jót

tegyünk iskolánk kertjéért, a közvetlen környezetünkért. Gondolható, mennyire megörültem az őszi projektnapok kínálta lehetőségnek, amikor a munkálkodások levezényléséhez a magam szerény erejét két kolléga lelkesedése is támogatta. E nagyszerű napok színesítését a szünetről való visszatérés öröme egy közös erdei kirándulással nyitottuk meg, ezt követően pedig hat hétfőn keresztül dolgoztunk: az osztályt három csoportra bontva, s a helyszíneket két alkalmanként váltva. Az iskolai napunkat is két részre osztottuk: a reggeli időszakban kapott helyet a belső csend, a befelé figyelés képességének megteremtése, művészeti – zenei és euritmia- (Judit és Margó néni segítségével) – foglalkozások segítségével, míg a harmadik csoport Katrin néniel és velem már reggel a föld felé fordult. Velük ástunk, hogy szépen megtisztítsuk leendő veteményeink helyét.

Fél tíz után találkoztunk a nagy fánál, hogy a közös mese után együtt tízóraizzunk, majd újult erővel – immár mindhárom csoporttal (Margó néni és Luca segédletével) – dolgozni indulunk. Csináltunk mindenfélét, aminek eredményeként szebbé vált az udvar: kitisztítottuk az iskola körüli virágoskerteket, ültettünk virágokat és virágmagokat garmadával, söprögettünk, gereblyéztük a lehullott leveleket, tisztogattuk a mezítlásas ösvényt és lefestettük a mászókat. Az időszak tervezése során fontos szempont volt az is, hogy mindenki kipróbálhassa magát mindegyik területen, így aztán a gyerekek mindig nagy örömmel vették bele magukat az újabb és újabb munkába. Alkalomról alkalomra meg-

tapasztalták, hogy az ásás, a lapátolás, de még a – jó mókának tűnő – talicskátolás is nehéz feladat, amihez igazi erő kell. (Ezekben a napokban aztán nem is volt baj a gyerekek ebédlős étvágyával...)

Az őszi szezon utolsó projektnapja pedig valóságos ünneppé változott azért, hogy a hétfők fáradtságos munkájának eredményeként szépen megtisztított három ágyásunkat beültettük mindenféle földi jóval: vörösfok- és lilahagyma, spenót, sóska, saláta és zöldborsó kapott helyet nálunk. Aznap igazi lakomát költhettünk el együtt, mert nemcsak én gondoltam úgy, hogy megvendégelem a dolgozó gyerekeket, de volt olyan másodikos (bizonyos Márton), aki vagy száz palacsintát süített mindnyájunk örömeire.

Mire a szünetről visszatértünk, az őszi kegyes melege szépen előcsalogatta palántáinkat, igazi gyönyörűség volt figyelni a növekedésüket. Az értük való felelősség érzése aztán egyértelművé tette, hogy még a fagy érkezése előtt – Katrin néni javaslatára – mindent betakartunk falevéllal. Azon a mozgásórán mindenki egy emberként dolgozott, már senki sem akart kibújni a munka alól. Abban reménykedek, hogy ez már így is marad!

Nagy örömünkre az euritmia és a zene velünk maradt továbbra is, aminek köszönhetően ezekből a művészetekből kicsit nagyobbat meríthetünk, s minden hétfőt komoly belső munkával kezdhetünk. Mind nagyon várjuk a tavaszi időszakot, és már most keressük az elvégzendő feladatokat!

Rábel Nagy Ágnes

AZ ALSÓ ÉRZÉKEK INTEGRÁCIÓJA ÉS AZ EMBERI KAPCSOLATOK

Dr Lakshmi Prasanna: A beszéd és az emberi kapcsolatok

Vitaindító előadás II. rész, 2018. február

Michael Kokinos

Lakshmi vitaindító előadásán számos fontos képet mutatott be. Az első, hogy az ember folyamatosan fejlődik, mindig jobbra válik. A második képen az első belégzés és az első korty anyatej összekapcsolódása, a bel- és külvilág kommunikációja látható. A harmadik képen lelkes kis lábakat látunk, amint felegyenesedve földet érnek, miután megtették hosszú útjukat a spirituális világból és hallgatják a föld történetét. Az utolsó kép, amit Lakshmi hozott, a nyelv szelleméről szól, amely Ausztráliában, szent helyen él, mely tele van krokodilokkal, de ez az „álmodozó helye” az úgynevezett „sellők szellemének” is. A hely, ahol a sellők álmodoznak, egyben az ausztrál őslakosok szertartásainak is helyszíne.

Az őslakos gyerekekkel végzett munkáról szóló történetek a nyelv szelleméről mesélnek. A kisbaba a polaritást képviseli. Teljesen kiszolgáltatott és nyitott a világra, mégis aktív és izomerővel mozog. Ezeket a képeket szeretnénk behozni. Ausztrália legészakibb részén az őslakosok nagyon régi kultúráként élnek. A lakosságnak mindössze 1,5%-át teszik ki. Mielőtt két-háromszáz évvel ezelőtt brit és holland telepesek megérkeztek, háromszáz különböző nyelvcsoporthoz tartoztak, valószínűleg több is. A legtöbb idős ember, akik a szertartások helyszínén tanítottak az iskolában, öt vagy tíz különböző nyelvet: a saját anyanyelvüket és szomszédaik nyelvét is beszélték. Ezzel a hihetetlen nyelvi képességgel nem használtak papírt és tollat. Mindent a ritmus, a képalkotás és a mozgás (botok kopogtatása) tanít-

tott meg. Itt él a történelmi harmónia a nyelvek sokféleségében, mint valami spirituális egység. Ennek nagy része már elmúlt és csak maradványai lehetők fel. Szerencsénk van, hogy olyan környezetben dolgozhatunk, ahol a történelem és a nyelvtörténet e szelleme még mindig él.

Az őslakos tanárokkal folytatott munkánk során kipróbáltuk a bábjátékot, a mesemondást, a nemezelést és a méhviassz gyurmázást. Néhány kendőből a tanárok és az anyák csomózott bábákat készítettek és életre hívták őket. Látható volt az örömük, amikor meséltek, és nagyszerűen foglalkoztatták a gyerekeket. Ezek az őslakos nők egyszerűen tudták, mit kell tenniük, és remekműveket hoztak létre saját kaotikus stílusukban. A gyerekek teljesen elvarázsoltan, mozdulatlanul ültek és csendben voltak. Kézmozdulat-játéko-

kat is játszottak. A gyerekek imádták ezeket, néhányan csatlakoztak, mások inkább csak a tollukat rágsálták.

Az egyik tanár megformázott egy halat és mesélt róla. A tanár figyelmesen nézte a halakat, miközben a „hal” szót mondta. Milyen belső élete és tudata van ennek az anyának, amikor azt mondja: „hal”? Mire gondol? Beszéde és belső élete egybehangzó, vagy elméje annak részletei felé kalandozik, hogy mit kell tennie ezután? Félelmetes felismerni, mennyi felesleges fecsegés zajlik a gondolatainkban. Az a csodálatos abban, amikor együtt dolgozunk ezekkel az őslakosokkal, hogy belőlük hiányzik ez a belső fecsegés. Ezek a tanárok és anyák teljes mértékben jelen vannak minden cselekedetükben és gondolatukban. Összhangban van az, amit mondanak, és amit művészig hoznak létre a beszédükkel. A gyermek ezt befogadja, és szinte megbénul a képpel és a beszéddel való foglalkozás közben. Rá kell eszmélnünk ezekre a pillanatokra a gyerekekkel. A neurológia láthatóvá válik. Így jönnek létre az agyban a kapcsolatok. Mindez nem lineáris és materialista. A lélekben történik. Az ünnepségen, a mozgáson és az éneklésen keresztül a gyerekeket viszik magukkal. Csodálatos oktatásban részesülnek beszéd, dal, mozgás és ritmus révén.

Az őslakosok művészete és az ünnepi díszítés törzsenként eltérő átlós jeleket, keresztsraffozást és pontokkal megalkotott mintákat használ. Ezek a minták képviselik azt, amit mi univerzális éterként ismerünk. Itt egy kép egy kígyóról. Az egyetemes étert, a minden mögött rejtőző képzőerőket mutatja.

Egy bennszülött számára ez a kígyó nem elszigetelt koncepció, de nem is különálló érzékszervi koncepció. Van egy tojás, egy kígyó és egy kis állat, ami a kígyó ebédje lesz. De az egész a keresztsraffozásban rejlik, a kreatív erőkből. Az ábrákon kívül vannak az éteri, kreatív, univerzális erők, és a test ugyanezeket az erőket tartalmazza belül. Mindez világosan látható és gyönyörűen kifejeződik.

Van itt egy képünk tárgyakról, akik teljességükben élnek. Valószínűleg biztonsággal kijelenthetjük, hogy kultúránk elvesztette ezt a teljességet. Mi csak lerajzolnánk egy különálló kígyót. De az őslakosok soha nem fogtak elszeparált kígyót ábrázolni. Ilyen egyszerűen nincs. Mindig kontextuális. Rudolf Steiner elmondta, hogy mindig kontextusban kell látnunk az eseményeket, akár térben, akár időben. Ez a kép összefüggésben mutatja az időt a tojásban, a kígyóban és az ebédjében. Az idő és a tér tágabb, mint egy egyszerű koncepció.

Az őslakos kultúrában létezik a „dalos ember” vagy a „dalos nő” is. Az egyik „dalos ember” ritmust hoz létre tapsbotokkal, miközben szavakat mond.

Valóban órákig, napokig tud énekelni. Amikor befejezett egy dalt és rövid címet kértek tőle, válaszul egy elbeszélésben mondta el, hogy miről szólt a dal. Nem tudta röviden kifejezni. Éneke és szavai nem tárgyakat, hanem a közöttük lévő tereket ábrázolták, ahol a kapcsolat és az összefüggés él. Ez egy olyan egyetemes tudattípus, amelyet elveszítettünk az objektív tudat megszerzésével. Ez a kisgyermekekre vonatkozik. Emlékeznünk kell arra, hogy a szellemi világból származnak, ahol minden összefügg mindennel. Először lépnek be ebbe a világba, ahol a dolgok elkülönülten léteznek. Ez olyan csodálatos koncepció, amit észben kell tartanunk, ahol a kigyó képe nem kontextuson kívül jelenik meg.

Egy másik festmény egy ember, egy szellemi lény képét mutatja, aki egy fáról gyűjti a nyelvet. Rudolf Steiner kreatív beszédét olvasva rájöttem, hogy ez

az ősi kép a nyelv szellemét ábrázolja. Ez a szellemi lény az ember számára gyűjti a nyelvet a fától, egy élő dologtól, nem pedig egy élettelen sziklától. Az élő fa adja át a nyelv szellemének ajándékát. Láthatjuk a keresztsraffozást és a pontokat, amelyek egy kontextus szerinti, éteri tájat alkotnak, mindent összekötve.

Lakshmi indiai iskolájában olyan autista gyermekek vannak, akik nem beszélnek. Hangokat adnak ki, de nem mondanak szavakat. Hogy lehet segíteni ezeknek a gyerekeknek? A felsőbb világok ismeretében Rudolf Steiner kijelenti, hogy az ezoterikus képzés negyedik feltétele megszerezni azt a meggyőződést, hogy az ember valódi lénye nem a külsőben, hanem a bensőben rejlik. A beszéddel való munka erre a belső állapotról vezet minket.

Egy egyszerűsített képen megfigyelhetjük a gyermeket, hogy mit csinál

mozgás, beszéd és általában viselkedés közben. Ezt tekintjük „kimenetnek”. Ezek a külső dolgok megfigyelhetők és kommentálhatók, és a szülők, tanárok, orvosok és terapeuták vizsgálják ezeket.

De figyelembe kell venni azt is, hogy milyen tapasztalatok érkeznek a környezetből. Ezeket nevezhetjük „bemenetnek”. Hogy jutnak el a gyermekhez az alvás, a táplálkozás, valamint az érzékszervi és társas élmények? Mi történt a házban, az autóban, a barátokkal? Mi történik az életében jelen lévő felnőttekkel, az ő belső világukban? Egybevág-e a gondolatok, a beszéd és a jelentés? Mi a szülők gondolati és lelki életének belső tartalma? Mindezek hatással vannak rá. A gyermek ezeket a tapasztalatokat dolgozza fel belső életében, ezeket próbálja integrálni. Ami a gyerekből jön, általában nem tudatos, nem valami szándékosan általa irányított. A gyerekek csak mozognak, beszélnek és viselkednek.

Ha a „kimenetet” akarjuk irányítani, meg kell figyelnünk a „bemenetet” és ott kell végrehajtanunk változtatásokat. Albert Einstein parafrázisával élve, nem tudunk megoldani egy problémát az adott pillanatban, „árral szemben” kell haladnunk, hogy megtaláljuk a probléma forrását. Szülőként és tanárként a „kimenetet” látjuk. Vissza tudunk-e menni oda, ahol elgondolkothatunk azon, hogy hol van annak a torzulásnak a forrása, ami létrehozta azt, amit abban a pillanatban látunk.

Hallottunk a fokozatokról, amelyeken keresztül a gyermek eléri az öneszmélés pontját. A gyermek körülbelül tizenkét hónaposan feláll, majd járni kezd.

Ez választja el őt a többi embertől és ébreszti fel benne a vágyat az újra csatlakozásra. Ez egyrészt egy mély, spirituális és alapvető késztetés, másrészt egyfajta vágyakozás kapcsolatba lépni a hellyel, ahonnan jött. A beszéd ebből a vágyakozásból fakad. Rá kell jönnünk, hogy mennyi minden történik mi magunk és a másik ember közötti verbális térben. Sok évvel később néhány autista fiatal elkezdett beszélni, ki szóban, ki gépeléssel vagy számítógép használatával. Megkérték tanáraikat, hogy könnyítsék meg a számítógéphasználatot, hogy annak segítségével kommunikálhassanak belső életükről. Sok év Waldorf-oktatás után elkezdtek nem-verbálisan „beszélni”. Mikor furcsa viselkedésükről kérdeztük őket, ezek a fiúk azt közölték velünk, hogy nem érzik saját testüket. „Nem érzem magam fizikailag. Nem érzem a fizikai testemet. Nem érzékelem saját magam, azt hogy 'vagyok'.” Hiányzik a fizikai test érzékelése. Legtöbben biztonságos, biztos tapasztalattal rendelkezünk fizikai testünkről mindenféle egyéb szociális tranzakció során is. De ezek a fiúk azt írják le, hogy nincs helyzet- és mozgásérzékelésük.

Egy másik fiú azt mondja: „Lebegek az űrben. Nem orientálok saját háromdimenziós testemhez. Sikítok, dobbanok és zajt csapok, mert ettől jobban érzem magam a testemben. Nem bírom elviselni a hangokat, a fényeket és a zajt – ezek túlságosan fájdalmasak.” Ez a szenzoros szétesés leírása. Ezek a gyerekek nem jutottak el a fizikai érzékelésen keresztül önmaguk teljességének érzékeléséig. Ezek a példák szélsőségesek, de egyre több olyan gyermekkel találkozunk osztályterme-

inkben, akik nem orientálódnak fizikai testükbe. Ezután látjuk a viselkedési problémákat. Mit tehetünk? Ha egy gyermek nem érzékeli a lábát, hogyan érzékelheti a föld történetét? Hogy tud beszélni, ha nem érzékeli önmagát?

Idézzük fel a tegnapi napon elhangzottakat, a fejlődés négy lépését:

- Belső érzékelés
- Motorikus fejlődés – fejszabályozás, csúszó mozgás, állás, járás
- Szeparáció másoktól mozgás révén
- Vágyakozás az újra csatlakozásra

Ez az autizmus spektrumú gyerekekkel végzett munka olyan gyerekekkel folytatott kutatás, akik nem tették meg az első lépést. A fejlesztés mindig szekvenciális és rétegenként felépített. Megérthetjük mindezt Rudolf Steiner az alsó érzékekről festett képei segítségével. Nagyon világosan elmagyarázza, hogy a mozgásérzékelés vagy propriocepció (= *különböző testrészek testhez viszonyított helyzetének érzékelése*) közvetlenül kapcsolódik a szavak érzékeléséhez, más szóval a nyelvérzékhez. De figyelem, emlékezzünk kontextusában a kígyónkra, mivel ez a kapcsolat nem lineáris. Mindig összetett és mindig mindennel összefügg. Olyan gyerekekkel, akik nem beszélnek, nem léphetünk tovább és nem várhatjuk el tőlük, hogy beszéljenek. Érdekes megfigyelní, hogy az autizmussal élő tanulóknál a beszéd később jött el, az északi (skandináv) mítoszok blokkja után. Ezek a mítoszok nagyon fizikaiak és a találkozásról szólnak. A beszéd és a képek erőteljesek. Minden a szerkezetről és a szépségről, a templomokról és a hexameter megtapasztalásáról

szól. A dobbantás és tapsolás, a ritmusosan elhangzó zajok segítették az alsóbb érzékszervek integrálását. Az óvodában dolgozom az alsó érzékszervek integrálásán. A legjobb gyakorlat a csoportban végzett munka. Erre nincs megfelelőbb hely.

Hol helyezkedik el a beszéd az evolúción belül az élettan szempontjából? A beszéd motoros és izomtevékenység, amely légzésen alapul. Rudolf Steiner szerint a beszéd alakító hatással van a fizikai testre. Az, hogy mások hogyan beszélnek és hogyan hallja a nyelvet a gyermek, befolyásolja a fizikai fejlődést is, befolyásolja azt, ahogy a gyermek a szavakat összegyűjti a világból. A gyermek hallás útján gyűjt szavakat. Tehát a kérdés: „Mit hallok? Kapcsolódnak-e az emberek a nyelv szelleméhez, amikor beszélnek? Kongruensen beszélnek-e? Az, amit a mama mond, összecseng-e azzal, amit a bensőjével kapcsolatban érzékelek?” Ami a láthatatlan „köztes térben” történik, elvezet bennünket oda, ahonnan a beszéd vagy jön, vagy gátolt a gyermekeknél. Ez az a hely, ahol megszületik a beszéd. A tér. Gondoljunk arra, hogy tudatosan hogyan óvjuk a földet. Hasonlóan óvatosak vagyunk-e a beszédünket illetően?

Az őslakosok egy vízesés mellett ülnék szertartásos körben, körülvéve a természet színeivel, botokkal ütve a ritmust, beszélve és énekelve. Mit csinálnak? Utánozzák a fiziológiánkat. Utánozzák a ritmuson alapuló beszédet, a légzés ritmusát. A légzés közvetíti a belső és külső világ között. A beszédet megneemesítik ezzel a közvetítő szereppel, ami összeköti az egyéni lélek

életét és a külvilágot. Rudolf Steiner mindig erről beszél. Az alapkő-meditációban az emberi lélekről beszél közvetítve önmaga és a világ között – a föld világáról, az elementálokról, a szellemi lények világáról, a társadalmi kapcsolatok világáról. Ez a közvetítés és integrálás a feladatunk, ezt csináljuk. A feladat középpontjában a beszéd áll.

Bölcsesség van abban, ahogy óvodai csoportjainkba kézmozdulatos játékokat viszünk. Ezek a játékok tele vannak játékos, ritmikus, zenei neveléssel. Tudjuk ezt, de határozottan ki kell állnunk gyakorlataink mellett. A mainstream nézetek szerint „mindez játék, de mit tanulnak a gyerekek?” Tájékozódunk kell, hogy erősen és büszkén beszélhessünk arról, amit csinálunk. Ez a fajta oktatás a legjobb módszer, a fiziológiai, egészségmegőrző oktatás. Ezt a meggyőződést kellene magunkkal vinnünk erről a konferenciáról.

Egy indiai kislány csodálatos története és egy kézmozdulat-játék hirdeti ezt az igazságot. Széles körben dolgoztunk ezzel a nem beszélő lánnyal, akinek sok kihívással kellett szembenéznie. Mikor ő és Lakshmi először találkoztak, olyan volt, mintha mindeddig erre a találkozásra vártak volna. Mozgással és táplálkozással dolgoztunk, de úgy tűnt, hogy a gyermeket leginkább a mi mint emberek, a velünk való találkozás és kapcsolat érdekli.

Aztán megtörtént a csoda. Lakshmi be akarta vezetni a kézmozdulat-játékok varázsát. A gondolatok világában élünk, ahol könnyen csapdába eshetünk. Rudolf Steiner rámutat, hogy az emberi gesztusok, különösen a kéz gesztusai, mély érzelmeket közvetí-

tenek a dal és a szó felé, nem pedig a gondolatok felé. A kézmozdulat-játékokkal megmenthetjük magunkat és gyermekeinket a gondolatok élés csapdájától. Mindig az események kapcsolódnak össze, nem pedig a lineáris okok és az eredmények. Ez történt köztünk és e gyermek között.

Nemrégiben tanultam meg Wilma Elsie kézmozdulat-játékát, a csigaembert (*mint a kerekecske-dombocska - a fordító megjegyzése*) és játszottam el a kislány kezén. Amikor a játék befejeződött, a gyermek mindenkihez odarohant a klinikán, megragadta mindenki kezét és azt mondta: „Ember!” Ezt a szót ismételte újra meg újra és nem lehetett megállítani. Odament az emberekhez, gyakran idegenekhez és a tenyerére mutatva azt mondta: „Ember”. Ez volt az első szava.

Mi történt találkozásunk során? A tanítási és a terápiás munkában az életerőkkel és a ritmikus rendszerrel dolgozunk. Mindig, amikor ezekkel dolgozunk, segítünk a gyermeknek tudatosan hozzáférni saját életerőjéhez. Az életerők sugárzó melegségével

Friedricke Lötgers illusztrációja

kezdjük, amely lehetővé teszi a gyermek számára, hogy jelentőségteljes karmikus kapcsolatba lépjen. A gyerekek keresik ezt a karmikus kapcsolatot. Terapeutaként, gyógyítóként vagy oktatóként nem elég intellektuálisan tudni, hogy mire van szüksége a gyermeknek és azt megadni neki. Kell, hogy legyen kapcsolat. Ez a kapcsolódás iránti vágy hívja életre az igazi emberi beszédet. És az ily módon született beszéd felszabadítja a szellemet. Ha a szellem felszabadul, kiválaszthatja, hogy melyik térbe kíván belépni, a teret, amelybe személyes, belső tartalmat kíván bevinni. Ebben a térben él belső életének igazsága. „Hol osztom meg? Hogyan tudom megosztani? Kivel? Mennyit osztok meg? Az egésztest meg szeretném osztani vagy csak egy kis részét?” És ide tartozik az emberi beszéd. Ez a kislány a csigaember já-

tékkel demonstrálja számunkra, hogy hogyan ismerte fel ezt a teret, ahol a beszéd él. A beszéd a két résztvevő közötti átmelegített térhez tartozik, amelyben megtapasztalják, hogy „ki vagyok”. Mi történt a csigaemberrel? Kezdetben a gyermek az embert figyelte a játék közben. Aztán a kezét kezdte nézni. A csiga gyönyörű kifejezője a belső világ kinyíló archetípusának. A szavak nem jelentenek semmit, többnyire értelmetlen hangok. Nem jelentenek semmit, ugyanakkor mégis mindent.

Szórakoztató és mély. Amikor csigaembert játszottam, elkezdtem felépíteni az alapkö-meditáció képeit. Mindezek mögött ott van az emberi lélek, a kigyó képe, az a dalos ember, aki tapsbotokkal énekel és a nyelv szelleme, amely beszéd útján közvetít a szellemi világ és a kislány és én között. Ezt a közvetítést találjuk a beszédben, dalban, ritmikus versben, kézmozdulat-játékokban vagy bábjátékokban. Számos eszközünk van arra, hogy megvalósulhasson az a találkozás, amelyért a gyermek a földre érkezett.

Michael Kokinos – Michael a Goetheanum által elismert antropológus gyógytornász. Mester szinten kutatta a ritmus és a mozgás használatát, valamint a Waldorf tananyag előnyeit. A TakeTiNa hang- és ritmusműhelyekkel segíti a tanárokat a reggeli kör ritmusának javításában. Gyógyítóként a cranosacralis terápia és a gyermekek szenzoros integrációs munkájának kombinációját alkalmazza. Ő az ausztrál Blue Sky Therapies igazgatója (www.blueskytherapies.com.au)

A cikk forrása: https://www.waldorflibrary.org/images/stories/Journal_Articles/gw_75kokinos.pdf

Skoda Mercédesz fordítása

ARCOK

„EGY BELSŐ HANG SÚGJA MEG, HOGY KIKKEL LESZ KAPCSOLATUNK...”

Beszélgetés Kőhalmi Ákossal

Már-már hagyománynak számít, hogy a húsvéti Dióhéjban évről évre bemutatjuk a leendő elsős osztálytanítót. Ebben az évben a vírushelyzet miatt kimaradt a húsvéti szám, azonban úgy gondoltuk, hogy az elsős osztálytanító bemutatása nem maradhat ki még így sem, ezért most ebben az ünnepi-adventi számban szeretnénk ezt „pótolni”.

Kőhalmi Ákos nemcsak iskolánk „legújabb”, hanem egyben legrégebbi osztálytanítója is, hiszen legelső osztályát 1994-ben indította, s az idén szeptemberben indult első immáron a negyedik osztálya iskolánkban. Búcsúzó nyolcadikos tanítóként a Dióhéj 2019 János-napi számába írt már nekünk egy szívmelengető összefoglalót az előző osztályával töltött 8 évről, így most elsősorban a távolabbi múlttól, illetve a jelenről és a közeli jövőről kérdeztük őt.

Mesélj egy kicsit először arról, mikor és hogyan kerültél a Gödöllői Waldorf Iskolába, milyen út vezetett annak idején idáig, mi vonzott téged ide? Mivel foglalkoztál, mielőtt idekerültél?

Győrtől születtem, általános- és középiskoláimat itt végeztem. Az érettségi után az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolára nyertem felvételt, testnevelés szakra. Friss tanítói diplomámmal rögtön állást kaptam egy éppen akkor induló, óriási, lakótelepi iskolában. Úszómestert kerestek, de mivel még nem volt kész az uszoda, napközisként alkalmaztak. Aztán hamarosan behívtak másfél évre katonának. A leszerelés után visszatértem ugyanabba az iskolába, osztályfőnök lettem egy 3. osztályban. Tanulságos pár év volt ez az időszak számomra! Világos lett, hogy abban a „gyerekgyárban” nem sokáig fogok maradni.

Néhány fiatal kollégámmal tartottuk egymásban a lelket, kutatni kezdtünk, könyveket, újságcikkeket gyűjtöttünk, hétvégenként különböző rendezvényekre jártunk, lelkendeztünk mindenféle alternatív irányokba. Megismerkedtünk a Freinet-módszerrel, hallottunk már a Montessori-iskolákról, jöttek a hírek a Waldorf-iskolákról is. Ekkortájt indult Solymáron egy Waldorf-osztály, Krigovszky Anna vezetésével.

Egy ismerősöm a Kisalföld újságban hirdetésre bukkant, miszerint Németországból érkezik néhány tanár, akik Vekerdy Tamással együtt bemutatózó beszélgetésre várnak érdeklődő fiatalokat. Ez a délután fordulópont lett életemben, pedig akkor még nem

is fogtam fel igazán, hogy milyen izgalmas emberekkel találkozhattam: Eginhard Fuchs és Johannes Kiersch ülték velem szemben. Hamar kiderült, hogy szívesen fogadnának a witten-annen-i Waldorf-tanárképzésre néhányunkat. Megkérdezték, hogy van-e kedvünk és lehetőségünk erre. Természetesen volt!

És ekkor kezdődött a nagy kaland?

Igen! Egy év fizetés nélküli szabadságot vettünk ki – külföldi képzésre –, és repültünk Witten-Annenbe, minket várt az Institut für Waldorfpädagogik! Nagyon izgatottak voltunk.

A készülődés heteiben négyszer találkoztunk Vekerdy Tamással, beszélgettünk, olvastunk Rudolf Steinerről, az antropozófiáról, a Waldorf-pedagógiáról. Az első könyv, amit Steinertől olvastam – „A szabadság filozófiája” – nagyon nehéz olvasmány volt.

Mi voltunk Wittenben a második magyar csoport. (Az első fecske Kecskés Judit volt Gödöllőről, akit ott ismertünk meg.) Ekkor érkezett Horváth Györgyi is, később kicsivel Vízy Miklós, György Imre s mások is szép számmal.

Nagy lendülettel kezdtünk neki az első tanévünknek, melyről hamar kiderült, hogy különbözni fog minden eddigi, felsőoktatásban tapasztalt élményünkötől. Izgalmas volt megtapasztalni például a „lakóközösségi létformát”. Az intézet vásárolt egy régi, rozszant lakóépületet a városban, melyet az ott lakó diákok újjítottak fel. Az elvégzett munka volt a lakbér. Az első hónap az intézetben is munkával telt, mindenki szépítette, javítgatta az ódon épületet, dolgoztunk a parkban, a kertben. Én a konyhás szerettem volna lenni, de végül a kertészeknél kötöttem ki. Az egy hónap leteltével ott is maradtam abban a csoportban. Egészen megszoktam, hogy délelőttönként a kertben dolgoztam: biodinamikus gazdálkodást folytattunk egy óriási területen, termeltünk eladásra és az intézeti konyhára egyaránt. A kerti munkák után jártunk be délutánonként mindenféle szakórákra – festés, euritmia, beszédművelés, zene stb. Gyorsan eltelt ez a vidám év, majd felröppent a kérdés, hogy most akkor miként legyen ezután? Kicsit megnyílt az ajtó, melyen keresztül betekintést nyerhettünk a szellemi világok titkaiba, van-e lehetőség a folytatásra? Az én vágyam az volt, hogy maradhassak legalább még egy évet, és a kertészetet a festőkurzusra cserélhessem. Nagyon boldog voltam, amikor kiderült, hogy ennek nincs akadálya, gyorsan hazajöttem az egykori iskolámba és bejelentettem,

hogy szeretnék gyorsan felmondani. Biztos voltam benne, hogy sohasem fogok ezután állami iskolában tanítani. A második év még az elsőnél is jóval izgalmasabb, színesebb lett. Ebben az évben érkezett Orsi is.

Ott kezdtl rajzolni-festeni, vagy korábban is foglalkoztl már ezzel?

Mindig rajzoltam és festettem, de csak a saját öröömre. Jó sorsom sokáig megkímélt a rajzsakköröktől. Ott, Wittenben viszont csodálatos dolog volt „művésznek” lenni. A festő-Atelier egyszerűen káprázatos volt, fenn a felhők között. Fantasztikus tanárokkal dolgoztunk, itt találkoztam először az „hell-dunkel”-technikával és az akvarellfestéssel. Nemcsak rajzolni és festeni tanultunk, a művészet lényegére segítettek ott minket rátalálni.

Mi következett Witten után?

Magyar barátaink közül sokan maradtak Németországban, mi ketten Orsival hazavágyódtunk. Azt gondoltuk, hogy hazajövünk, lesz, ami lesz, biztos lesznek majd itthon is Waldorf-iskolák! Először Győrben telepedtünk le.

Én családsegítőként dolgoztam, kis Lucánk is ekkor született. Egy év elteltével felhívtak Gödöllőről: osztálytanítót kerestek. Hozzá kell tennem, hogy korábban már több Waldorf-iskolát is felkerestem, ellátogattam ide-oda, de végül mégis a gödöllői iskola mellett döntöttünk. Érdekes, hogy rögtön másnap felkerestek a győri Waldorf-iskolából is, de addigra már elköteleztünk Gödöllő felé. Ez 1994-ben történt.

Mi vonzott Gödöllőre?

Gödöllő egész más élményt adott akkor, mint a többi általam ismert iskola. Amikor először idelátogattunk tudtuk, hogy valaki várni fog bennünket a vasútállomáson. Amikor leszálltunk a vonatról, elénk penderült egy nyurga fiatalember, szalmakalapban, egy óriási virágcsokor mögött. Ő volt Keresztes Laci, az első gödöllői osztálytanító. Bekísért bennünket egy Erzsébet királyné

körúti lakótelepi lakásba, ami akkor maga az iskola volt. Találkoztunk a leendő kollégákkal is – Keresztes Laci, Héjja Zsuzsa és Zajti Feri voltak az első három osztály tanítói, én lettem a következő szeptemberben, a negyedik. Akkor Margó még óvónóként tevékenykedett. Mindenki nagyon kedvesen fogadott bennünket. Találkozót szerveztünk a leendő osztály szülői körével, ahol többek között Mirus Katrin, Benke Eliza, Forgács Erzszi, Gecse Attila, Ágó Matyi „bácsi” és Tarnavölgyi Gábor is ott üldögéltek. Egy kis, lakótelepi szobában történt mindez, melyet később átalakítottunk tanteremmé. Akkor üresedett meg Ursula néni kis háza is – ő volt az akkori Waldorf-óvoda első mentora –, így beköltözhattünk abba a házba, ahol addig ő lakott. Így indult az első év, nem is volt kérdés, hogy itt maradunk.

Az első osztályodat meddig kísérted?

Őket először nyolcadikig vittem. A szülők az évfázón azzal az ötlettel álltak elő, hogy vigyem tovább az osztályt gimnáziumban is. Ez egy olyan kérés volt akkoriban, amire lehetett igent mondani, hiszen az állami törvények nem tudták még értelmezni és szabályozni a Waldorf-iskolákat. A Tanári Konferencia is örült (hiszen többen szülők is voltak az osztályban). Ezt az osztályt az érettségig kísértem, 2007-ben végeztek. Mindeközben az akkori 4. osztály tanítója – Jelinek Eszter – kisbabát várt. Ebben a helyzetben végül elvállaltam, hogy egy évig két osztályt kísérjek egyszerre. A negyedik osztály végén vettem át őket – emlékszem, állattan-epochájuk volt –, hirtelen kellett beugrani, a bizonyítványverseiket már én írtam. Nyolcadikig vittem őket. Ezután kaptam egy „szabadévet”, mielőtt a következő osztállyal kezdtem 2011-ben *(amiről a Dióhéj 2019 János-napi számában olvashattok bővebben – a szerk.)*.

Hogyan tartod a kapcsolatot a régi osztályaiddal?

Ez nagyon érdekes, mert a legrégebbiekkel van a legszorosabb kapcsolat. Ők már szinte felnőttek voltak, mikor búcsút vettünk egymástól. Hosszú utat jártunk be együtt. A következő osztálynak már kicsit zűrzavarosabb volt az élete – ők itt, Gödöllőn lettek gimnazisták, majd a Regionális Waldorf Gimnáziumban folytatták tanulmányaikat. A nemrégiben elballagott osztályom is új osztályközösségekbe került, jobban foglalkoztatja őket a jelen, mint a múlt. Úgy látom, hogy a

Regibe kerülő osztályok erősebben kötődnek az új közösségükhöz, mint az egykorihoz. Az osztálytanítói feladat kicsit hasonlít a szülői sorshoz: a madarak kirepülnek, így van ez rendjén...

Büszke vagy rájuk?

Hát persze, hogy büszke vagyok rájuk! Nagyon érdekes látni, hogy a már felnőttek merre járnak. Persze nagyon nehéz kérdés, hogy mi lett volna belőlük, ha nem waldorfosok lettek volna. Biztos vagyok benne, hogy a Waldorf-életút egész életre hat.

Három osztályod volt már a több mint 25 év alatt. Mit látsz, miben volt hasonló és miben volt más a három csapat?

A „Waldorf 100” kiadványban pont erről írtam. Úgy érzem, hogy több évtizeddel ezelőtt tudatosabb volt az iskolaválasztás, komolyabb volt az elhatározás és komoly anyagi kihívás is volt az esetek többségében. A szocializmus végóráiban, s még a rendszerváltás után is évekig forradalmi tett, hitvallás volt nem állami iskolát választani. Mindenképpen bátorság kellett hozzá. A jelen időszakban ez átalakulóban van. Világszerte egyre ismertebb jelenség a „waldorf-light”, sokat olvashatunk avatott antropozófus gondolkodók írásaiból arról, hogy a mai szülők egy része a Waldorf-pedagógia mély bölcsességeinek csak a felszínét ismeri, s talán nem is kíváncsi eléggé. Sokszor kissé más motivációk hozzák őket az óvodába és iskolába, mint régen. Meghatározóak az utóbbi néhány évtizedben körülöttünk lezajló változások is: egészen meghökkentő,

hogy ilyen rövid idő alatt mennyi minden megváltozott. Ez a változás már az első és a második osztályom között is kézzelfogható volt, majd a harmadik csapat esetében is. Egészen másról szóltak akkoriban a szülői estek, ma-napság sok témát sokkal előbb kell átgondolni. Gyermekünk sokkal korábban válnak a fogyasztói társadalom célpontjává és áldozatává. Iszonyúan felgyorsult körülöttük a világ, minden bonyolult lett, az erkölcsi normák, az értékrend a fejük tetejére álltak. Egyre körülményesebben, tudatosabban, helyes példát mutatva kell őket nevelni. Szerencsére a szülők nagy része ma-napság is meggyőzhető. Egyre fontosabb az együttműködés.

Az osztálytanítás, szaktanárság mellett sokat foglalkoztál az iskola működtetési-fenntartási feladataival is. Voltál iskolaképviselő, a VTK tagjaként is hosszú évekig dolgoztál. Milyen kihívásokkal járt ez, hogyan találtak meg ezek a feladatok?

Amikor Gödöllőn dolgozni kezdtem, nagyon kicsi volt az iskola, kis létszámúak az osztályok. Az enyém 10 fővel nem a legkisebb volt! Négy osztálytanító néhány szaktanárral, ennyien voltunk itt. Sokáig közösen konferenciáztunk az óvónénikkel. Az iskolát alapító szülők rengeteget dolgoztak, lelkes önkéntesek is akadtak szép számmal. Magunknak kellett mindent kitalálni, megoldani. Ha jó Waldorf-iskolát akarunk működtetni, olyan feladatokat és tisztségeket is el kellett vállalni, amelyek erőnkön felülinek látszottak. Kihasználtuk, hogy a kívülről jövő törvények sokáig nem tudták igazán követni és szabályozni a Waldorf-intézmények

belső életét. Egyszerűbben mentek a dolgok, pl. az iskolatitkár fejből tudta, hogy kinek, mennyi tartozása van, sokszor az dolgozott az irodában, aki ráért. Egy vonalas telefon volt az irodában, nem volt fénymásoló, nyomtató, e-mail, efféle huncutságok. Olykor fizetés sem. Ahogy telt az idő, növekedett az iskola, érződött, hogy muszáj jobban odafigyelni a törvényekre, pedagógiai programot, szmsz-t, házirendet, tűzvédelmi tervet, meg ilyesmiket kell írni. Én sem gazdasági, sem jogi területen nem vagyok képzett, mégis mindig benne voltam a munkák sűrűjében, sokszor „pont ráértem”, ha az iskolát hivatalos helyen kellett képviselni. Aztán hiába mondogattuk, hogy az ilyesfajta iskolának nincs igazgatója, nálunk a Konferencia hoz döntéseket, satöbbi, végül nem volt több egerút, választani kellett valakit: így én lettem az iskola első igazgatója. Annyi volt a feltételem mindössze, hogy ha valamit nem értek, mindig legyenek kéznél olyanok, akik tudnak válaszolni, aztán mutassák meg, hogy hol kell aláírni. Óriási bizalom kellett ehhez! Azzal tréfálkoztunk, hogy a munkatársak ígérjék meg: gondoskodnak az árváimról, ha engem elvisznek. Tényleg nagyon dolgozó időszak volt az. Évekig működött így az intézmény!

Meddig csináltad ezt?

Amikor az első osztályom hatodikos lett, akkor lettem intézményvezető. Létrehoztuk a Belső Konferenciát – ez volt a VTK elődje –, melynek azután is tagja voltam, miután egymás kezébe adtuk az igazgatói stafétabotot (sorban: Kecskés Judit, Szigethy Tibor, majd Mincsik István). Mindenesetre az

összes eddigi egyesületi elnökkel dolgoztam együtt. A VTK munkájában is évekig részt vettem, 2017-ben adtam át a helyem, amikor Németországba készültem. Sokat dolgoztam az iskolavezetésben, most egy darabig biztosan nem vállalom ilyesmit, legalábbis, amíg kicsi gyerekeket tanítok.

Néhány éve már Luca lányod is iskolánkban tanít. Milyen érzés ez? Milyen, mondjuk, egy tanári konferencián együtt részt venni vele?

Luca először „titokban”, de aztán felnőttként nagyon tudatosan indult Waldorf-élet felé. Nagy büszkeség volt, amikor első gyermekünként leérett-ségizett: „lám-lám, tényleg működik!”. Aztán elvégzett egy családpedagógiai mentor képzést, majd következett az állami tanárképzés, ami nagyon tanulságos volt számára. Rengeteget beszélgettünk. Mit is tanul ott a pedagógiai-árról, s mit tapasztalt gyermekkorában?

Végül a diploma után úgy érezte, hogy szeretne oda visszatérni, ahonnan ő indult. Picit aggódtam, hogy fog-e neki tetszeni a Waldorf-tanári hivatás, mert kicsit más diákként megtapasztalni valamit, és megint más részt venni a konferenciamunkában, szülői estet tartani, nagy létszámú osztályokkal dolgozni. Láthatóan nagyon bátran és tudatosan teszi a dolgát. Jó látni...

Pár éve gyorsan a mély vízbe került, amikor hetedikben átvette tőled az osztályt...

Igen, ez az ötlet az én fejemből pattant ki, amikor Németországba készültünk. Megkérdeztem tőle, hogy vállalná-e ezt a feladatot, hiszen évek óta közeli kapcsolatban volt az osztállyal, kirándulásokon, ünnepeken sokszor találkoztak. Szívesen vállalta, aztán nagy élmény volt neki is, nekem is, hogy remekül csinált mindent.

Örülök, hogy most a délutánt is kipróbálja a napközisekkel, festésórákat tart közben. Heti rendszerességgel jár stúdiumra. Időközben jelentkezett a Bárczy Gusztáv Tanárképző Waldorf-képzésére is, ahová fel is vették már. Luca előtt az út nagyon egyenesnek látszik, s ez számomra nagyon örömteli.

Legkisebb lányod idén érettségizett a Regionális Waldorf Gimnáziumban. Milyen érzés, hogy hosszú évek után már nem leszel Waldorf-intézményben szülő?

Tanárnak és szülőnek is lenni, egyszerre belülről és kívülről is látni egy iskolát? Többünknek megadatott ez a kaland. Nekem nem okozott sosem gondot, hogy egy kollégám szülői estjén ültem szülőként. Mindig szívesen vettem részt a szülői aktivitásokban, ünnepi készülődésekben. A legjobban az fog hiányozni majd, hogy nem láthatom a Kőhalmi lányokat többet a hónapünnepevényeken tapsolgatni, az olimpián birkózni, egy színdarabban

felbukkanni, se farsangokon mókás jelmezekben, vagy a szülőesteken, éves-munka-előadásokon. Nagyon jó dolog Waldorf-szülőnek lenni, később az is remek érzés, hogy örömmel és büszkén tudunk saját, felnőtt gyermekeinkre tekinteni. Érezni, hogy az az út, melyen hosszú ideig kézen fogva vezettük őket, jó irány volt. Ha most kellene újra elölről kezdeni az egészet, mindent pont ugyanígy csinálnánk. Mindhárom lány nagyszerű ember lett. Lucáról már sokat meséltem. Natasa is kellemesen lepett meg minket. Az érettségi után bátran indult a cirkusz világa felé, bohóc mesterséget tanult, majd a művészképző elvégzése után jelentkezett a Solymári Waldorf Pedagógiai Intézet osztálytanító alapképzésére, most első éves. Adél friss egyetemi hallgatóként a Budapesti Gazdasági Egyetemre jár. Szóval, már semmilyen Waldorf-intézménybe nem jár gyermekünk, de most meg már boldog ex-Waldorf-szülők lettünk! Még remélem, hogy kipróbálhatjuk azt is, hogy milyen Waldorf-nagy-szülőnek lenni...

Kanyarodjunk a múlttól a jelen és a jövő felé, az új első osztályodhoz. Milyen volt az első hívogatók hangulata?

Az első hívogató nagyon jól szervezett program volt. Igyekeztünk úgy kitalálni, hogy mindenki számára hasznos legyen, és ismerkedésre is lehetőséget adjon. Nagy számban jöttek az érdeklődők, sokan az elejétől a végéig ott voltak. A „Nyílt nap”, a „Szülők az iskolapadban” remek kezdeményezések, ilyesmit akár többet is szervezhetnénk az év során. Kellemes olyan dolgokat megmutatni, amikre büszkék vagyunk!

Az induló első osztályok összeállítása soha nem konfliktusmentes, idén sem volt ez másképp. Te hogy élted meg ezt?

Csak úgy lehetne konfliktusmentes ez a folyamat, ha mindenkit felvesszünk, akik jelentkeznek. Mivel idén kétszeres volt a túljelentkezés, 52 család jelentkezett a 26 helyre, így nem lehetett mindenkit felvenni. Természetesen akik nem nyertek felvételt, azoknak egy része nehéz szívvel fogadja ezt el.

Hogyan állítottad össze az osztályt? Hogyan lehet néhány találkozás alapján eldönteni, hogy kik azok a gyerekek, családok, akik hozzád és egymáshoz jöttek, és kik azok, akiknek másfelé kell az útjukat keresni?

Fontos, hogy a lehető legtöbbet megtudjunk a gyermekekről, a családokról. A szülők által előzetesen megírt anamnézist, gyermekük jellemzését olvasuk át mindenekelőtt. Az óvodákban is meglátogatjuk a gyerekeket, sőt, ha lehet, néhány családot az otthonában is fel tudunk keresni. A szülőkkel tudunk

talán találkozni az iskolai programokon is. Aztán egyszer csak belép egy kisgyermek a felvételi terembe, rám mosolyog, majd megmutatja, milyen ügyes, mi mindent tud. Sok benyomás éri az osztálytanítót, mire döntést hoz.

Egy-egy gyermekről sem könnyű döntést hozni, de következik a fejtörés következő fázisa. Gondolni arra, hogy ez a sok gyermek majd hosszú ideig egy osztályközösséget fog alkotni. Fontos, hogy milyen lesz a fiúk-lányok aránya, a várhatóan komolyabb pedagógiai kihívást jelentő gyerekek aránya. Általános kérdés, hogy előnynek számít-e, hogy a család Waldorf-óvodából érkezett-e, vagy az, hogy jár-e hozzánk testvére. Felvételt nyerhetnek-e a „teljesen külsősök”, akik most kopogtatnak először, de mégis komoly elhivatottságot, együttgondolkodásra való szándékot lehet rajtuk érezni. Végül összeülnek a fejlesztő pedagógusok, a leendő szaktanárok, majd a Tanári Konferencia, akár többször is.

Nemsokára ki fog derülni, hogy kik azok, akik biztosan felvételt nyertek, és kik azok, akik biztosan nem. Marad néhány kérdőjel, meg kell hozni a végleges döntéseket, újra átnézni az anamnézislapokat, a fényképeket, elővenni az emlékeket, az érzéseket. Idén pl. arra is figyelni kellett, hogy sokkal több lány jelentkezett; így is az osztály 2/3-a lányokból áll. Már nem lehetett több lányt felvenni. Idén nem minden, Waldorf-óvodából jelentkezőt tudtam felvenni. Nagyon változatos a szülői foglalkozások köre is, sőt, még a horoszkópokat is megnéztem. Nem volt tudatos, de úgy alakult, hogy csak Skorpió jegyben született gyermek

nincs az osztályban... Vannak olyanok is, akik már tavaly is próbálkoztak, és néhányan, akik éppen csak a hatodik évüket töltik. Van, akinek már idejár testvére, és van olyan is, akinek nem. Röviden: lelkiileg egyszerre felemelő és megterhelő folyamat a felvételizés.

Nagyjából közismert a viszonyod a digitális technikával. Hogyan élted meg a tavaszi heteket, hónapokat, amikor szinte minden áthelyeződött a digitális térbe? Mit gondolsz erről? Milyen tapasztalatokat adott ez az időszak?

Hirtelen és váratlanul ért mindenkit a világon mindez, bár az előjeleket lehetett már érzékelni. Nagyon komoly „teszt” ez világszerte, minden kormány, minden család látja immár, hogy mit is jelent a digitális oktatás: a technika újabb bravúrájának tekinti-e, vagy az emberi lét alapjait megrázó újabb és rettentő támadásnak. Bármilyen legyen a helyes válasz, a Waldorf-intézményeknek állást kell foglalniuk. Látható, hogy az antropológia gondolatait maguknak vallók között világszerte polarizáció alakult ki. Van, aki azt gondolja, hogy tulajdonképpen szerencsés korban élünk, hiszen a pandémia okozta nehézségeket a modern technikákkal (on-line oktatás, home office stb.) könnyűszerrel meg tudjuk oldani, ne féljünk tőle, hozzuk ki a dologból a „lehető legwaldorfosabb” lehetőségeket. Véleményem szerint inkább azon kell gondolkodni, hogy mit okoz mindez hosszabb távon, mi lesz, ha a nem túl távoli jövőben általánossá válik mindez. Milyen lesz a Waldorf-iskola, ha a gyermekeink otthon, képernyőről fogják nézni, mondjuk, az euritmiaórát?

Félelmetes, hogy sokan – a sok szomorúság, tragédia ellenére – örömmel üdvözlik a „szép, új világot”. Én magam is sokat gondolkodtam, hogy a festés-/rajzórák hogy működjenek a nyolcadik osztályban. Kapóra jött a soron következő projekt-epocha, amely már tavaly is nagyon népszerű volt. A XIX. század végének főbb művészeti irányzatait dolgoztuk fel oly módon, hogy a fél családunk ezen dolgozott. Levelet írtam kézzel, aztán azt valaki lefényképezte, képeket szerkesztettünk, filmbejátszásokat ajánlottunk, zenei részleteket csatoltunk. A visszajelzések pozitívak voltak, tetszett a gyerekeknek a dolog. Ez – így nyolcadik végén – nem is volt tán olyan nagy baj, hogy ezt így, ilyen formában kicsit kipróbálgattuk. Én meg elégedetten figyelgettem lányaimat, akik szuperül kezelnek minden kutyut, annak ellenére, hogy szülőként minden szigorú waldorfos szabályt mindig betartottunk. Egyébként az iskolánkban is annyira hirtelen jött minden, hogy végig sem tudtuk érdemben gondolni, hogy mi, hogyan történjék, úgyhogy a tanulságokat házon belül is biztos le kell majd szűrni.

Hogyan készültél nyáron az új osztályod fogadására? Milyen érzés volt kilenc év után újra ott állni az évnytőn, és egyenként fogadni azokat a gyerekeket, akikkel várhatóan a következő éveidet együtt fogod tölteni?

A nyári szünet nagyjából úgy telt, ahogy szokott. Sok lazulás, olvasgató, Duna-part, Balaton-part, pizsmozgás a kertben, ilyesmi. Majdnem napi szinten futottam legalább egy órát a közeli kiserdőben. Közben könyveimet rendeztem, dobozokat nyitottam

fel, melyekben évtizedes kincsek lapultak. Persze sokat beszélgettünk, kávézgtattunk családi, baráti körben. Nagyon jó témák tudnak ilyenkor felbukkanni, például a leendő elsősről. Aztán elkezdenek fogyni a nyári napok, egyre többet vagyunk az iskolában, elkezdődnek a tantermek szépítési munkálatai, az évnyitó konferenciák. Végül tényleg ott állunk az évnyitón, majdnem pontosan úgy, ahogy azt már oly sokszor megálmodtuk. Nagyon szép évnyitóként marad meg emlékeimben, remélem, tanítványaimnak is...

Van-e már néhány kedves élményed, történeted az őszi időszakból? Néhány hónapja már ismerkedsz az osztállyal: milyen tapasztalataid vannak eddig? Hogy látod, miben lesz más, miben lesz hasonló ez a csapat a korábbi osztályaiddal összehasonlítva?

Minden nap élményekkel van teli! Ilyenkor nagyon intenzív minden, a gyerekek mindennap csinálnak valami olyasmit, amit addig még sohasem. Mindőjüket igyekszem egyre alaposabban megismerni. Sok erőt követel, hogy megte-remtsük a helyes ritmust, a jó szokásokat, kialakítsunk egy működő rendet, meghúzzuk a segítő, védő határokat. Mindezt sok-sok játékkal, sétával, te-

vékenykedéssel. A közös élmények segítenek minket, hogy egyre inkább közösséggé, egy csapattá álljunk össze. Sokat tudok velük nevetni, mondanak mókásakat, egy kisfiú egyik nap kijelentette, hogy ő mókus, de főleg lánymókus, és Ibolyának hívják. Másnap úgy döntött, hogy ő inkább bálna, de főleg lánybálna, és Ibolyának hívják! Hát ilyesmit tudnak megtörténni.

Hogy milyenek a gyerekek? Szerencsén huszonhatfélék! Volt, akinek a hangját sem hallottam mostanáig, másoknak szinte folyton. Sok okos gyerkőc jár az osztályba, mégis meghökkentő, amikor hallom őket egymás között pusmogni, hogy mennyi számukra teljesen érthetetlen, és fel nem dolgozható információ van a kis fejükben, mennyi riasztó dolog jut el hozzájuk a felnőttek világából. Mennyivel szívesebben hallgatják a meséket; szerencsére még mindig el tudja őket varázsolni egy szép hang, szín, mozdulat! Azt is érzem, hogy a gyerekeknek kevesebb a türelmük, kevésbé kitartóak, hamarabb lankad a figyelmük, fáradékonyak. Néhányan nehezen követik a szabályokat, sőt feszegetik azokat. A kérdés sokszor így hangzik: „Milyenek a mai gyerekek?”. Az én válaszem az,

A 30. évnyitó
V101.

26 gyermek
Ákos bácsi

20. szeptember
20. hétvége
du. 17⁰⁰

hogy olyanok, mint régebben. Kilenc hónapra születnek, kezdetben nem tudnak járni, beszélni. Ha éhesek vagy szomjasak, sírnak. Ha szeretet veszi őket körül, szépen fejlődnek, aztán idővel mindent megtanulnak, ami tényleg fontos a számukra.

A Waldorf-iskolában a legjobb helyen vannak, s ha a szülők is úgy akarják, okos, boldog és egészséges felnőtt válik a gyerekükből. Nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy fontos, ha gyermeket nevelők megegyeznek bizonyos alapszabályokban: például ha az iskolában a kék köpönyegbe öltözött Szent Miklós aranydiót hoz, akkor az otthoni piros Télapó ne Barbie babát hozzon, vagy drónt. Ezek kicsi dolgok, de fontosak, nem lehet hosszútávon kicselezni őket büntetlenül.

Hogy látod, hol tart most a Gödöllői Waldorf Iskola a saját életútján? Mik azok a legfontosabb kérdések,

melyekkel iskolai szinten foglalkoznunk kell? Milyen jövőbeli irányokat látsz?

A Gödöllői Waldorf Iskola egy nagy múltú, megújulásra mindig kész, nagyszerű iskola. Fentebb említettem a kor kihívásai közül néhányat, melyeket folyamatatosan szem előtt kell tartanunk.

Fontos, hogy úgy lépjünk előre, hogy ne feledjük a múltat. Erősíteniünk kell magunkban, hogy 100 éve a helyes irányba haladunk. Bizony újra és újra végig kell gondolnunk Rudolf Steiner szavait, s feltenni a kérdést: mit tenne ő most? Az ostoba világ törvényei, a pénz hatalma, a tudomány mindenek felettsége egyre nagyobb éberségre és tudatosságra kell, hogy sarkalljanak minket. Azt gondolom, hogy az utóbbi időben tett elmozdulás a tevékenységalapú pedagógia, illetve a szociális élet hármas tagozódása felé büszkeséggel tölthetnek el minket.

Az interjút készítette: Fábíán Zsuzsa

"TELJESEN ÚGY ÉRZEM AZ ELSŐ NAPTÓL FOGVA, HOGY VÉGRE MEGÉRKEZTEM A HELYEMRE!"

Interjú Csendes Veronikával

Ezúttal egy olyan új kollégát szeretnénk bemutatni a Dióhéj hasábjain, aki valóban nem új közöttünk, hiszen szülőtársként sokáig közösségünkhöz tartozott. Waldorf-pedagógiai tanulmányait is megkezdte már több mint két évtizede, mégis mostanra jött el az ideje, hogy tanárként is megérkezzen hozzánk. Életútjáról, a hozzánk vezető hosszú útról és persze az első tapasztalatokról beszélgettünk, hogy közelebb is megismerhessék olvasóink Vera mindig mosolygó, kedves, nyugalmat árasztó egyéniségét.

A nyári felkérésünkre örömmel mondtál igent. Új kollégánk vagy, de olyan érzésünk van veled kapcsolatban, mintha mindig is a Tanári Kar tagja lettél volna. Te hogyan éled ezt meg?

Ugyanígy érzek én is! Én nagyon régóta vagyok már itt tanár, legalábbis lélekben. Igazából még gyerekeim sem voltak, amikor én már ide szerettem volna jönni egyszer majd. 1996 óta készülök a Waldorf-tanári pályára és idén sikerült ezt a régi álmot megvalósítani. Akkoriban kezdtem először a Waldorf-képzést még a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karon, Piroska, Katrin, Bea és Miklós voltak a csoporttársaim.

Egyszer a HÉV-en utazva megütötte a fületem az a szó, hogy "évszakaszta" – Kóhalmi Ákos és Kuntz Orsi utaztak a HÉV-en –; Orsi egy báránycát kötögetett. Megszólítottam őket idegenként, hogy ugye akkor ők waldorfosok, mert szeretnék megismerkedni ezzel a pedagógiával közelebről is. Nagyon kedvesen invitáltak a bazárra és az ünnepekre, amik nyilvánosak és ajánlották a nyílt napokat is, ami-

kor nyugodtan bele lehet kóstolni egy ilyen iskola mindennapjaiba. Egy évvel utána azonban félbe kellett hagynom a képzést, mivel megérkezett az első gyermekem. Hosszú szünet vette ekkor kezdetét a felkészülésemben, mert elsősorban anyaként akartam akkor

Gondolom, ennek nem lehetett ellenállni!

Természetesen nem! A másik nagy példaképem Vízzy Miklós volt, Marci fiam osztálytanítója. Mindig ő volt előttem, hogy soha nem késő elkezdeni a Waldorf-tanárságot, hiszen előtte ő is egy másik pályát futott be. Mostanra nyílt meg a lehetőségem arra, hogy a saját álmaimat is megvalósíthassam. Mert igazából a gyerekeimet is azért hoztam Waldorf-óvodába és -iskolába, mert azt éreztem, hogy milyen jó lett volna, ha én is ilyenbe járhatok!

Beigazolták végül ezt a gyerekek, jó helyük volt itt?

helytállni, és három fiamat neveltem mostanáig. Most már nem olyan kicsik, huszonévesek mindnyájan.

Szülőtársként hosszú ideig voltál itt közöttünk.

Így van. A szadai óvoda létrejöttében alapító szülőként vettem részt, ezután ide jöttek a fiaim az iskolába, így itt voltam velük éveken át, majd a Regiben ill. Fóton, mert a legnagyobb fiam ott végezte el a Waldorf-gimnáziumot. Végül 2013-ban jött el újra az én időm, amikor is újrakezdhettem a képzést, a solymári Waldorf Pedagógiai Intézetben. Ott elvégeztem az idegennyelv-tanári képzést, majd 2017-ben kezdtem a kézimunka-tanári képzést is. Azt terveztem, hogy a gyermekeimet kitanítatom, önállósodnak és akkor majd szeretnék itt tanárként dolgozni – és most végre itt vagyok! Katrin hívott a nyáron, hogy vegyek át tőle órákat, mivel idén elvállalta a projektnapok koordinálását.

Igen, abszolút, nagyon szerettek ide járni. A legkisebb még most áll pályaválasztás előtt, de a két nagyobbik fiam életére már most látszik, hogy nagyon jó hatással volt. Marci Kaposvárra ment egyetemre, mozgókép-média szakra és filmrendezőnek készül, most már utolsó éves. Emellett autodidakta módon elsajátította a kovácsolás rejtelmait. Kardokat, késeket, szekercéket kovácsol, nyelet farag hozzá, amihez jó táptalaj volt itt az iskola. Idén is tervezte, hogy részt vesz az iskolai Mihály-napon, de a tanulmányai miatt sajnos nem tudott eljönni. Nagyon várja már, hogy együtt kovácsolhasson a gyerekekkel. A második fiam, Dani, Szalai Imre osztályába járt annak idején és ő önkéntesként dolgozott a Farmiskolában januártól. Annyira megtetszett neki ott a gyerekekkel való foglalkozás és a pedagógia, hogy most egy OKJ-s képzés keretében gyógypedagógus asszisztensnek tanul. Előbb-utóbb szeretne tanár lenni és a gyakorlat elvégzését is ott, a Farmis-

kolában tervezte, de ezt nem hagyták jóvá. Viszont amint végez, nyugodtan visszamehet hozzájuk. Gergő fiam pedig Planicska Eszter osztályába járt, és ő a fizika felé tendál, tovább szeretne tanulni egyetemen, de most még az érettségire készül gőzerővel a Regiben.

Visszakanyarodva a tanárságra: hogy látod most, az első két-három hónap tapasztalatát tekintve, beigazolódott a régi álmod?

Teljesen úgy érzem az első naptól fogva, hogy végre megérkeztem a helyemre, nagyon-nagyon jó érzés egy osztály előtt állni, amit azelőtt csak elméletből ismertem.

Korábban nem tanítottál már?

Nagyon régen, még az egyetem előtt és a gyakorló tanítás során – napköziztem és németet is tanítottam, de az nagyon régen volt, izgultam is emiatt. Igazából nagyon jó, hogy amit képzésen kaptam elméletként, most végre a gyakorlatban is megtapasztalhatom. A gyerekek is nagy szeretettel fogadtak.

Milyen feladatokat vállaltál?

Első és második osztályban tanítok németet – Katrintól kaptam a másodikosokat, nagyon jó alappal és tudással vettem át őket, úgyhogy nagyon jó érzés velük dolgozni. Igyekszem az elsősöknél is a nyomdokaiba lépni. Ezen túl tanulószobás vagyok még az ötödik- és hatodikosokkal, illetve a kézimunka-órákon segítek Andreának ötödikben, így az ötödikeseikkel intenzívebb kapcsolatom van.

Úgy tudom, hogy részt vettél a projektnapokon is!

Igen, ezeken a napokon is kézimunka-tevékenységet folytattam az ötödikeseikkel. Itt nagyon jó volt, hogy hosszabb idő állt rendelkezésre, mint a hagyományos szakórákon, jobban bele tudtunk merülni a tevékenységbe. A kötésre készülve gyapjút festettünk, ami a növénytanhoz is kapcsolódott. Magunk szedtünk aranyvesszőt, mogyoróleveleket és -termést, majd ezekkel festettünk, István konyhájában kísérleteztünk. Az India-epochához kapcsolódóan pedig henna növényi festékekkel gyönyörű indiai motívumokat készítettünk. Volt olyan is, hogy kint az udvaron raktunk ki mandalákat Land Art stílusban termésekből, növényekből. Ilyenkor érzem nagyon a Waldorf-pedagógia varázsát, amikor az egyes tantárgyak átfolynak egymásba, áthatják egymást és élővé teszik a gyerekek számára a tartalmakat. Az első órától kezdve rendkívül fogékonyak voltak mindekre a gyerekek, nagyon jó tapasztalat volt!

Kicsit távol áll egymástól a két korosztály, biztosan más kicsiket tanítani, majd kiskamaszokat. Hogyan tudod ezt kezelni magadban, jelent-e számodra kihívást?

Igazából nem. Nagyon érdekes, amikor visszatükrözik ezt a gyerekek. Időnként előfordul, hogy egy hatodikosnak is arra van szüksége, mint az elsősöknek, másodikosoknak – kicsit több babusgatásra vagy anyáskodásra –, vagy ugyanígy fordítva: amikor az első- és másodikosokat tanítva azt érzem, hogy jobban terhelhetem, adhatok nekik még többet, valami magasabb szintűt. Igyekszem az órákon csak németül beszélni. Amikor megcsillan

valami és egy gyermek pontosan megérti a gesztusokból, az adott szituációból, hogy mit szeretnék és lefordítja a többieknek – az igazán jó érzés. Úgyhogy én nem érzek nagy távolságot a korosztályok között, mert nemcsak a korosztályokkal beszélek másképp, hanem minden egyes gyerekhez személyre szabottan fordulok oda.

A tanulószoba pedig megint egy másfajta együttlét, kicsit kötetlenebb; bizonyára kialakul egy másfajta kapcsolat is velük.

Igen, jobban megismerjük itt egymást a gyerekekkel, sokan járnak az ötödikből és a hatodikból is. Nekem nagyon fontos volt, hogy minél többet mozogjanak hat óra teremben eltöltött idő után, sokat legyenek a friss levegőn, mint például a kerti oviban. Ezt próbálom a tanulószobában is: szerintem nincs rossz idő, csak rosszul felöltözött gyerek. Szívesen vannak kint, hetente egyszer megyünk be keddenként a tornasátorba, de most már azt sem igénylik mindannyian, kint sportolnak, pingpongoznak, mostanában nagyokat kirándulunk a kiserdő felé. Én is nagyon élvezem, amikor hívnak: "Vera, játszol velem?" Ilyenkor tollasozunk, együtt játszunk, de hoztam dobókockás játékot is azoknak, akik az agyukat szeretnék tornáztatni.

Szülői tapasztalataidat tudod-e kamatoztatni a tanításban, visszaköszönek-e azok, amiket szülőként megéltél? Vagy ez most egy teljesen új fejezet?

Igen, most teljesen más szerepben vagyok, de néha előveszem azt, amit a gyermekeim csináltak hajdanán. Gon-

doltam már arra is, hogy előkeresem a régi német füzeteiket, hogy megnézzem, milyen témákkal foglalkoztak, milyen rajzok születtek. De valójában nap mint nap inspirálódom az osztályokban és a kollégák által is. Nagyon sok segítséget kapok Katrintól, Andreától és Miklóstól – de igazából mindenkire számíthatok.

Amióta szülőként elbúcsúztál tőlünk, mi az, amiben változott iskolánk?

Kisebbsé lett, mi épp akkor búcsúztunk el innen, amikor a Regi alakult. Az volt a második év itt gimnázium nélkül, amikor Marci elballagott. Kevesebben lettünk, de ez jó is valahol, mert családiasabb, otthonosabb a légkör. Akiket nem tanítok, azokat is ismerem szinte már névről az udvaron való játékok során. És helyettesítettem már hetedik osztályban is, ez megint egy új kapcsolódási pont.

Mik a terveid itt, az iskolában?

Még azért minden nap tanulok valami újat, például a házirenddel kapcsolatban, vagy majd jönnek szépen sorban az ünnepek, sajnos nem a megszokott formában, mert alkalmazkodni kell a jelenlegi helyzethez. Illetve a Konferencián felmerült még az iskolaszépitő csoport ötlete, amibe szívesen bekapcsolódnék. De még a kézimunkaterem is egy felfedezetlen terület számomra, ott is van mit csinálni. Gabi is igyekszik segíteni, azonban neki is órái vannak mindig, amikor bent van, de már beszéltünk róla. Terveztük, hogy az ebédlőben is készítünk valamit, sajnos kiderült, hogy az ÁNTSZ előírások miatt nem lehet megvalósítani, de nem adjuk fel! A kézimunka-képzést április-

Pécsy Áron, 8. osztály

ban fogom befejezni, addigra elkészül a szakdolgozatom is, melynek témája: Az idegen nyelv tevékenység alapú oktatása – kézimunka-óra német nyelven. Ebben Katrin nagy példaképem.

Pont ez az egyik nagy ideánk, hogy a tantárgyak ne elszigetelten legyenek egymás mellett, és hogy minél jobban átszójék egymást! A Jóisten is ide teremtett Téged!

Mindig is imádtam, hogy a gyerekeim Katrinnal a kézimunka-órákon németül beszélgettek, ez adta az ötletet. Úgyhogy most az ötödikeseket kísérleti osztálynak tekintem. Ez van, akit kifejezetten büszkeséggel tölt el. Nem sokat beszélek még németül, mert Andreával tartjuk közösen az órákat, de a füzetben már németül dolgozunk, és készítettem egy kis rejtvényt is. A nyelvnek pont az a lényege, hogy hasz-

náljuk is valamire és ne csak öncélúan működjön.

Foglalkozol-e mással is a tanítás mellett?

Igen, megmaradt néhány ügyfelem, akiknek fordítok, tolmácsolok – német szakfordítóként és tolmácsként dolgoztam a gyerekek mellett, és ezt folytatom még, amennyire időm engedi. Egyelőre jól össze tudom egyeztetni a tanítással, de ha majd teljes óraszám-ban fogok tanítani, ez biztosan alakul majd. Nagyon élvezem, szeretem a tanítást, a tanulószoba vezetését is!

Mit csinálsz szabadidődben szívesen, feltéve, ha marad valamennyi?

Nyaranta szoktam önkénteskedni a "PET-kupa" önkéntes csapatában a Tiszán, illetve idén volt először a Bodrogon is. Ez a folyó tisztítását célzó rendezvény, ahol csapatok PET-palackok-

ból saját maguk által készített hajókon versengenek, hogy ki tud gyorsabban és minél több PET-palackot összegyűjteni. Sajnos rengeteg van, ezért minden segítő kézre szükség van. Ezentúl nagyon szeretek a természetben kirándulni, úszni, kenuzni, biciklizni, ha van rá időm és lehetőségem.

Sok mindenről beszélgettünk már, de arról még nem, hogy valójában hogyan bukkantál a Waldorf-pedagógiára?

Az egyetemen találkoztam először a Waldorffal, német szakon végeztem az ELTE Bölcsész Karán és ott az egyik hallgatótársam korábban Wittenben tanult, tőle hallottam először róla. A pedagógiai tanulmányaink során aztán foglalkoztunk reformpedagógiával, ott kaptam még egy lökést, és úgy kezdtem el 1996-ban a Waldorf-képzést, még az egyetem mellett.

Először egyébként Miskolcra jártam egyetemre, mert nem vettek fel német-rajsz szakra Pécsre. Ezért képesítés nélkül tanítottam és napköziztem két és fél évig, majd felvettek Miskolcra, a Bölcsész Egyesület által működtetett első magyarországi magán, azaz alapítványi egyetemre. Mindenféle tudósok jöttek Pestről, a legnagyobb koponyák akkoriban!

Ez 1989-ben volt, a rendszerváltás idején, akkor lehetett végre valami változást kezdeményezni a felsőoktatásban. Például Karsai György tanított ógörögöt, Töttössy Csaba latint, ami minden hallgatónak kötelező volt, nem csak a nyelvszakosoknak. Ez tényleg ugyanolyan volt, mint egy Waldorf-iskola, akkor alakult, hatalmas lendület,

tenni akarás és szabad gondolkodás jellemezte.

El is végeztem itt a hároméves nyelv-tanári szakot, a képzést azonban nem sikerült akkreditáltatni, így ezzel a diplomával nem taníthatnék, a tolmács- és szakfordítói képzésben azonban elfogadták. Ezért végeztem el aztán az ELTE-n a német szakot, de mire diplomát szereztem, már két gyermekem volt.

Mit jelentett számodra az antropológiával való találkozás, mennyire tudtál elmélyülni benne?

Huszonévesen döcögősen indult az antropológiával való ismerkedésem, nagyon "fejből", az egyetemista rutin-jával közelítettem Steiner műveihez. Majd egész más élmény volt a solymári képzésen olvasni a stúdium anyagait, megtámogatva az addig szerzett élettapasztalatokkal, a waldorfos szülői lét élményeivel. Ami egyértelmű tanulság számomra az antropológiában: szeretetet adni, megismerni, tanulni, akaratunkat és gondolkodásunkat edzeni – ez a földi lét értelme.

Végezetül: milyen most a tanári szerepben mintegy belülről megélni az iskolát?

Sokkal jobb! Én mindig is szerettem volna szülőként is még többet látni és kapni, nekem nagyon jó így, végre megérkeztem!

Köszönjük a beszélgetést és szívből kívánunk Neked sok örömet és sikert itt, nálunk az iskolában!

Az interjút készítette: Kecskés Judit

A HANKÓ CSALÁD

Nagy öröm családunknak, hogy iskolánk közössége előtt bemutatkozhatunk, mi, a Hankó család. Kicsi, de annál összetartóbb családunk tagjai: a szülők, Marietta és Péter és lányaink, Hanna és Bori. Tavaly ősszel kezdtük meg iskolai életünk. Gyömrőn lakunk, az osztályban a távolról érkezők közé tartozunk. Nem csupán naponta, de az iskolaválasztásig is hosszú utat tettünk meg családirag.

Minden egy költözéssel, egy nagy elhatározással kezdődött. A család összefogásával lehetőségünk adódott, hogy kertes házba költözzünk. Régóta közös vágyunk volt, hogy gyermekeink egy olyan hagyományos értékeket követő, nyugalmas, mégis városias környezetben élhessenek, mint ahol nekünk, szülőknek a gyerekkorunk telt.

Péter hálózati mérnökként többnyire Budapesten dolgozott. Marietta pedig a lányok születésével tudta, hogy oly szeretett munkáját, a pedagógusi hivatást, már nem fogja tudni ott és úgy folytatni, ahogy abbahagyta. Az agglomerációba költözés új lehetőségeket és kihívásokat jelentett, de egyben a mindegyikünk által vágyott nyugalmat is meghozta. Már csak az iskolaválasztás kérdése volt egyre nyomasztóbb. Nem voltak előre eltervezett elvárásaink, elképzeléseink.

Viszont ikerlányaink eltérő személyisége miatt sejtettük, hogy ha egy osztályba szeretnénk őket vinni, nem lesz könnyű.

Aztán ahogy teltek a napok, sorakoztak a tervek, megszülettek a döntések, valójában minden haladt a maga útján. Marietta ismét tanulni kezdett, végre lett ideje és lehetősége egy olyan szakirányt választani, a fejlesztőpedagógiát, ami már nagyon régóta érdekelt. És mire Waldorf Extra Lesson fejlesztőpedagógusként diplomát szerzett, minden eldőlt. A képzés két éve alatt szépen kirajzolódott, hogy a lányok számára nincs más út, mint egy Waldorf-iskola. Végigjártuk közösen Gödöllőn az elsős hívogatók előadásait, a nyílt napot. Az itt megismert közösség, a pedagógusok, az iskola környezete mind azt adták számunkra, hogy itt valóban élnek, érzik és értik, hogy miről is szól a gyermekek Waldorf-szellemben való nevelése. Izgatottan vártuk a napot, hogy végre gyermekeinknek is megmutathassuk ezt az iskolát. Ágival (Rábel-Nagy Ágnes) való találkozásuk pedig azonnal erős biztonságérzetet adott nekik.

Szülőként hatalmas öröm azt megélni, hogy gyermekeink tisztelettel, szeretettel kötődnek osztálytársaikhoz és pedagógusaikhoz. Valódi kincs számukra a mindennapi iskolai közösség és a tanulás öröme. Eltérő személyiségükből eredően egészen különbözően élnek meg a hétköznapiakat, máshova helyezik a hangsúlyokat. Az egész család számára fontos az iskola, jó helyünk van ebben a közösségben, szeretünk ide megérkezni. Kíváncsisággal tölt el bennünket, hogy gyermekeink mivé cseperednek, sok-sok élményben lesz még részünk, az biztos. Jó lenne, ha nyolcadik végén mind együtt tekinthetnénk majd vissza a megtett közös útra.

A TAKÁCS CSALÁD

Tavaly ősztől vagyunk waldorfos szülők, idén pedig már mindkét lányunk ide jár.

Gréta és Léna állami óvodába jártak. Amikor sorra került az iskolaválasztás, kerestük a lehetséges alternatívákat az állami oktatással szemben, mert véleményünk szerint ma már nem a tárgyi tudás a legfontosabb, amit az iskolában el kell sajátítani. A tanulás szeretete és képessége, nyitottság a külvilág felé és a társas kapcsolatok kiépítésének képessége fogja segíteni a lányokat, hogy megtalálják helyüket a világban, így olyan pedagógiát kerestünk, ami ezen értékeket és célokat helyezi előtérbe.

Több Waldorf-iskola tájékoztatójára is elmentünk, végül Ági néni mosolyát és a Gödöllői Waldorf Iskolát választottuk. Ugyan nem rendelkezünk waldorfos múlttal, nagy örömünkre Grétit felvették, és itt kezdhette tavaly az első osztályt, majd idén Léna is követte nővérét, így Ákos bácsi osztályába került.

Bár az eddig eltelt időszak egyáltalán nem mondható szokványosnak, úgy érezzük, jól döntöttünk, hiszen mindkét lányunk beilleszkedett az osztályközösségbe, és azóta itthon is folyamatosan fonnak, kötnek, szőnek és énekelnek. Számunkra szülőként is sok újdonságot tartogat az iskola, próbáljuk kivenni a részünket a feladatokból, amennyire ez az elmúlt hónapokban lehetséges volt.

Nagytarcsai otthonunkból visszük-hozzuk a lányokat Gödöllőre és ingázunk Budapestre, bár most leginkább otthonról végezzük a munkánkat. Mindketten német multicégeknél dolgozunk, Tibi villamosmérnök, Bea pedig bölcsész végzettséggel.

Életünk fontos része a macskánk, Milo és a közös időtöltések: kirándulások, várak felfedezése együtt kiscsaládként, a nagyszülőkkel vagy az unokatesókkal.

Köszönjük a lehetőséget, hogy bemutatkozhattunk nektek.

... ÉS HELYREÁLL A REND

(Vizy család bemutatkozása)

Vizy Krisztiánnak hívnak, Budapesten születtem. Budai panelház X. emeletén laktunk szüleimmel és három testvéremmel. Szokásos kellemes gyerekkor után, tinédzserként kinyílt előttem a panelvilág, egészen a házak közötti kisjátsszókon összeverődött suhancok társaságáig, ahol rendszeres részem volt huliganizmusban, lokális bandák konfliktusaiban, de hittérítő barátom szélmalomharcában is. Ezek mellett természetesen jelen volt a színházi és zenei élet, keresztyén szellemiség is az életemben. Huszonéves koromtól, iskoláim befejeztével Pest belvárosi szférájában ízelgettem a nekem szánt életet. Gimnazista koromtól zenélek (gitározom) és az egyik fellépésünk alkalmával ismerkedtem meg feleségemmel, Kalcsó Bettinával és onnan kezdve helyreállt a rend az életemben!

Bettina Kartalon nevelkedett szüleivel és 2 testvérével, élte a nyugodt, vidéki életét, szerető családi közegben. Összetartó és szoros családi védőhálót biztosító szüleivel kiemelkedően jó kapcsolata volt és van, ami alapvetően meghatározza mindennapjait. A gimnázium elvégzése után a Pázmányon jogot végzett, majd társasági szakjogi diplomát is szerzett, közben Londonban élt és tanult egy ideig. Bettina hazatértével ismerkedtünk meg és állt helyre a rend az ő életében is.

2010-ben házasodtunk össze, és miután mindketten élhetőbbnek és egészségesebbnek találtuk a vidéki életet, Kartalra költöztünk Bettina szülői házána felső szintjére, és jöttek a gyerekek. Nándi (2011.), Emili (2012.) és Noé (2017.) születésével kinőtünk a jelenlegi lakteret, így telket vásároltunk és építkezésbe fogtunk, jelenleg költözködés előtti állapotnál tartunk.

Én közel egy évtizedig zenekarok és rendezvények (Edda, Omega, Várkert) hangosításával foglalkozó cég technikusa voltam, amit a jelenlegi covid-helyzet miatt kényszerültem abbahagyni (de elég is volt), így most feleségem családjának mezőgazdasági vállalkozásában szántok, vetek, aratok. A zene továbbra is az életem része maradt, jelenleg is két zenekarban játszom. Bettina pedig budapesti irodájában önálló ügyvédként dolgozik polgári és gazdasági, munkajogi területen, mellette pedig 10 éve ad ingyenes jogi tanácsokat a helyi (kartali) rászoruló lakosoknak. Nem létező szabadidejében szívesen olvas, jógázik, illetve mindannyian nagyon szeretünk kirándulni.

Mindhárom gyermekünk életvidám és jó humorú, érdeklődő, egészséges gondolkodású gyerek, Nándi szelídebb természetű és óvatosabban engedi magához közel a barátokat; szemlélődő természetű, nyugodt jellemű gyerek, akinek mindenről van véleménye, de mégis kompromisszumokra kész. Emili cserfes kislány, aki akár nagyobb gyerekekkel is könnyen barátkozik, jó művészeti készségekkel van megáldva, rajz és zene terén is, de színészi képessége, ezen belül megfigyelésen alapuló utánzó, karikaturisztikus tehetsége is kiemelkedő. Noé még alakulóban, de már most nagyon határozott és kitartó, ami az elképzelései véghezvitelét illeti. Összetartó, egymást szerető, jó testvérek.

Nándit és Emilit Kartalon kezdtük iskolába és óvodába járatni, mondván, hogy ezt legjobb helyben megoldani. Mindketten kitűnő tanulók voltak az iskolában, de bajunk volt az intézmény tanításról és tanulásról való elképzelésével, és azt szerettük volna, ha jegyek helyett inkább szárnyakat adnak az iskolában a gyerekeinknek. Ekkor újra jött a már óvoda- és iskolaválasztáskor is felmerült gondolat, hogy küzdjük le a távolságból adódó hátrányt és járjanak az általunk kedvelt és elismert Gödöllői Waldorf Iskolába. Apámnak, Víz Miklósnak köszönhetően az elmúlt évtizedekben betekintést nyerhettünk a Waldorf-pedagógia alapjaiba, illetve évek óta látogatói vagyunk az iskola rendezvényeinek, így élesben is tapasztalhattuk a két intézmény közötti kontrasztot.

Gyermekeink felvételt nyertek a Gödöllői Waldorf Iskolába, és úgy érezzük, hogy az ő életükben is minden tekintetben helyreállt valamiféle rend.

Nagyon örülünk, hogy gyermekeinket jó kezekben tudhatjuk: Emilit Áginál a 2. osztályban, Nándit pedig Krisztiánál a 4. osztályban, illetve a betanító tanároknál, és jó látni, hogy örömmel mennek és jönnek haza az iskolából, úgy látjuk, hogy mindketten megtalálták helyüket, hangjukat és baráti társaságukat osztályaikban. Zárásként visszaigazoló idézetek a gyerekektől:

Emili: „Én annyira szeretek ide járni, hogy egy nap kétszer szeretnék jönni!”

Nándi, délutánonként így szól, amikor meglát: „Ugye nem értem jöttetek?!”

RILKE A TŰRELEMről

Türelmesek kell legyünk a meg nem oldottakkal szívünkben
és meg kell kíséreljük megszeretni magukat a kérdéseket,
mint rejtett szobácskákat és mint könyveket,
melyeket valami egészen idegen nyelven írtak.
Arról van szó, hogy mindent megéljük.
Ha megéljük kérdéseinket, egy napon,
talán anélkül, hogy észrevesszük,
beleéljük magunkat a válaszokba.

*Rainer Maria Rilke
Szőke Henrik fordításában*

ISKOLAI ÉLET

ÁSVÁNYRÉSZÜNK - LESZNEK-E BELŐLÜNK HEGYEK, AMELYEKEN UNOKÁINK A NAPBA NÉZHETNEK?

Hatodikos korban a serdüléssel elindul egy folyamat a föld, az ásványosodás irányába. Megváltozik a csontok összetétele, elindul egyfajta meszesedési folyamat, keményedni, kristályosodni kezd az emberben lévő váz. Ezért fordulunk ilyenkor a kövek felé. Az ásványtan-epochában a Föld folyamataival, a földmozgásokkal, a vulkánokkal, a víz, a szél, a nap, a fagy átalakító munkájával találkozunk. Beszélünk a kőzetekről, a hegyekről, előkészítjük a földrajz geológiai részét is. Ezen folyamatok tükrében az emberi élet rövid, az ember mulandó, de mégis ő képes alakítani, megmunkálni, óvni és megmenteni a földet.

Most néhány verset szeretnénk bemutatni, ami jól szemlélteti, milyen mélyen és lényegbe vágóan tudják megragadni a gyerekek a kövek, természeti jelenségek lényegét.

Egy vulkán, mely volt otthonom,
kő voltam én bizony, bizony;
Beestem a vulkánba,
így lett belőlem láva.
Egyszer röptem egy nagyot,
otthagytam én csapot-papot,
így lett belőlem tufa,
elvittek egy múzeumba.
Onnan aztán elloptak,
a tengerbe bedobtak.
A földlemezek ütköztek,
ott voltam egy hegy tetején,
onnan aztán sziklaként
begurultam egy folyóba,
a folyó addig görgetett,
míg beértem az óceánba.

Venicz Botond

Várkonyi Emma, 6. osztály

Szabó-Krajczár Kira, 6. osztály

Ezen a földön az ásványok
néha-néha mozognak,
földrengéskor fölbukkannak
vagy éppen hogy ott maradnak...
Melyikhez van kedve,
ez a világ rendje.

Mayer Hanna

Az emberek kutatják a hegyeket,
Mindenféle ásványt keresnek.
Aki megtalálja az aranyat,
Az lesz a leggazdagabb.

Farkas Ákos

A vulkán

Állok a Föld erős részén,
a földkéreg felső lemezén,
néha láva folyik rajtam,
földrengéssel jelzek róla.

Mennydörgés

Hangom van az egekben,
vihar, villám kíséretem,
ha nem szeretsz, fuss a házba,
vagy inkább a takaróba.

Csontos Regő

Grafit vagyok,
vulkanikus kőzet.
Egy kitörő vulkánnak
köszönhetem erőmet.
Nem vagyok puhány,
üledékes kavics, homok,
gránit vagyok,
a mérlegen sokat nyomok.

Szécsi Móric

Az összeállítást készítette: Richter Bea

“ÓKORI” RÓMA EMLÉKEK

Amikor a mitológia már történelemmé alakul, amikor az értelmes emberi erő megteremti Rómát, amikor a törvények helyet kapnak, amelyeket szintén az ember alkotott, amikor elkezdődik az időszámítás és az a naptár lép életbe, amit máig is használ az emberiség – a nagy Római Birodalomban vagyunk. Az anyagi, a fizikai világ a legfontosabb, a hadsereg erős, a birodalom terjeszkedik. A római hadsereg nagyon fegyelmezett volt, mindent megfigyeltek, átvettek és adaptáltak, átalakítottak. A szárazföldön erősebbek voltak, mint a tengeren. A gyalogosok a teknősbéka-alakzatban rendeződve váltak sérthetetlenné, a pajzs (scutum) megvédte őket, mint egy teknős páncélja a támadóktól. Kemény edzésekben volt részük rendszeresen, és engedelmes, a hazáért küzdő, erős hősök lettek kiképezve a seregekben.

Szentes Ferenc keze alatt mi is határozott katonai kiképzésben vettünk részt, így kezdtük a 6. osztályt. Megkérdőjelezhetetlen fegyelem volt, erő, kitartás, egy mindenkiért, mindenki egyért, rengeteg fekvőtámasz. A hatodikosok állták a sarat, sőt, élvezték is – legtöbbször. Egy hétig készültek a küzdelemre, melyet a barbárokkal, a szülőkkal vívtak. Mire találkoztak velük, már mindenre elszánt római katonaként várták az összeütközést, melyben a barbár hordák vereséget szenvedtek. Én minden pillanatban csodáltam a hatodikosokat, fegyelmezetten végigküzdötték az összes napot, megerősödtek, összekovácsolódtak, tisztelték egymást és közben rengeteget tanultak Rómáról, az ókori római életéről és a hadseregről. Biztosan sokáig emlékezni fognak ezekre a napokra! Íme pár hatodikos írás ezekről az élményekről.

Várkonyi Emma

Egyhetes volt a tábor, ez volt az eddigi leghosszabb osztálykirándulásunk, mivel az Olimpiánk nem volt ottalvós sajnos.

Minden reggel futottunk egy picit és edzettünk a szombati csatára. Ha valaki nem figyelt vagy elkalandozott, akkor mindenkinek 10 fekvőtámaszt kellett nyomnia. Így gyűlt össze a napi 100-200-250.

Készítettünk pajzsot, meg pólót a csatára, de a pajzsot az edzéseken is használtuk. Minden pajzs és póló egyforma volt. Minden nap voltak programok, mint pl. zoknibomba-csata, kirándulás, kihívások stb...

A tábornak délután 6-kor lett vége, vagyis akkor ment el Feri. Onnantól Bea néni volt a "főnök". Igazság szerint 10-kor volt takarodó, de mi legkorábban 11-kor feküdtünk le.

Ez a tábor egyáltalán nem volt zord és kegyetlen, ha valaki azt hinné!

Nekem az esték nagyon, de nagyon tetszettek. Különösen a csütörtök!!!

A szombati csatát megnyertük (a szülők ellen küzdöttünk!).

Én nagyon élveztem és szerintem nagyon összekovácsolta az osztályt.

Kecskés Csenge

Nekem először nem tetszett az egész, mert nagyon szigorú volt Feri, és az ennivaló sem ízlett. De aztán megtetszett, és utána kezdtem jól érezni magam. A sátorban nagyon fáztam, de felmentem a házba és jobb lett az is.

Elmentünk "hegyet" mászni és én lemaradtam, ezért 20 db fekvőtámaszt kellett megcsinálnom (csomó fekvőtámaszt kellett nyomni, mert ha valaki megmozdult, akkor az egész osztálynak nyomni kellett 10 db fekvőt).

És voltunk egy réten, ahol régen a rómaiak csatáztak. Rengeteget gyakoroltunk harci alakzatokat, pl. teknősbéka-alakzat = testudo – ez a latin neve. Akkor még csináltunk pajzsot, hogy tudjunk harcolni a szülők ellen szombaton. Végül elérkezett a szombat és jöttek a szülők, harcoltunk velük. Nagyon élveztem, csak összenyomódott a kezem. De győztünk!

Szalai-Kökény Lóránt

Én nagyon élveztem a Róma tábor: a zoknibomba-csatát, az esti őrseget, a lándzsával való vívást.

Amikor megérkeztünk, Feri fogadott minket. Tisztáztuk a szabályokat, és lepakoltunk.

A pajzsot 3 réteg kartonból készítettük, és festett papírral ragasztottuk le, amit kidíszítettünk. A pajzsokat használtuk a zoknibomba-csatában, azok védtek minket a teknősbéka-alakzatban. Aztán az alakzatokat gyakoroltuk Ferivel.

Az ételekről megoszlanak a vélemények.

A tábor végén a szülők jöttek értünk, velük vívtunk egy csatát. Egy erődöt kellett bevinnünk és sikerült! Aztán elmentünk fagyizni.

Én nagyon élveztem!

Az összeállítást készítette: Richter Bea

MEGSZÓLALNAK A CSENGETTYŰK!

Egy régóta dédelgetett álom, egy másfél éve közeli cél vált valóra ez év júliusában, amikor sikerült az iskolának megvásárolnia egy hangolt iskolai csengettyűkészletet. A hírnek sokan örültek a tanári karban is, így meghirdettem egy csoport lehetőségét, aminek keretén belül az évnytóra készülünk W. A. Mozart Varázsfuvolájából a Bűvös csengettyű részletével. Tíz lelkes pedagógustárral találkoztunk nyáron több ízben hol kevesebben, hol többen ismerkedni a csengettyűkkel és gyakorolni: Margó, Andrea, Bea, Krisztián, Katrin, Ildikó, Galina, Adrien, Jutka.

Sokrétű tapasztalattal gazdagodtunk mindannyian a próbákon. Először a csengettyűket fedeztük fel, vajon kinek melyiket sikerül szebben megszólaltatnia, a kicsit vagy a nagyot, túl halkán, vagy túl hangosan szól? Hogy lesz ebből valami egységes hangerő? Sokat nevettünk közben. Mikor már megszólaltattuk, bemelegítésül hangokat, harmóniakat hallgattunk. Majd kiosztottam a kottákat, ami egészen másképp néz ki, mint amivel a többség eddig találkozott. Hiszen egy-egy szólam kottájában rengeteg szünet is szerepelhet. Mindenki két hangot kapott. A darabban lévő hangok közül csak ekkor kell megszólalnia, ráadásul ritmusban, ez nem is olyan egyszerű, jöttek rá többen is. Sokat számoltunk, azt is felfedeztük, hogy milyen fontos a zenében a szünet!

Nagy élmény volt felfedezni, hogy egy-egy hang illetve szólam önmagában

szinte jelentéktelennek, monotonnak tűnt, de amikor megszólalt a közös mű, az egyes hang az egész része lett és jelentőségteljessé vált.

Ahogy haladtak a próbák, egyre fel szabadultabbak voltunk, és élveztük az egyre szebben megszólaló művet. Nagy meglepetést okoztunk az évnytó Konferencián kollégáink előtt, és sikerült meglepnünk az iskola apraját-nagyját az évnytón. Nagy öröm volt ez sokak számára. Felmerült a próbák közben már, hogy milyen jó lenne folytatni így együtt, és szereplésre is kaptunk felkérést más iskolába. Sajnos most nincs lehetőség kifelé megmutatni magunkat, de egy kis csapattal szinte heti rendszerességgel gyakorlunk tovább, igaz, nagyon rövid időt találtunk erre, de fontosnak tartjuk ezt, és folytatjuk a megkezdett utat.

Emellett az első csengettyűcsoport is elindult délutáni foglalkozás keretein belül az iskolában, a negyedik osztályban. Ebben az osztályban indult el először a tavalyi évben a dallamcsoport, majd átalakultunk metalofoncsoporttá félévkor, ahol ezt az évet készítettük már elő. A gyerekeknek nem mondtam még akkor, hogy mi a cél, mert nem tudtam biztosan, mikor kezdhették el a csengettyűkkel a munkát, de nagy örömmel tizenegy kisgyermekkel ószszel elkezdhattuk az ismerkedést a hangszerrel.

Velük is a hangok megszólaltatásával és hallgatásával kezdtük. Az iskola ének-zene tantervével párhuzamosan

haladva először csak hallás után tanultunk dalokat, fejlesztve a belső hallásunkat, megkeresve, ki, melyik hang is a dallamban. Kánonban játszottunk egy oktáv különbséggel. „Hangpár” kereső játékokat játszottunk. Játszva tanulunk hallgatni, figyelni egymásra, segíteni egymásnak szavak helyett csenddel. A zenei abc-t tanulva mindenki már egy adott hangot kapott, amire figyelt, megkerestük egy dallamban a hangunkat, majd már kottát is használtunk. Először a dallam lejegyzéséből mindenki megkereste a hangját és így játszottunk kottából. Őszi szünet után megérkezett az első igazi csengettyűs kotta sok szünettel, amit a gyerekek is furcsának találtak elsőre. Ezt tanuljuk most. Nagyon szépen haladunk a gyerekekkel. Egyelőre egy hangot kap mindenki. Közben énekórákon is megjelent a kísérő szólam, így a foglalkozásokon is efelé vettük az irányt. Keressük, mely hangok szólnak szépen együtt. Az alkalmak végén mini „hangfürdőt” kaphat egy gyer-

mek, amikor pihenés közben a többiek csengettyűszavát hallgathatja véletlenszerű sorban megszólaltatva társaitól. Ez egy különleges élmény lehet mindenkinek, ami csak az övé! Ennek a hangszernek van egy „titkos” küldetése is, ami a mai időkben még fontosabbá vált szerintem. Címzavakban ezt emelném ki: hallani egymást, hallgatni egymást, odafigyelni a másikra, türelmesnek lenni, elfogadni mindazt, amit éppen kap, jelen lenni egy folyamatban, megtanulni építkezni, megtanulni várni. Együtt megélni a pillanatot, legyen az bármilyen, és megélni az „együtt” érzését! Most közeledik a karácsony. A csoport saját osztályában már megmutatta magát, még szünet előtt szeretnénk a kisebb osztályokat is megajándékozni egy-egy szép zenei élménnyel. Mikor ezt olvassátok, remélem, már többen hallhattatok otthon gyermekeitektől erről az ajándékról. Ez csupán néhány hónap története, a kezdet, innen folytatjuk tovább!

Farkas-Molnár Judit

A STÚDIUM CSOPORT KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ KIRÁNDULÁSA

Több mint egy éve működik a Stúdium csoport iskolánkban, szülők és tanárok közreműködésével. Tavaly jórészt Rudolf Steiner: A szellemtudomány körvonalai című könyvével foglalkoztunk és idén is hasonló témában fogunk tevékenykedni.

Vezetőnk, Strassenreiter József antropológus, aki több csoportot is vezet az országban, például Solymáron is. Jól bevált szokás, hogy a kéthetenkénti rendszeres összejövetel mellett kirándulásokat is szervez, ahol a résztvevők még inkább elmélyíthetik antropológiai tudásukat. Így azt terveztük, hogy ez év tavaszán meglátogatjuk Rudolf Steiner szülőházát és néhány más várost és helységet, amely jelentős szerepet játszott életútjában. A járványhelyzet miatt kialakult hosszú szünet miatt erre sajnos nem került sor.

Úgy gondoltuk, hogy még szeptemberben pótoljuk. Sajnos a második hullám ezt szintén nem tette lehetővé, ezért itthon maradtunk és egy közeli helyszínt választottunk közösségépítés céljából. Sirok lett az úticélja egynapos kirándulásunknak.

Mivel az antropológiai társaságban éppen aznap volt az éves közgyűlés, ezért csak délután tudtunk elindulni. Ám annál lelkesebben ültünk be a kisbuszba, amit Tari Attilaék cége adományozott nekünk a hétvégére. Ezúton is még egyszer köszönet érte!

Majd kétórás út után érkezünk meg a valóban festői tájon elhelyezkedő kis

faluba, amit gyönyörű hegyek vesznek körül, mivel a Mátra és a Bükk között terül el. Hangulatos kemping várt bennünket a vár aljában. Miután "berendezkedtünk", elindultunk "falunézőbe".

Sok régi, a hagyományos építkezési formát, megjelenést megőrző házzal találkoztunk az újak mellett. A kellemes séta után közösen láttunk vacsoránk elkészítéséhez, a paprikás krumplihoz. A vacsorát követően még sokáig ültünk a tűz mellett, ahol József, a közelgő Mihály-nap kapcsán Mihály arkangyalról beszélgetett velünk, és Katrin is készült egy történeti beszámolóval a témában.

A kellemes, nyáriasan meleg nappal után igazán hűvös, őszi este következett. Másnap reggel frissen ébredtünk a napsütéses, ám kissé csípős időben. Reggeli után úti célunk maga a vár volt. Fentről gyönyörű kilátás nyílt a környékre, elláttunk egész Kékestetőig is.

Miután leértünk, elbúcsúztunk szállásunktól és hazafelé indultunk a Mátra felől, hegyeken keresztül vezetett szepintines utakon.

Minden szempontból testileg, lelkileg, szellemileg feltöltő élményben volt részsünk.

Reméljük, tavasszal sor kerülhet a háromnapos őrsegi látogatásunkra is!

Kolinger Margit

GIMNÁZIUMI ÉLET

“AZ EREDETI ESZME A MAI KÖRNEK MEGFELELŐEN” — AVAGY HOGYAN LEHET A WALDORF-PEDAGÓGIA KORSZERŰ?

Beszélgetés a regis pedagógiai megújítás folyamatáról

A Regionális Waldorf Gimnáziumban az idei ősztől a korábbiaktól eltérő formában indult az oktatás. A nap leghangsúlyosabb része egy központi tartalomhoz kapcsolódó, több tantárgyat átfogó epochasáv lett, hogy a diákok jobban el tudjanak mélyülni egy-egy témában, helyet kaphassanak az egyéni tanulási utak és megtapasztalhassák a tantárgyak közti összefüggések mentén a tanárok közötti együttműködést. Erről az izgalmas folyamatról beszélgettem Vekerdy Danival, az iskola igazgatójával.

Mi második éve vagyunk itt az iskolában, de egyre azt látom, hogy ez az iskola folyamatosan változik, mindig változásban van. Honnan indult ez az igény, miért érzitek azt, hogy erre a megújulásra egy viszonylag fiatal iskola esetében is szükség van?

Már az alapításnál az volt az elsődleges szempont vagy gondolat, hogy mivel elég sok régóta tanító tanár jött össze már az alapító körben is, szeretnénk a felgyűlt tapasztalatokat valahogy beforgatni. Egy olyan iskolát létrehozni, ami épít ezekre, és nem követi el ugyanazokat a hibákat. Ugyanakkor valahogy vissza tud nyúlni ahhoz, hogy mik az eredeti Waldorf-gondolatok, és nemcsak megszokásból vagy dogmaszerűen, hanem megpróbálja azt a mai körnek megfelelően alkalmazni.

Ezt nem mondtuk ki így szó szerint, de amikor megcsináltuk a küldetésmondatot 2013-ban – ekkor már a tanári karral együtt egy folyamat részeként –, ott ez lett az egyik mondat, hogy „az eredeti eszme a mai kornak megfelelően”. Amit mondani nagyon könnyű, de csinálni nagyon nehéz, és szerintem az egy pozitívum, hogy folyamatosan ezzel próbálkozunk.

Nem mondom, hogy sikerül, nem gondoljuk úgy, hogy ez már megvan, hanem folyamatosan újra és újra, minden évben ránéztünk, hogy mit, miért csinálunk; tényleg azt kell-e csinálni; jó-e ez, ahogy csináljuk. És szerintem olyan emberek is vannak nagyrészt a tanári karban, akiknek egyfajta igényük van arra, hogy jobb és jobb legyen.

Tavaly, amikor hétéves volt az iskola, visszanéztük az iskola biográfiáját, és láttuk például, hogy nem volt olyan két év, hogy ugyanaz lett volna az órarend. Mindig változtattunk rajta: pl. az órák és a szünetek hosszát vagy bevezettük a blokkos rendszert, ami az idei évben már nincs is, de tavaly még volt.

Mindig két szempontot próbáltunk egyensúlyban tartani: a tanár/diák visszajelzéseket, megelégedéseket, elégtételt, tapasztalatot, valamint azt, hogy mit szeretnénk elérni. Nagyon sokat dolgoztunk azon, hogy mit mond Steiner és mi mit látunk egy 9-12.-es diákon; mit szeretnénk, hogy a „kimenő” diák milyen legyen, milyen képességekkel, emberi tulajdonságokkal rendelkezzen, és milyen út vezet ahhoz, hogy ezt elérjük. Sok-sok ilyen munka volt. Minden évben szervezünk egy többnapos tábort a tanároknak nyáron, ahol ezekkel a kérdésekkel dolgozunk. A tavalyi tanév előtti nyáron elindult ez a megújítási folyamat, már nagyon konkrétan, mert már sokan éreztük, hogy valamit máshogy kellene csinálni.

Mert ez a szakóra-rendszer még így is, hogy blokkok vannak, annyira a múltból jön és nem a jövőbe mutat, ezt valahogy máshogy kellene. Ebből jött az a folyamat, hogy tavalyelőtt nyáron dolgozott egy kisebb csoport, aztán az egész tanári kar, azután dolgoztunk a

diákokkal együtt három napot egy vezetett folyamatban. Ebben csak tizedikesnél idősebb diákok vettek részt. Ekkor előjött rengeteg dolog, és utána mi, tanárok egész évben dolgoztunk ezen. Volt, hogy a szülők tartottak projektnapot és akkor mi dolgozhattunk ezen tovább, majd nyáron újra dolgoztunk rajta... Szóval sok-sok ilyen alkalom volt, ahol dolgoztunk ezen a megújításon, figyelembe véve a célokat és a lehetőségeket. A legfontosabb talán az volt, hogy minél kevesebb dolog történjen egy nap egymástól függetlenül. Hogy ne legyen az, hogy sok különféle óra van, aminek semmi köze nincs egymáshoz. Mert hiába próbáltuk átbeszélni, hogy most milyen epocha van, hogyan lehet ahhoz kapcsolódni, igazán nem vált be, nem volt rá technikai megoldás, és idő sem.

Azt szeretnénk, hogy minél több olyan legyen, hogy egyetlen nagy projekt van egy nap és, mondjuk, még nyelvóra, és ha lehet, még a nyelv is kapcsolódjon be a nagy projektbe, a technikai, szervezési dolgokkal pedig erősítsük a tárgyak közötti integrációt és az egy témában való elmélyülést, ami ugye alap egy Waldorfnál az epochális rendszer miatt. Hiszen egy osztálytanító, főleg kicsiknél, úgy építi fel az egész napot, hetet, hogy minden arról szól, amiben épp vannak: ha például a Kalevalában vannak, akkor minden arról szól, az énekóra is. Valami ilyesmit szeretnénk, csak gimnáziumi módon megcsinálni. Egy témában elmélyülni, sok ideig benne lenni és projektalapúan dolgozni vele, hogy a diák is aktívan vegyen benne részt, ne csak befogadóként. Ezen dolgoztunk nagyon sokat, és ebből született meg ez az új rendszer,

ami nem sok kísérletet élt meg egyelőre, mert most átkerült a Zoomba. De egy ilyen epochát azért meg tudtunk tartani.

Mondanál erre egy-két példát, hogy mit jelent itt az epochális rendszer? Milyen témák voltak, és ezt hogyan tudtátok kibontani egy-egy tárgyhoz kapcsolódóan?

Két megközelítésen dolgoztunk nyáron. Az egyik az volt, hogy miket tanítottunk eddig, és milyen nagy témák vannak a kerettantervben tárgyaként. Ezt végignéztük évfolyamonként. A másik irány az volt, hogy mi jellemzi azt az életkort, például mi a kilencedikességnek a nagy kérdése, amiről szól az adott év. Ez a két irány tehát az embertani szempont és a tananyag – persze valamennyire a tananyag is embertani, de sokkal inkább a megszokáson és az átvett dolgokon alapul. Megnéztük, hogy ez a két dolog hogyan talál össze, mi az, amire azt mondjuk, hogy feltétlenül meg kell történnie abban az évben. Lehet ez akár tananyag, ha van ilyen – de ez elég kevés volt, nagyon nagy elengedés volt ebben. Inkább nagyon sok megélés, átélés, témakör jelent meg, és ezekre építettük föl ezt az öt darab epochát a tanév során. Öt nagy epocha, ami ezeket a fontosnak érzett témákat járja körül. Úgy alakítottuk, hogy ezek valahol magukba foglalják a nagy részét annak, amit eddig tanítottunk, vagy amit abból feltétlenül fontosnak gondolunk.

Most például XX. század című óriásepocha van a 12. évfolyamon, ami magába foglalja a történelmet, a művészettörténetet, a természettudományt, az irodalmat, és ezzel foglalkoznak.

Mert a 12. évfolyam alapvetően áttekinthető, de mégis a jelenre fókuszáló: mi van most és miben élünk? Én és a világ: hol a helyem a világban? Ezt fordítottuk úgy át, hogy ne kémia, fizika vagy magyar legyen, hanem egy időszak, ami nagyon meghatározó, és ahhoz kell egy áttekintés is, hogy meg tudjuk érteni, mi, miért történt. Így született meg például ez a projekt alapú epocha.

Van például "Végtelen-epocha", ami matek és irodalom/művészet, vagy mondjuk kialakítottunk egy "Káosz és rend epochát", amiben a matematika és a művészettörténet jelenik meg. De létezik olyan is, ahol jobban külön maradtak az epochák, főleg így, hogy most online tanítunk. Fel lehet bennük ismerni egy matek- és egy művészettörténet-epochát, ami kicsit egymástól függetlenül, de mégis összefüggően fut egymás mellett – szóval van közük egymáshoz, de külön vannak. És van, ahol teljesen egy óriási nagy dologgyűró, és nincs ilyen felismerhető tantárgyi szétválás. Ilyen például az első epocha a 11.-ben, ami az "Én és a környezetem" volt: hogyan hathatok a környezetemre és mit tudok tenni a világért. Ott nem voltak tárgyak, hanem a gazdaságtan, a természettudomány és a művészet össze volt gyúrva.

Ha jól sejtem, ez logisztikailag elég nagy kihívás, hogy éppen melyik tanár, hol, mit tud hozzátenni. Ezt hogy tudjátok megoldani?

Sokat dolgozunk ezen, de az a nagy szerencse, hogy eleve megoldhatatlan volt logisztikailag maga az órarend. Szerintem, ha ez nem lett volna ennyire élehetetlen és megoldhatatlan,

akkor kevésbé tudtunk volna egy ilyen meglépni. De egyszerűen nem lehetett, kiírta az órarendprogram is, hogy nem lehet órarendet készíteni. Ilyen szempontból ez sokkal rugalmasabb, mert igaz, hogy nagyon sok munka átbeszélni, hogy ki, mikor, hova megy, hogy tudjuk összeegyeztetni, de, ha épp nem tud valaki menni, akkor van ott más. Így nem vagyunk annyira kötöttek, mert ha nincs ott a tanár, akkor az nem lyukasóra, mert be tud ugrani valaki, mivel több tanár viszi az egész projektet. Ilyen szempontból nehezebb is és könnyebb is. De minden csütörtökön sok órát, és indulás előtt is sok-sok napot dolgoztunk/dolgozunk azon, hogyan lehet ezt összeszervezni.

A diákok hogy fogadják az állandó változást? Türelemmel és megértéssel fogadják, hogy kísérleteztek rajtuk? Rugalmasak ebben, vagy szeretnének egy kicsit konzervatívabb megközelítést?

Alapvetően eddig nem voltak ilyen nagy változások, hanem csak kisebbek. Ott szerintem azt érezték, hogy ezzel arra reagálunk, amit ők jeleznek problémának. Szerintem azt teljesen jól fogadták. Volt, amikor nem tetszett valami, akkor arról beszélgettünk, de nem volt különösebb probléma.

Most ez egy nagyobb változás, és bár nem volt bennem félelem, de azt gondoltam, hogy a diákok, akik amúgy elég konzervatívak sokszor (például kell, hogy mindennap legyen matekóra, különben hogyan fogok leérettségizni – vannak ilyen félelmek) és a szülők is, rosszabbul fogják venni. De hihetetlenül együttműködő, pozitív és várakozó volt mindenki. Amikor az évnytit

kihirdettük, utána se érkezett hozzám egy panasz sem, hogy mit képzelünk stb. Amikor elindult az epocha, én a 11.-ben voltam benne nagyon, és bár a diákoknak ugye alapvetés, hogy minden rossz, mindenért panaszkodni kell – ez gimis korban így jó, így is van rendjén –, de nem volt ilyen. Szerintem ájtott nekik az, hogy a tanárok rettenetes sok munkával valamit nekik hoztak: nézzük, milyen! És nagyon jók a visszajelzések. Persze olykor írják, hogy valami rossz, vagy elmondják, de alapvetően nagyon pozitívan fogadták, ami engem is meglepett.

Igaz ez a szülőkre is? Tőlük se érkezett olyan, hogy hogyan fognak így leérettségizni a csemetéink?

Volt ilyen kérdés, de nem volt egyáltalán támadó, vagy számonkérő a hozzáállásuk. Hanem tényleg csak egy jogos kérdés, amiről lehetett beszélgetni, mondjuk, szülőiken, amiken benn voltam és erről szó volt. Azt nagyon sokszor elmondtuk a felvételi beszélgetésen és a szülői esteken is, hogy nem

az érettségi a fókusz a iskolának. Szóval szerintem nem árultunk zsák-bamacskát. Amikor idejöttek, tudták, hogy nem ez lesz a fókusz, és ilyen szempontból talán ezért is kevésbé érzékelik kritika. Azért voltak kérdések, vannak félelmek, fenntartások, de nagyon támogató volt mindenki, inkább azt éreztem a hozzáálláson, hogy próbáljuk meg, nézzük meg, aztán tekintsünk vissza. Nem volt negatív, vagy akadályozó, hanem tényleg csak jogos félelmeket felvető kérdések voltak.

Amikor visszatekintetek és értékeltetek a tapasztalatokat, hogy mennyire vált ez be, milyen szempontokat néztetek?

A szülők által tartott négynapos projekthez alatt mi tudtunk ezzel dolgozni, megpróbáltunk nagyon tudatosan visszatekinteni. Elővettük azt, hogy mi volt a célunk eredetileg ezzel, amit csináltunk, és ez mennyire valósult meg. Egyénileg visszatekintettünk, hogy egyes tanárok ezt hogyan élték meg, az egyes epocha blokkok hogyan ala-

kultak. Behoztuk az osztálykísérőkön és epocha-visszajelzőkön keresztül a diákok megéléseit. Tehát próbáltunk lépésről lépésre rátekinteni, de tudtuk, hogy egyetlen epochából még nem derül ki minden. Próbáltuk nagyon összeszedni, hogy többségében beváltotta-e, amiket vártunk tőle, és egyértelműen nagyon sok diáktól és tanártól jött vissza, hogy nagyon lelkesítő tanárnak és diáknak egyaránt, ahogy a tanárok együtt dolgoznak.

Például 11.-ben egyszerre voltunk benn hárman tanárok, egymástól vettük át, úgy tartottuk az órát, és ezt mindenki nagyon pozitívan élte meg. Mi is, hiszen sose volt még elég időnk hospitálni egymásnál, ennyit jelen lenni így, egymás gondolataiban. Ez persze nehéz is, mert sokkal egyszerűbb lenne nekem bemenni és megtartani a megszokott epochámat, ebben viszont volt valami feltöltő. Tehát ezt a diákok, tanárok visszajelezték, és éppen ez volt az, amit eredetileg akartunk. Emellett volt sok kis dolog, ami nem úgy van,

nem úgy működik, ahogy elképzeltük. Próbáltuk ezeket összeszedni, hogy a következőben tudjunk rá figyelni. Most az online tanításban ezeket kevésbé tudjuk beépíteni, de azért most is viszszük tovább és próbálunk megtartani belőle amennyit csak lehet. Fontos lett volna, hogy a gyakorlati, művészeti dolog épüljön be az epochába, ne független legyen tőle. Ez most így nagyon nehéz, mert online ezt nehezen lehet.

Ha jól látom, amit csináltok, nemcsak arról szól, hogy a gyerekeknek jó legyen, hanem az iskola és a tanárok is fejlődnek ezáltal, ami aztán nyilván visszatáplálódik az oktatásba. Ha ez így sikerül, akkor ez tényleg egy nagyon előrevivő folyamat.

Szerintem nagyon sok tanár azt érzi – én biztosan –, hogy iszonyú jó együtt lenni a diákokkal, de megtanítani a tananyagot nem fontos, nem ez a lényeges. Annyi más fontos dolog van, amiről beszélni kell velük és ezeket más módon megközelíteni – ez

feszített sok embert. Nem akarunk bemenni megtartani egy-egy szakórát, aminek semmi értelme, hanem együtt akarunk lenni velük többet és beszélgetni, csoportmunkázni stb. Ennek most így sokkal nagyobb tere van, és olyan dolgok születnek meg, amire egyébként nem lett volna lehetőség. Például a 11.-es projektben tényleg beleálltak a diákok dolgokba és felújítottak egy épületrészt, de sok minden mást is csináltak. És ez jó, erre most volt tér. Szerintem ez valóban feltöltötte a tanároknak is, hogy egyszerűen, amiről úgy érzik, hogy tényleg fontos és hatni tudnak vele, arra most tényleg több terük jut. Ez persze egyúttal sokkal több munkát is jelent.

Amint tudod, egy Erasmus+ projekt keretében jó formatív értékelési gyakorlatokat gyűjtök, és nagy örömmre ebbe egyik tanárotok, Erdész Feri értékelési módszere is bekerült. Mennyire hangsúlyos, hogy az értékelést tényleg formatív módon tudjátok csinálni? Egyáltalán, hogyan közelítetek meg az értékelés kérdését?

Van több jó gyakorlat is az iskolában. Az epochán én is egy vállalásos önkéntes rendszert csináltam, ami már volt tavaly is, és ezt továbbvittük. A tavasszal megjelent online oktatás és most ez az új rendszer együtt nagyon erősen hat arra, hogy a tanárok egy jelentős része elengedte a dolgozatírás fontosságát, hiszen ezeknek online semmi értelmük nincs. A projektekben is annyira eltörpül ennek a jelentősége: ha öt hétig, napi két és fél órát csináltunk valamit, utána furcsa egy dolgozat, míg régen az epochazáró dolgozat nagyon nagy fontosságúnak

tűnt... Ez szerintem nagyon jó, és erről beszélünk is nagyon sokat, hogy az értékelésben az önértékelést kell erősíteni, nem a számszerű értékelést. Ez a diákoknak is egy feladat és fejlődniük kell benne.

Például mi most az önértékelést csináltuk a 11.-ben és a 12.-ben is, és eleinte nekik is nehéz beleállni, de ha sikerül, akkor működik. Sokkal fontosabb, hogy hogyan látja magát, mennyit dolgozott, stb. Persze íratunk azért dolgozatot, hogy kapjanak egy külső képet is. De azt ők is látják, hogy előfordul, valaki nagyon sok munkát tett bele, de nem lett olyan az eredménye. Szerintem 11-12.-ben az önértékelés nagyon jól megy már, látszik, hogy van mire építeni náluk. Ez egy alapcél volt a projekt rendszerben, hogy az ilyen folyamatszerű és önértékelés-hangsúlyos értékelés legyen inkább előtérben, mintsem egy végső lezáró dolgozatszerű értékelés.

Említetted, hogy a megújító folyamatba is bevonjátok őket. Jól megy nekik ez, hogy reflektáljanak önmagukra, folyamatokra és előreívően közelítsék meg?

Igen, jól megy, persze életkoruknak megfelelően – tehát nagyon más egy 9. és egy 10.-es, mint egy 12. vagy 13.-os. Amikor az a három nap volt tavaly év elején, akkor a 12-13.-osokkal, de főleg a tavalyi 13.-osokkal kihetetlenül jól lehetett dolgozni. Ott például úgy dolgoztunk, hogy a diákokból és tanárokból álló kis csapat találták ki mindig a következő nap programját, hogy hogyan fogjuk vinni az egész iskola megújító folyamatát, tehát nem volt pontosan előre kidolgozva, és nagyon

jól lehetett így velük dolgozni. És 9-10.-ben is nagyon jól tudnak már ránézni a kisebb konkrét dolgokra, visszajelzést tudnak adni. Az alap, ha megkérdezzük, hogy milyen volt, akkor a válasz az, hogy rossz vagy unalmas. De ha rendesen, konkrétan megkérdez az ember valamit, hogy azt hogyan élte meg, akkor azt már nagyon pontosan meg tudják ők is fogalmazni, ha nem túl elvont, vagy általános a kérdés. Másrészt meg azt látom, hogy összehasonlítva a 15 évvel ezelőtti helyzettel, amikor elkezdtem tanítani, ahhoz képest ma már kilencedikben is sokkal tudatosabbak és érettebbek bizonyos szempontból a diákok. Ami nehézség is nekik: sokkal több a lelki probléma, mert már nem kisgyerekek, mint régebben, hanem tényleg olyan mély gondjaik vannak, és, ami nagyon látszik, hogy mindent észrevesznek, ami a felnőttekben van. és Megéreznek mindent – de nem tudnak vele mit kezdeni, és ez egy nehézség. Egyszóval, szerintem nagyon érettek bizonyos szempontból már 9.-ben is, 11-12-13.-

ban pedig már felnőttként együtt lehet velük dolgozni egy csomó dologban.

Mit gondolsz, ez nektek is köszönhető, hogy ilyen érettek? Tudatosán támogatjátok ezt a folyamatot?

Az, hogy mások, az szerintem korjelenség, vagy a korhoz tartozik. Az, hogy 13.-ban mernek hozzászólni, van gondolatuk és azt bele is teszik, abban, remélem, hogy már van szerepünk, az általános iskolákkal együtt. Vagy legalábbis biztos az, hogy ha rosszul csinálnánk, akkor öt év alatt ki tudnánk belőlük nevelni ezt, tehát ez azt mutatja, hogy ez legalább biztosan nem történik meg. De próbáljuk őket bevonni, és konfliktuskezelésben, problémamegoldásban is egy képet mutatni, hogy hogyan lehet jól csinálni.

Milyen jövőbeli terveitek vannak?

Most kipróbáljuk ezt az új rendszert, amit kitaláltunk, aztán visszatekintünk rá és biztos, hogy valamennyire módosítjuk. Én úgy tippelem, ahogy most állunk vele, hogy nem fogjuk elvetni,

hanem jövőre is valami ilyesmi lesz, csak finomítva a helyzetnek megfelelően. De ez majd kiderül. Én így érzem, de ez tényleg csak egy érzés, ezt majd együtt fogjuk eldönteni, amikor már lesz rá lehetőség rendszeresen visszatérni. Tehát most nincs újabb nagy változtatás, inkább egy új születésként kell erre tekintenünk, hiszen ez egy nagy váltás. És úgy, ahogy felnőtt az iskola az első hét évben, most ezt a pedagógiai újítást kell valahogy „felőveszteni”.

Mit érzel most a legnagyobb akadály-nak ebben? Van-e ilyen?

Az online oktatás ennek a fajta összefogásnak biztos nagy nehezítője. Az idő a másik, bár tudom, hogy mindig arra van időm, amire akarom, de mégis, az, hogy együtt legyen elég időnk, az nagy nehézség.

Ebben viszont nagyon sokat jelent a szülők segítsége, hogy adnak időt, amikor tudunk foglalkozni ezzel. Ha most azt mondjuk például, hogy lesz két nap vagy egy nap, amikor nincs iskola, mert nekünk még dolgoznunk kell, akkor senki nem ír felháborodott levelet, hogy mit képzelünk, és hogy fog így leérettségizni a gyereke.

Ebben tényleg nagy támogatást kapunk, hogy dolgozzunk komolyan vele, és utána remélhetőleg érezhető a szülők számára is, hogy mennyi munkát fektettünk bele. Ez átmegy a diákok felé biztosan, és szerintem a szülőkig is eljut néhány esetben. Én azt érzem a legnagyobb nehézségnek, hogy bele tudjuk tenni azt a megfelelő mennyiségű munkát, amit igényel ez a dolog. Haladunk vele, csak ez nehéz.

Személy szerint azt érzem az iskola felől, ahogy például a Waldorf Szülők Konferenciájára, vagy az értékeléssel kapcsolatos megkereséseimre is elég könnyen igent mondtatok. Mintha lenne egy ilyen igény az iskolában, hogy ezt a minőséget, amit hordoztok, a kívülábra is kivigyétek. Ami szerintem nem feltétlenül jellemző egy átlag Waldorf-iskolára. Ezt jól érzem?

Inkább olyan van, hogy ne zárkózzunk be, hanem nyissunk a többi Waldorf-iskola vagy esetleg akár nem csak Waldorf-iskola felé. Nem azért, hogy az ígét hirdessük, hanem hogy legyen együttműködés. Már rögtön az első évben szerveztünk egy kis konferenciát az összes Waldorf-giminek, hogy a 13. osztályt hogyan lehet jól csinálni, mert az mindenkinek nehézség. Inkább ez az együttgondolkodás, amit próbálunk a diákok felé is vinni, ezt próbáltuk a Waldorf-körben is.

Hogyha valaki megkérdez, akkor válaszoljunk rá, ha valahol lehet valamiről beszélgetni, akkor azt próbáljuk meg, mert az nekünk is ad. Plusz még van talán egy olyan is, hogy van valamikor a felelősségünk is abban, hogy kommunikáljunk, mert mi vagyunk a legnagyobb Waldorf-gimnázium, a legtöbb tanárral. Nagyon nehéz egy kicsi, főleg vidéki Waldorf-iskolának és hátha segít nekik valamit, bármit. Sokat szoktunk fogadni hospitálókat, vagy mi is elmegyünk vidéki iskolákba. Tehát így próbálunk segíteni kicsit. Azt gondolom, hogy nekünk bizonyos szempontokból sokkal könnyebb, mint egy kicsi iskolának és megpróbáljuk ezt kicsit visszaadni, vagy beadni a közösségbe. Ami még jó az ilyenben, hogy például születik belőle egy rajz, amit mi is tudunk használni, mint ahogy készült a szülői konferencián az a vizuális jegyzet; vagy születik egy interjú, és bár nekünk egyáltalán nincs erőnk megírni, hogyha te most ezt leírod, akkor mi is kiküldhetjük a saját szülőinknek. Szóval egy kicsit önző szempontok is vannak.

Ha már a más iskolákkal való együttműködésnél tartunk, van olyan tervek esetleg, hogy az anyaiskolákkal valamiképpen együttműködtök? Akár pont ilyen „önző” szempontok mentén, hogy esetleg nektek is könnyebb legyen majd fogadni vagy továbbvinni, amit ott elkezdene 7.-8.-ban?

Tervek vannak, a múltban többször csináltunk ilyen, volt kis konferenciázás, közös munka az anyaiskolák nyelvtanárai és a mi nyelvtanáraink között, volt matematikából, és a 7.-8.-os osztálytanítók és a mi tanáraink

között is. Szóval voltak ilyen találkozók, beszélgetések és munkák. De aztán általában az élet, az időhiány és amiatt, hogy mindenkinek megvan a maga baja, megszakadt. Azt érzem most, hogyha valaki ebbe beleállna, nagyon szervezné és felhívna minket, hogy csatlakozunk-e, akkor biztos, hogy beleállnánk. Arra most nincs erő, ami volt pár éve, amikor több ilyen megszerveztünk, hogy mi magunk megszerveztük. De volt ilyen, és szokott is lenni. A nyolcadikosokkal mindig kapcsolatban vagyunk, de sokkal jobban is együtt lehetne működni az anyaiskolákkal, ha lenne több erőnk erre.

Ti egyébként érezték szakadékot az anyaiskolák és a gimnázium között? Én úgy érzem, mintha lenne 8. és 9. között egy nagyon nagy minőségi ugrás. Ezzel kell-e foglalkozni vagy ez így van jól, és majd belerázódnak a gyerekek?

Mindenképp van. Én Fóton voltam sokáig és ott egyben volt a gimnázium meg az általános iskola. És ott is volt, nem ilyen nagy, de azért ott is volt. Mindenképp egy nagyon nagy váltás az, hogy eltűnik az osztálytanító. Ez már akkora váltás, amitől szakadék lesz. Még inkább, ha valaki átkerül vidékről Pestre egy nagy iskolába... Tehát van egy csomó olyan adottsága a helyzetnek, amin nem tudunk változtatni, ami így van, és ezáltal mindenképp szakadékot fog képezni. De biztos lehetne jobban összekötni; ugye, ezt nehezíti az, ami az előnye is a dolognak, hogy sok iskolából jönnek egy osztályba, tehát nem lehet azt mondani, hogy azt vigyük tovább, amit X iskolában vittek mint szokást, hiszen a másokban mást

vittek. Plusz nem is feltétlen az lenne a cél, hogy ne legyen ilyen szakadék. Szerintem természetes, hogy van, de lehetne jobban ezzel foglalkozni, valahogyan jobban együtt dolgozni. Nem is azért, hogy ne legyen ekkora törés vagy szakadék, hanem azért, hogy tudatosabban álljunk hozzá.

Én ezt a digitális dolgokhoz való hozzáállásban éreztem nagyon. Hogy míg az általános iskolában az a kérdés, hogy tartsuk távol a gyerekeket, a gimiben pedig már van, ahol készség-szinten kell használni.

Az, hogy ha nálunk az elvárás, hogy készség szinten legyen, és nem vesszük észre, hogy nem az, az nem jó. Akkor szólni kell, szóval az nem direkt van. Tehát azt gondolom, hogy azzal nincs probléma, ha valaki teljesen el volt zárva, nem érheti hátrány emiatt. De azt sem érheti hátrány, aki nem. Ebben is nagyon különbözőek a szülők és az iskolák is. Ebben biztos jobban együtt kéne működni. Én azt gondolom, hogy nem kilencedikben kéne találkozni vele, hanem mondjuk hetedik, nyolcadikban kéne már vele foglalkozni, de mindenképp ebben egy törés lesz. Ezen sokat dolgoztunk mi is, hogy mi hogyan álljunk hozzá: tiltsuk, ne tiltsuk, mi legyen? Először az látszott,

hogy nem probléma az, hogy szünetben mobilozzanak, mert nem tették, egymással foglalkoztak. Aztán elindult egy folyamat, hogy elkezdtek mobilozni, akkor elkezdtünk mi is ezzel jobban foglalkozni. Azt kimondtuk, hogy nem szeretnénk a teljes tiltást, mert nincs értelme gimis környezetben. De valahogy foglalkozni akarunk a kérdéssel. Azért már nagyon sokan úgy jönnek általános iskolából is – Waldorfból is – hogy ez nem ismeretlen nekik. Az iskolában semmit nem hallottak róla, a mobiljukat viszont már napi öt órát nyomkodják. Ebben például biztos lehetne egy, akár szülők által kezdeményezett műhelymunka az anyaiskolák és közöttünk. Ez nagyon fontos, izgalmas kérdés, és nincs tuti megoldás. Szerintem ez is olyan, hogy lesz különbség és lesz szakadék, az viszont nem fordulhat elő, hogy bárki hátrányba kerüljön bármi miatt. Tehát, ha ilyen van, akkor azt rosszul csináljuk. Ha csak arról van szó, hogy nagyon más, akkor az teljesen ideillő. Ez tényleg egy közös műhelymunka témája lehetne, mi nyitottak vagyunk bármire.

Készítette: Skarka Cecília

Köszönöm Kiss Nórinak az átiratban nyújtott segítséget!

„EMBEREBB LETTEM” — A SZOCIÁLIS GYAKORLAT

Szerencsésnek érzem magamat és hálás vagyok, hiszen tanárként és szülőként is többször és többféle gyakorlatot kísérhettem szervezőként, segítőként és megtapasztalhattam ezek növelő, felemelő erejét. A Waldorf-középiskolai évek meghatározó elemei a gyakorlatok (mezőgazdasági, erdészeti, földmérés, néprajzi, szociális, ipari), amelyek különböző oldalról erősítik a fiatalok kapcsolódását a világhoz. Természetesen mindig összhangban állnak az életkori sajátosságokkal, a testi-lelki szükségletekkel, a kibontakozó ítélerő fejlődési szintjével. A gyakorlatok megvalósítása – az eredeti idea szerint – olykor technikai nehézségbe ütközik, és ha nem akarunk dogmákba merevedni, akkor sok átgondolást, rugalmasságot és olykor kompromisszumokat is követel ez a munka.

A 11. évfolyam hagyományosan a szociális gyakorlat éve, ha minden rendben megy, akkor hosszabb előkészítő folyamat (érzékenyítés) és több tantárgyi megsegítés (pl. az irodalom-epochák) után, a tanév végén 2-3 hetes munkában vesznek részt a diákok valamilyen szociális tevékenységet folytató intézményben vagy szervezetnél. Az elsődleges pedagógiai cél, hogy a fiatalok új helyzetbe kerülve, sokszor saját érdekeik figyelmen kívül hagyásával magukat embertársaik gondviselésére és segítségére szenteljék. Ehhez szükséges a beleélési képesség, a felelősségtudat és a szokatlan helyzetek felismerése és gyors reakciót megkívánó kezelése. Az itt szerzett tapasztalatok

segítenek felismerni az egyes ember jelentőségét embertársai életében és fejlődésében.

Tanárként/szülőként úgy gondolom, hogy ha csak egyetlen „waldorf-extrát” tarthatnék meg a gimnázumban, akkor az mindenképpen ez a gyakorlat lenne. A címben idézett fél mondat egy diákom naplójából származik. Ez a 2-3 hét teljes mértékben alkalmas annak a két legalapvetőbb lelki szükségletnek a megélésére, miszerint: nem vagyok egyedül és mindennap több leszek. A mi évfolyamunkon az elmúlt év történéseiből adódóan persze máshogy alakultak a dolgok. A lezárások, a karanténhelyzet miatt az egész gyakorlat szeptember elejére tevődött át. Ami nem alakult túl szerencsésen, az az előkészítő munka, az „érzékenyítés”, vagyis annak csekélyke volta. Persze sokszor és sokat beszéltünk ennek a dolognak az értelméről, arról, hogy mi vár rájuk ott, ahova mennek, de a valódi találkozások, amikor első körben az osztályban fogadunk a szociális el látórendszerben dolgozókat vagy akár sérülteket, hajléktalanokat, a szólóest-re való készülés miatt háttérbe szorult, majd mindent vittek az iskolabezárások. Önismereti munkára is sarkalltam az osztályt: mindenki gondolja át, a felmerülő feladatok közül melyikben szeretné kipróbálni magát: kisgyerekekkel vagy idősebbekkel foglalkozna-e inkább, mélyszegénységben élőkkel, hajléktalanokkal, kórházban vagy egy camphillben dolgozna-e szívesen. Nagy kérdés volt az is, hogy ha nem

itt, Magyarországon szeretne tapasztalatokat szerezni, akkor ezt tőlünk keletre, illetve nyugatra teszi-e meg. Ez bizonyára hasznos volt, bár aztán nem mindenkinek sikerült a végén a vágyott helyre kerülnie.

Ami viszont szépen alakult: a diákok jó része teljesen önállóan vagy minimális segítséggel szervezte meg a gyakorlatát. Ez hivatalos megkereső és bemutatkozó levelek írását, telefonos kapcsolatfelvételt és megbeszéléseket jelentett, olykor akár németül vagy angolul. Volt olyan is, akinek bemutatkozó beszélgetésre kellett mennie, mielőtt munkába állt. És persze volt utolsó pillanatban visszamondott, meg tartalékos gyakorlati hely is. Hivatalosan szeptember első három hetében kellett teljesíteniük a gyakorlatot, de voltak olyanok is, akik kihasználták a nyári szünet adta táboroztatási lehetőségeket. Hivatalos statisztikát nem végeztem, de az biztos, hogy a szűkösebb lehetőségek ellenére nagyon

sokszínű-sokféle volt idén is a paletta: a fiatalok idehaza idősek otthonában, idősek napközbeni ellátásában, iskolában, óvodában, gyógypedagógiai intézményben, családok átmeneti otthonában, kórházban, tanodákban, rehabilitációs szervezetnél, külföldön (Svédország, Skócia, Németország, Ausztria) pedig camphillekben végzett munkával szereztek tapasztalatot. Nagyon felemelő volt olvasni, hallgatni a beszámolóikat. Mindenkit megérintett a valamilyen szempontból rászoruló, segítséget igénylő emberekkel való munka. Mindenkinek voltak ijesztő, nagyon nehéz, de felemelő, örömteli élményei is. A beszámolók és a kérdések alapján pedig kaphattak egy képet a jelenlegi helyzetről, a rendszerhibákról, az ezen a területen dolgozók hihetetlen áldozatteli munkájáról, és arról is, hogy másként, emberibb módon is lehet(ne) ezt csinálni. Bízom bennük, általuk közelebb kerülünk majd ehhez!

Buth Viktória

ÉRZÉKENY ÉLMÉNY BÉCSBŐL

Idén a szociális gyakorlat szervezése különösen nehéz feladat volt a 12-esek számára. A májusra tervezett háromhetes érzékenyítés a vírus miatt szeptemberre tolódott, ami sokaknak repülőjegy-visszaigényléssel is járt a nagy csalódás mellé. Ezek után érthető, hogy csak két hónap elteltével sikerült újra erőt gyűjtenünk, hogy teljesen új helyeknél próbálkozzunk. A sok bizonytalanság miatt a legtöbb külföldre menni akaró diák inkább Budapestre keresett magának befogadó intézményt.

Mi alig egy héttel az utazás előtt tudtunk egyeztetni a Dorfgemeinschaft Breitenfurt nevű hellyel, hogy biztosan fogadnak-e minket. Ez a hely Bécs mellett, a Wienerwald szélén található, ahol értelmi sérült emberek alkotnak lakóközösséget a segítőkkel közösen. Az antropozófia eszméit követve reggelente közös körrel kezdenek, sétálnak a bámulatatos fák alatt, majd mindenki tehetségéhez igazodva elmegy „munkahelyére”. Itt délig faragnak, szőnek, kertészkednek, sütnek – mert pékség is működik egyébként, de ezt

most sajnos bezárták. Hogy vigyázzanak egymásra, más rendszert vezettek be a falu életébe, így a házak lakói életmódban nem érintkezhetnek, csak egymással és az ott dolgozókkal. Sok fiatal teljesíti itt az osztrák törvény értelmében egyetem előtt kötelező praktikumát.

Az első héten alig értettem meg, ha hozzám szóltak, olyan furcsán beszéltek a nyelvet a helyiek, de aztán hál' Istennek valahogy egyre kevesebb gondot okozott ez. Meglepően sok magyar dolgozót ismertünk meg, akik egyből szárnyaik alá emeltek bennünket. Az ebédet mi nem a házunkkal fogyasztottuk el, hanem – én és két osztálytársam – csatlakoztunk a dolgozókhoz. Fantasztikusan finom, egészséges ételeket főztek, amiknek minden alapanyaga abszolút bio. Egyszer, amikor vásárolni mentünk, annyi volt a szabály, hogy csak bio dolgot vehetünk le a polcról.

A feladatunk nagyjából abban teljesedett ki, hogy boldoggá tegyük, segítsük a lakókat. Ahogy játszottunk, sétáltunk, labdáztunk, beszélgettünk, dolgoztunk velük, ők mind jobban ragaszkodtak hozzánk, vagy legalább elfogadták jelenlétünket. A sok rendkívüli egyéniségről, akiket megismertünk, nem tudnék ilyen röviden írni, ezért bele sem kezdek.

A harmadik hét végére nagyon a szívkünkbe zártuk a lakókat és a dolgozókat egyaránt. Hétvégén, amikor nem kellett volna már dolgoznunk, mi szívesen maradtunk még beszélgetni és átadni előző éjjel készített búcsú ajándékunkat. Miután rendbe raktuk a három hétig tartó otthonunkat és mindenkitől többször elköszöntünk, még a budapesti vonat indulása előtt ledőlünk egy bécsi parkban, hogy a Wiener Würstchen mellett elmorzsolgassuk emlékeinket.

Oláh Noémi, 12.c

„A JELENBEN ÉLJ, AZT ÉLVEZD!”

Egy meleg szeptemberi napon egy bécsi parkban feküdtünk, a fejemben próbáltam összerakni a körülöttem folyó beszélgetések értelmét, de nem mindig jártam sikerrel. Az „osztrák” nyelv – még a Németországban töltött két hónap után is – nagy kihívásokat rejtett. Azt hiszem, megértettem, miért mondják, hogy az osztrák nem német... Miután meguntam a fejtegetését a mondatoknak, rászántam magam, hogy megírjam a viselkedésként a szociális gyakorlatról: Milyen volt? Mit adott nekem a három hét? A fejemben egymást kergették a

gondolatok, de végül elkezdtem írni. Valahogy úgy jártam vele, hogy még most is írnám, ha nem kellett volna leadnom. Ebben a cikkben másodjára is nekiveselkedek röviden összefoglalni, mit csináltam, mit adott a szociális gyakorlat, remélem, ezúttal sikerülni fog...

A történetünk körülbelül egy éve indult egy norvégiai álommal. Az álomból aztán szerződés és repülőjegy lett, ám az utazásból karatén. Sebj, megszervezzük szeptemberre is, a hely már megvan, csak a repülőjegyet kell átrakni,

várnak bennünket. Aztán egyszer csak augusztusban jött egy email, hogy a Camphill, ahova mentünk volna, mégsem tud most bennünket fogadni a vírushelyzet miatt. Így a nagy készülődésből sírás-rívás lett, majd egy gyors fejtörés, mégis hol fogadhatnának ilyen rövid határidővel? Nem szerettem volna Magyarországra menni, így kötöttem végül ki egy kétfős társasághoz csatlakozva Ausztriában. Ez félig a véletlen és a szerencse műve volt, de minden várakozásomat felülmúlta ez a három hét.

Egy fogyatékosokkal foglalkozó, fogyatékkal élőket foglalkoztató kis faluközösségben voltunk, ahol többnyire fiatal felnőtteket látnak el, de voltak sokkal idősebb és fiatalabb emberek is. Bevallom, eleinte nem vonzott a lehetőség, hogy sérült emberekkel megismerkedjek és időt töltssek. Egyrészt a társadalmi berögződések miatt, másrészt a félelem miatt, hogy nem tudom, hogyan kell nekik segíteni. Ha az iskola nem kötelezett volna erre a gyakorlatra, magamtól biztosan nem léptem volna meg ezt. Pedig le se tudom írni, mennyire sokat jelentett ez a három hét, mennyit tanultam az ott lakóktól magamról, a világhoz való hozzáállásomról! És természetesen arról is, hogy nekik én hogyan tudok minden képzettség és háttérismeret nélkül csak azzal segíteni, hogy időt töltök velük, figyelek rájuk és megpróbálok velük „normális” tevékenységeket végezni, amivel megmutathatják a bennük rejlő rendkívüli képességeket.

A feladatom a három hétben egy nyolc lakóval rendelkező házban segíteni az ott dolgozóknak a mindennapi teen-

dőkben, a sérültek ellátásában. Kérdeztek sokan, hogy nem volt-e nyomasztó. Hát, nem életem legjobb élménye volt látni az egyik tündéri lány epilepsziás rohamát, de annál jobban élveztem, amikor ugyanez a lány feszült figyelemmel kísérte, milyen ritmust ütök, és megpróbálta utánózni. A legnehezebb talán, de egyben a legtanulságosabb az volt, hogy a házamban a nyolc főből egyetlen fiú tudott beszélni.

Az első néhány napon nem tudtam mást csinálni, csak járkáltam ide-oda és próbáltam kitalálni, mégis mivel fogom így tölteni a három hetet. Aztán rájöttem, hogy fölöslegesen nagy szerepet tulajdonítunk a szavaknak, miért ne lehetne szavak nélkül kommunikálni. Kicsit én is magamba szálltam, és a harmadik hétre már olyan egészen különleges kapcsolatokat alakítottam ki a lakókkal, amire ép emberekkel sohasem lettem volna képes.

Egészen rendkívüli embereket ismertem meg bennük, bár első látásra valóban megmaradtak a gyerekkorukban, de közben, mivel nem rendelkeznek az ép emberek korlátaival, nagyon sokat lehet tanulni tőlük. A három hét alatt megtanultam, hogy sokkal nagyobb jelentőséget kellene tulajdonítanunk a mai rohanó, huszonegyedik századi világunkban a minőségi időnek, amit egymással töltünk.

Beszélgetés közben nem a telefonodon figyelni az értesítéseket, vagy azon gondolkodni, milyen feladatokat kell még ma megcsinálnod, hova szeretnél még ma elmenni és a legfontosabb, hogy ne azon gondolkozz, mennyivel jobb/hasznosabb/izgalmasabb lenne most valami mást csinálni. Egy elcsé-

pelt szöveg, de örök igazság, hogy a jelenben élj, azt élvezd. Nekem – a jelent elviselhetetlennek, átmeneti időszaknak tartó kamaszként – ezek nem voltak az erősségeim, de szeptember óta próbálok sokkal nagyobb hangsúlyt helyezni erre. Újratanultam a más emberekre való odafigyelést, azt, hogy a képmutatás mennyire fölösleges. Ugyanúgy, mint a kisgyerekek, pillanatok alatt megérezték, hogyha fenntartásaim voltak valamivel, hiába mosolyogtam közben szépen rájuk.

Még rengeteg mindent tanultam és tapasztaltam, de nem férne mind el a Dióhéj lapjain. A harmadik hét végére jöttem bele igazán és hát ha valaki megkérdezi, mi volt a legnehezebb a szociális gyakorlatban, akkor az az egyértelmű válaszom, hogy hazajönni. Három hét kevés, de (sajnos vagy szerencsére) pont elég volt arra, hogy érzelmileg kötődni kezdjünk egymáshoz a lakókkal. Volt, aki elkezdett ugrálni

a kerekesszékeében, ha meghallotta, hogy velem mehet sétálni, a másik szó nélkül odajött és megölelt, de a többiek is rendszeresen hívtak be a szobájukba, hogy ezt-azt megmutassanak.

Nehéz volt eljönni, de egy nagyon szép élményként fog megmaradni – nem csupán a sérültekkel töltött idő, de a környék és Bécs különböző látványosságainak, eldugott zugainak a felfedezése is két társammal. Ugyanis a három hét alatt azért erre is jutott bőven idő. Illetve az ott dolgozók is elképesztően aranyosak voltak velünk, és az ottlétünket igyekeztek még szebbé tenni. Az pedig egészen különleges volt, ahogy a sérültekkel bántak; olyan példát mutattak, amit Magyarországon valószínűleg (az osztálytársaim beszámolóinak alapján) nem lett volna lehetőségünk megtapasztalni.

Most már egyáltalán nem idegenkedem a sérült emberektől, és lenyűgöz, hogy mi mindenre képesek. Egy záró példaként, hogy mindenki el tudjon gondolkodni, milyen emberek hívnak sérültnek: volt egy fiú a házamban, aki kerekesszékes volt, a kezeit nehezen tudta mozgatni, alig tudott néhány dolgot mondani, rosszul hallott és mellé majdnem teljesen vak volt. Viszont imád zenélni: miután kétszer hallott valami zenét (a rossz fülével), a sérült kezeivel és majdnem teljesen vakon eljátszotta nekem zongorán; két kézzel, tökéletesen, csak hallás után, majd mellé még énekelte is a dalt (úgy, hogy értelmes szavakat alig tudott mondani). Valószínűleg senki nem hiszi el, szerintem is elég irreális, még úgyis, hogy a saját szememmel láttam, de megtörtént, és kíváncsi lennék, hány ép

szemekkel, fülekkel, kezekkel rendelkező ember képes második hallásra valamit eljátszani...

Mindenkinek csak ajánlani tudom, ha van rá lehetősége, hogy kipróbálja magát egy ilyen helyen; nagyon sokat

tud adni az embernek – remélem, a szociális gyakorlat beszámolóinkkal kedvet csinálunk hozzá!

Kiss Nóri, 12.c

EGY KÖRTE VISSZATEKINTÉSE

A Gödöllői Szabad Waldorf Óvodába jelentkeztem szociális gyakorlatra. Nagyon hálás vagyok, hogy itt tölthettem le ezt az időszakot, mivel én is ide jártam óvodába, kíváncsi voltam, milyen lesz újraélni így, idősebb szemmel, lesz-e olyan dolog a pedagógiai részben, amit kiskoromban nem értettem, most viszont érettebben tudok ránézni és megérteni, miért kellett ezeket megtartanunk az oviban.

Az óvónők elküldték nekem a tájékoztató anyagot, amiben leírták, milyen feltételek vonatkoznak az óvodásokra, és az óvoda területére. Ez a hely, ahol én voltam, az óvodánk kerti csoportja, ami azt foglalja magába, hogy egy másik telken vannak kint a gyerekek, télen-nyáron a természetben töltik az időt. Egy kis faház szolgál délutáni alvás céljára, a kertben van szabadterei konyha és étkezési lehetőség egy szazletli alatt, ahol fatüzeléses spartheltel főznek és itt ebédelnek. A kert nagy és csendes, szép a kilátás a környező erdőkre. Kis híján három hetet töltöttem itt. Minden nap írtam naplót az aznapi eseményekről, ebből válogattam ki azt a három napot, amelyek az elején, közepén és a végén történeteket írjak le.

SZERDA, 09.02.

Reggel 8.00-kor elindultunk kirándulni. Borzasztóan új és furcsa érzés volt nekem, hogy mennyi energia és életkedv van ezekben a kisgyerekekben ilyen kora reggel, és ettől a légkörtől én is hamarabb felébredtem, mint általában a reggeleken. Egy kis tisztáson meguzsonnázunk, majd elindultunk visszafelé.

Az egyik kisfiú szaladtában elhagyta a kabátját a bevezető úton, mivel egyedül nem mert visszamenni érte, így elkísértem. Látszott rajta, hogy kicsit meg van szeppenve, amint „kettesben maradt velem”, és még én is furán, a szituáción kívülinek éreztem magam. Olyan gondolatok kavargtak bennem, mint: „Mit keresek én itt?“, „Nem is illek erre a helyre, ezek közé a gyerekek közé“, „Nem is foglank megkedvelni, hirtelen még csak azt se tudom, miként bánjak velük“.

Amíg készült az ebéd, a gyerekek játszottak, én pedig elhordtam talicskával egy avarkupacot, majd segítettem megteríteni. Ebéd után a gyerekek lefeküdtek aludni, mi pedig az egyik óvónővel elmosogattunk és elpakoltunk magunk után.

Az első órákban igen szemlélődő és visszafogott voltam, nemigen tudtam, hogyan kéne beszélnem/viselkednem,

ezért csak csendben figyeltem, hogy az óvónők hogyan kommunikálnak velük különböző helyzetekben, és azonnal figyelmes is lettem valamire. Észrevettem magamon, hogy én úgy próbálnék segíteni, hogy megcsinálnék mindent helyettük, ezzel mutatva ki a szeretetemet és törődésemet. Például ha látom, hogy nem tudja bekötni a cipőfűzőjét, fogom és bekötöm helyette. Az óvónők hagyták, hogy a gyerekek maguk oldjanak meg mindent, még ha az több időt is vett igénybe.

Mindennapi feladatom lett a reggeli tea főzés. Az ebéd elkészítésében és a tállásban gyakran segítettem, sőt olyan is volt, hogy én főzhettem mindkét fogást. Nagyon élveztem, hogy egyre több felelősség kerül rám.

A következő napokban a gyerekek is egyre bátrabban és egyre többször kérték a segítségemet és én is magabiztosabb lettem velük. Egyik nap érkezett egy kisfiú, aki a tavaszi karantén óta nem volt itt, így kicsit elszokott az óvodától. Azonnal leszűrtem, hogy nagyon ellent megy mindennek és egy kis rosszcsonst. Az első élményem vele igen hamar bekövetkezett; mikor megálltunk a séta közben vizet inni, szó nélkül odaállt elé, majd csak annyit mondott „Te olyan vagy, mint a körte. Azt néha utálok, néha szeretem” – azzal megfordult és szaladt tovább. Majd a következő lejtőnél egyszer csak arra lettem figyelmes, hogy szintén szó nélkül megfogja a kezemet, és együtt mentünk le a meredek dombon, miközben végig beszélt hozzám. Később mindig engem kért meg, hogy segítsen le-, vagy éppen felvenni a hátizsákját. A körtáncban nehezen maradt csöndben, nem mondta a mondókákat, illetve nem

utánozta a közös mozdulatokat. Másnap közeledve a körtáncához és uzsonnához, ez a kisfiú elszomorodva, kissé megijedve panaszkodta, hogy ő nem tudja a verset, ezért nem akar a körbe beállni, erre én megnyugtattam, hogy majd segítek neki. És azon a napon olyan figyelmesen állt az oldalamon és igyekezett csinálni, amit Zsuzsi mutatott nekünk, hogy még meg is dicsérték érte.

Napról napra jobban élvezem az egész feladatot, és egyre több ajándékhoz hasonlítható napot tudok magam után. A többiekkel is szép lassan személyesebb lett a kapcsolatom. Tőlem kértek segítséget öltöztetésben, elalvásban, hallgathattam velük a mesét, az újonnan érkező gyerekeket is segíthettem.

A zöldséges tálakat minden nap örömmel készítettem nekik. Zsuzsi és Csilla sok hasznos tanáccsal láttak el, és még több kedvességgel és derűvel. A nehezebb, hisztisebb helyzetek után gyakran megvilágították nekem a dolgok hátterét, és ez sokat segített a kis személyiségek megismerésében.

PÉNTEK, 09.11.

A pénteki nap az erdei séta ideje, így egész délelőtt a szabadban vagyunk. Séta közben mindig van, aki fogja a kezemet, néha többen is, ez nagyon meghatározó és kedves. Volt olyan pillanat, amikor mindkét oldalamon 3-3 gyerek volt, és mind egyszerre mondták, amit mesélni akartak nekem, egymás szavába vágtak, párhuzamosan kiáltoztak, én pedig kapkodtam a fejemet, azt se tudva, kire és hogyan figyeljek. Csak elnevettem magam és elengedtem a stresszt, hogy „mindenkinek válaszolnom kell”, és átéltem azt az őszinte figyelmet és kedvességet, ami

körülvett. Uzsonnázni megérkeztünk a „Nagy gödörhöz”, majd itt is maradtunk játszani a visszaindulásig. Néhányan elkezdtek sátrat építeni, kicipelték az ágakat a gödörből és egy kupacba gyűjtötték őket, majd annyira belelendültek, hogy egy óra múlva már kis fűrészszel illetve csoportosan kézzel törögettek le ágakat az építményhez.

Két lány kettesben játszott hercegnőset, megint mások faragtak, uzsonnáztak. Annyira jó volt figyelni azt a túlárado energiát és fantáziát, amivel játszottak két és fél órán át megállás nélkül. A visszavezető úton Csillával beszélgettem a gyerekekről és az óvoda szokásairól, ami számomra nagyon érdekes volt. Például elmondta, hogy az, amit én látok és szóvá is tettem, hogy milyen csodálatos, hogy a gyerekek mennyire figyelmesek egymással,

együtt játszanak mindig és sosincs kiközösítés, az nem volt mindig így, de ők keményen megdolgoznak érte és nagyon figyelnek rá, hogy ezt tanítsák nekik.

Közben Ausztriából érkezett egy fiú, szintén szociális gyakorlatot tölteni itt.

Egy napon üstben szilvalekvárt főztünk, és a gyerekek kis dalok kíséretében leszüretelték a szőlőt. A lekvárfőzést anyukák irányították, Simonnal és az időnként munkába álló gyerekekkel nagyon sokat magoztunk.

Más napon ebédnél nagy szívmengető és megtisztelő gesztus ért: Zsuzsi szerette volna, ha az ő asztalánál én tálalnék, így rám bízta ezt a feladatot a gyertyagyújtással együtt. El sem tudom mondani, mennyire boldog vol-

tam ettől a feladattól, és nagyon élveztem csinálni.

PÉNTEK, 09.18.

Egy új kisfiúnak az első napja, míg nekem az utolsó. Ezen a hűvös reggelen a pénteki program szerint Szadára mentünk kirándulni, az erdő szélén a gyülekező pontnál már várt Zsuzsi és a gyerekek. Nehézkesen indultam el otthonról, de amint megérkeztem és megpillantottam a gyerekeket, mintha újjászülettem volna akár egy fönixmadár, frissesség járt át és felvillanyozva, szinte új szemmel néztem a világra. Rendkívül furcsa érzés volt ezt az átalakulást megtapasztalni magamon. Mindenki elkészönt a szüleitől, két kislány szerette volna fogni a kezemet, megállás nélkül meséltek nekem, és nem akartak elmozdulni mellőlem. Akkor boldogsággal és egyben büszkeséggel tölt el, mikor így akarnak velem lenni a gyerekek, azt szeretnék, hogy én segítsek nekik, velem akarnak beszélgetni, kíváncsiak rám. Megérkeztünk a tisztásra, a

nagy gödörhöz, minden gyerek lepakolta a hátizsákját és szétszéledtek játszani.

Én szokásosan csak lekuporodtam a pokrócra, és csendben néztem őket. Nem tudok betelni azzal, hogy figyelem őket, ilyenkor úgy érzem, ki kell használnom minden percet, mintha ez lenne az utolsó. Nemsokára az egyik lányka odajött hozzám, és elújságolta, hogy nekem készít bábszínházat. Uzsonna előtt Zsuzsi összehívta a gyerekeket, azt hittem, valami megszokott, csoportos játékot indít, amihez én nem kellek, csak arra készítettem, hogy kívülről figyelem őket, de végül engem is odahívott. Körbe álltunk, és az történt, amire a legkevésbé sem számítottam volna: elkezdtek énekelni nekem, az utolsó napom alkalmából. Majd Zsuzsi átadott egy kis ajándékot, amit a gyerekekkel készítettek nekem. Ahogy álltam közöttük és hallgattam őket, elkezdtem sírni, annyira megérintett ez a gesztus, és elöntött a hála feléjük.

Ezután a gyerekek újra szétszéledtek játszani, én viszont nem tudtam abbahagyni a sírást. Emlékszem, hogy mikor év elején olyan idősebb diákokkal beszélgettem, akik kis gyerekekkel töltötték a „szocgyakot”, mondták nekem, hogy velük sokkal nehezebb az elbúcsúzás érzelmileg, és mikor én elkezdtem ide jární, azt hittem, biztos nem lesz olyan nehéz, de ebben a pillanatban döbbsentem rá, ahogy ott énekeltek nekem, hogy mennyire megszerettem őket, és képtelen vagyok az elválásra.

Mikor szóba jött a szociális gyakorlat, és a tanáraink elkezdtek velünk megbeszélni, hogy kezdjük el szervezni, hova fogunk menni, nekem nagyon nem volt kedvem ehhez az egészhez, sőt borzasztóan féltem is tőle és ide-

gennek éreztem ezt a feladatot. A vég-sőkig húztam-halasztottam a dolgot, amikor csak szóba jött, elhessegettem, annyira nem akartam vele foglalkozni. És most itt vagyok a letöltött három hét után, ami egy szempillantás alatt elrepült, és olyan hihetetlen számomra, hogy nemcsak, hogy megcsináltam azt a feladatot, amit túl nagynak éreztem magamhoz, de olyan csodálatos emberekkel találkoztam, és olyan felejthetetlen élményeket éltem át, amikről álmodni se tudtam.

Szó szerint fáj a szívem egyrészt ennek az időszaknak a lezárásától, másrészt a hatalmas szeretettől, amit tőlük kaptam. Azért szerettem ezt a három hetet, és azért vált számomra nagyon fontossá ez a hely, mert itt önzetlenül szerettek, nem ítélték el, fontos voltam a számukra, mindig tárt karokkal vártak, és a nap végén úgy mentem haza, hogy hálás voltam azért, aki és azért, amilyen vagyok.

Úgy vélem, számomra kifejezetten gyógyító volt, hogy gyerekekkel töltöttem ezt az időszakot, mivel nagyon sokat segített abban, hogy közelebb kerüljek a felnőtt énemhez; érettebbé és felelősségteljesebbé tett a gyerekekkel való viszonyom terén és elmúltak az anyaságtól való félelmeim is. Nagyon megszerettem itt lenni, és megszerettem mindenkit. Amint hazaérek délután, hiányzik Csilla végtelenül szelíd és jószívű kisugárzása, Zsuzsi szemében a befogadás és életkedv csillogása, a gyerekek őszinte figyelme és szeretete, az egymással való kölcsönös gondos törődés. Sok mindenben fejlődtem és rájöttem magammal kapcsolatban, valamint megtaláltam azt, amivel szeretnék többet foglalkozni az életben. Így, első lépésként, a 12-es éves munkámként a gyermekneveléssel fogok dolgozni. És így még sokszor visszajárok majd az oviba.

Kecskés Maja, 12.a

“ELKEZDTEM MEGÉRTENI, MI AZ AZ ALÁZAT...”

Egy emléket szeretnék megosztani: az utolsó napomról a házban. Holnap még szabadnapom van, amit itt töltök, de már “dolgozni” nem jövök. Elköszönök mindenkitől, újra ott állok ebben a helyzetben: nem tudom, hogyan köszönhetném meg azt, amit itt tanultam.

A gondozók olyan szép dicséreteket mondanak, hogy csak irulok-pirulok, nem, ez nem jó leírás, mélységesen megrendülök bele. Ők tényleg ennyire tartanak engem? Tényleg ennyire látnak? Kevesebb mint 20 nap alatt any-

nyira megismertek, hogy tudják, miben vagyok jó, mi az, ami a hivatásom. És legfőképp, ezek a vadidegen emberek, akikhez szeptember 1-én betop-pantam, ahogy ide küldtek dolgozni, hisznek bennem, nagyra tartanak és segítség voltam nekik. Nem tudom ezt befogadni, de válaszolhatok, megköszönöm szépen, fenntartom a beszélgetést...

Következnek a gyerekek: még nehezebb, tőlük tanultam igazán sokat az életről. Először felmegyek az emeletre, ott, tudom, elég nekem beszélni, sen-

ki nem fog válaszolni. Mindenki még a kerekesszékekben van, a gondozók etetik őket. Egy pillanatra átsuhan a fejemben, hogy a nagyjuk itt, fenn idősebb nálam. Mindenkitől elköszönök, név szerint; igen megküzdöttem vele, de már mindenkit név szerint ismerem. Nem várok választ, de nem is lesz, ők nem beszélnek, kivéve egy fiút, de ő kint van, tőle később köszönök el. Mielőtt valaki értelmetlennek gondolná ezt a cselekedetet: én tudom, ők hallanak és értenek engem. Láttam és tapasztaltam ezt: az egyik fiú elkezd inni, ha megfenyegetik, hogy szólnak az anyukájának, és ha beszélsz hozzá, könnyebben eszik.

Lemegyek a legkisebbekhez, ott áll a kedvencem, egy 3 éves kisfiú. Arca felragyog, ahogy meglát. Tegnap ráadtam a pulcsim, teljesen eltűnt benne, nagyon aranyos és imádnivaló. A többiek is örülnek. Mindenki a maga módján: felemeli a fejét és a fotelból követi, merre megyek, vagy a távolból meg néz, de odajönni már nem jön. A játék, futkosás, mozgás, hangzavar megáll

egy pillanatra, elköszönök, magyarázom, hogy megyek haza, megölelem azokat, akik azt szeretik. Ők integetnek, nem fogják fel, mi a különbség a tegnappal szemben, amikor ugyanezt tettem.

Na, még egy: középen is elbúcsúszok, indulok kifelé a házból nehéz szívvel. Utánam gördül az egyik gyerek, a szemében szomorúságot látok, és érzelmekkel fűtött hangon elköszön, mondja, hogy majd jöjnek vissza. Egy hete mindenki ezt mondja: gyertek vissza, várunk vissza titeket! Ő az egyetlen, aki érti, hogy én nem jövök többé, vagy legalábbis nem hétfőn.

Valami meghal bennem, az egész házban ő az egyetlen, aki ezt megérti.

Keresem a szavakat teljesen értelmetlenül. A cikket harmadjára kezdem újra. A gyomrom összeszorul, libabőrös leszek már attól a gondolattól is, amiben a „szocgyak” szerepel. Vészhelyzeti funkcióba veti magát minden izem, felkészül, hogy az emlékével kelljen dolgoznia. Ez a trauma túl

sok. Mielőtt valaki félreértené: életem egyik legjobb élménye, de az "emlék", vagy "élmény" nem elég erős szavak ennek a kifejezésére. Én belül, mélyen hiszem, hogy a már majdnem traumatikusnak mondható emlékek azok, amik igazán tudnak rajtunk változtatni. És annyi biztos, hogy változtam. Még mindig nem értem, hogy bírtam ki ép ésszel. Erősen emlékszem az érzésre: mintha egy áldás kísért volna végig, semmi nem lett túl nagy seb. Meghaptak, megcsíptek egy darázs (amire érzékeny vagyok) és végigkarcolták az egész karom, mindezt öt percen belül. Mélypont volt, de nem örültem meg tőle.

Nem meséltem arról sem, hogy nagyrészt elfelejtett német tudásommal megérteni az embereket, etetni sérülteket, tolókosiba tenni őket sem mindennapi dolgok. Elég sokszor voltunk kimerültek, de esténként az együtt töltött idő általában segített.

Amit tanultam: mik az élet alapjai, mik azok a dolgok, amik alapvetően boldoggá tesznek minket, embereket. Megtanítottak arra, akik nem tudtak beszélni sem, hogy messze túlzottan emelkedetten próbálok élni, és nem tudok az élet által tált alapvető dolgoknak örülni. Megmutatták nekem, hogy az egyetlen dolog, ami engem mozgat, az emberekhez való kedvesség és kapni az életükből, a része lenni annak. Azzal, hogy kiszakadtam az életemből ebbe a rendszeres, zárt, lassú és kiszámítható világba, ránéztem arra, hogyan élem az életem és hogy mennyire nincs kedvem oda visszamenni.

Ez mind nagyon közhelyes. Azzal, hogy elmondom ezt, nem tanulsz

semmit. Én is hallottam ezerszer, de amíg nem tapasztalja meg az ember, nem fogja belül érezni és nem lehet ezt csak azért másképp látni, mert valaki elmondja. Elkezdtem megérteni, mi az az alázat, és hogy ez a legfontosabb erény mind közül. Mindenki, aki teheti, menjen el és próbálja ki!

Hazudnék, ha azt mondanám, hogy könnyű, de annyit segít az önismeretben, mint amennyit itthon évek alatt halad az ember. Valószínűleg visszatérek még, mert még nagyon sok dolog van, amit tanulhatnék tőlük: főleg a kitartást, bizalmat és életkedvet. Nem hiszem, hogy sokszor hallottátok már ezt a mondatot: életemben a legfontosabb érzéseket szellemileg fogyatékos gyerekek tanították meg nekem!

Póth Boldizsár, 12. c

KÖZÖSSÉGI ÉLET

A fenti két előadásrészletet azzal a nem is annyira titkos reménnyel osztjuk meg veletek, hogy minél többetekben felkeltjük az érdeklődést arra, hogy - akár életében először, akár nagyon sokadszor újra – megkeresse a megadott linkeken és elolvassa a teljes szöveget.

Az ünnepi időszakra ráhangolódást pedig a következőkben további néhány olyan írással szeretnénk segíteni, fényesebbé tenni, kiteljesíteni, amik szülőtársaink tollaiból születtek.

AZ ÁHÍTAT MISSZIÓJA - RÉSZLET

Rudolf Steiner, 1909. október 28., GA58

Az áhítat különösen akkor válhat jó vezetőnkké, mikor az élet nagy kérdéseire keresünk választ, mikor a lét rejtélyeit kutatjuk. Vezetőnkké válhat mikor lelkünk legfontosabb feladatait akarjuk megoldani, mikor azt keressük, ami felé törekszünk, amivel egyesülni akarunk. Éppen itt bizonyul az áhítat olyan erőnek, amely felfelé vonz és azáltal, hogy magához vonz, erősítően és szilárdítóan hat lelki organizmusunkra. Hogyan lehetséges ez? Gondoljunk az áhítat külső kifejezésére. Mit tesz az áhítatos ember? Meghajtja térdét, összekulcsolja kezeit és az áhítatosan tisztelt lény vagy tárgy felé fordítja fejét. Ezek azok a szervei az embernek, melyeken keresztül én-je és lelkének magasabb tagjai a legintenzívebben élhetik ki magukat. Az ember fizikailag megfeszített lábain áll szilárdan az életben. A kezei segítségével válik áldásossá az életben, én-jének mivoltát a kezein keresztül sugározza ki, és feje mozgatásával válik az ég és Föld megfigyelőjévé. Az ember megfigyelése azonban azt is megmutatja, hogy öntudatos tetterővel akkor tud legszilárdabban állni a lábán, ha előbb megtanult térdet hajtani az előtt, ami valóban tiszteletre méltó. Mert a térdhajlással egy erőt fogad magába az ember, mely organizmusába befelé törekszik. Azok a térdek, melyek egyenesen feszülnek anélkül, hogy megtanultak volna áhítatosan meghajolni, azok csak abban pöffeszkednek, amijük mindig is megvolt, saját jelentéktelenségükben, melyhez semmit sem tettek hozzá. Azok a lábak azonban, melyek hajlandók voltak térdet hajtani, térdük kiegyenesítésekor egy új erőt fogadnak magukba, és most nem a jelentéktelenség terpeszkedik bennük, hanem az, amit újként magukba fogadtak. - Az a kéz, amely áldani akar, vigasztalni akar, anélkül, hogy előbb áhítatosan összekulcsolódott volna, az nem sok szeretetet és áldást

tud adni, inkább csak saját jelentéktelenségét. Az a kéz azonban, amely megtanult áhítatosan összekulcsolódni, ezzel olyan erőt kapott, amely most átáramlik a kézen, és olyan kézzé vált, melyet erősen áthat az én. Mert az az erő, melyet áhítatosan összekulcsolt keze által fogad be az ember, először a szívet járja át és ott felgyűjtja a szeretetet, ami így aztán áldássá válik, mire a kezekbe jut. A fej, mely megnézi az egész világot, mely mindenhova odafordítja szemét és minden irányba hegyezi fülét, bármennyit fog is át szemével, fülével, csak saját ürességét tudja a dolgokkal szembeállítani. Az a fej azonban, amely áhítatosan hajolt a dolgok felé, ismét csak erőt merít az áhítatból, s ez az erő átáramlik rajta. Az ilyen fej nem saját ürességével, hanem az áhítatból merített érzésekkel fog a dolgok elé lépni.

Forrás: <http://www.antropozofiai-tarsasag.hu/ga58/4>

AZ IMA - RÉSZLET

Rudolf Steiner, Berlin, 1910. február 17.

Aki ismeri az igazi imahangulatot, a léleknek azt az önmagába való visszavonulását, amikor eloldozza magát a világ sokféleségétől, ami elvonná figyelmét, amikor összeszedi magát és átéli azt, amit úgy nevezhetnénk, hogy teljesen „be van zárva Önmagába”, teljes mértékben „Önmagánál van” és arra emlékezik, ami felülemelkedik a pillanaton, arra, ami a múltból és jövőből nyúlik bele a lélekbe. Aki ismeri azt a hangulatot, amikor szélcsend és az érzékek csendje veszi körül, amikor lelkét csak a benne élő legszebb gondolatok és érzések tartják össze, amelyekre csak képes. Amikor talán ezek is eltűnnek, és csak egy alaphangulat él lelkében, amely két irányba mutat: a múltból és a jövőből megnyilatkozó Isten felé. Aki ismeri ezeket a hangulatokat és tud velük élni, az azt is tudja, hogy vannak a léleknek nagy pillanatai, amikor elmondhatja: most nem foglalkozom azokkal az okos gondolatokkal, amelyeket tudatosan létrehozhatok, avval sem, amit érzéseimmel tudok létrehozni; nem foglalkozom eszményképeimmel, amelyeket akaratommal alkothatok: mindezt kisépertem lelkemből. A legmagasabbrendű gondolatoknak és érzéseknek adtam át magam, azután ezeket is kisépertem lelkemből, és csak ezt a bizonyos alapérzést engedtem élni benne! – Ilyenkor sohasem észlelt új érzések ragyognak be lelkünkbe, mint ahogy a természet csodái tárulnak fel előttünk, ha tiszta szemmel pillantunk rá. Akarati impulzusok és eszmények ébrednek lelkünkben, termékeny csírák kelnek életre az ilyen alaphangulatban. Így az imától a szó legnemesebb értelmében ilyen bölcsességet kaphatunk, amilyenre magunktól pillanatnyilag még nem volnánk képesek. Olyan érzésekre tehet képessé, amelyekre eddig még nem tudtuk magunkat ránevelni. S ha önnevelésünket még továbbvezeti az ima, akkor olyan akaraterőt adhat, amelyet eddig nem tudtunk elérni.

Forrás: <https://akereszténykozosseg.org/rudolf-steiner-az-ima/>

AZ IDEI ÜNNEPEK AJÁNDÉKA

Az idei járványhelyzet miatt mi, szülők talán a legszebb iskolai ünnepeink közös megéléséből szorultunk ki.

Sokakkal beszélgetve úgy látom, hogy ahogy ősszel a napok egyre rövidebbek, sötétebbek, úgy egyre nagyobb szükségünk van a közös ünnepek külső és belső fényére, ezért olyan fontos nekünk, szülőknek Szent Márton ünnepén a máglya körüli osztozkodás, az adventi spirál belső fénykereső útjának közös bejárása, és a Pásztorjáték által életre keltett misztérium, Jézus földre érkezésének együttes átélése.

Kollár Johanna 3. osztály

Nekem személy szerint a 6 évvel ezelőtti őszi-téli ünnepekkor (amikor válásom után először haladtunk gyermekeimmel ebben az új felállásban a karácsony ünnepe felé) vált igazán kézzelfoghatóvá, mit is jelentenek ezek a „waldorfos” ünnepek kis családnak: abban az évben egy addig működő családi struktúra hullott szét, annak szokásrendszerével, hagyományaival. Helyére egyedüli felnőttként

kellett valami újat létrehoznom, szinte a semmiből. Egyedül a waldorfos ünnepek maradtak. Ez volt az egyetlen kapaszkodó, aminek segítségével megalkothattam családnak új hagyományait, ezért égett belém ez a hat évvel ezelőtti Márton-nap mint egy új kezdet ünnepe.

Az idei Márton-nap is nagyon emlékezetes marad: másodikos szülőként az ünnepért felelős osztályban egyik „fő koordinátorként” munkálkodhattam szülőtársaimmal az ünnep létrejöttén. A már a szervezés kezdetétől fogva bizonytalan, és folyton változó helyzet miatt eleinte mi is bizonytalanok voltunk, ezért a szervezés is kicsit döcögősebben indult. De aztán megtaláltuk a helyzethez való alkalmazkodás formáit, egy kissé rendhagyó Márton-nappal készültünk, és még ezt is számtalanszor átdolgoztuk a körülmények változása miatt.

Ez talán segített megérteni ennek az ünnepnek a lényegét: hiszen ha csak a szokásos hagyományokat folytatjuk, akkor nem kell annak minden elemén elgondolkodni. De így, hogy az volt a feladatunk, hogy a szimbólumrendszer lényegét a körülményekhez alkalmazkodva meg tudjuk tartani, először igazán meg is kellett azt érteni. Elmélyült munka volt ez. Aztán jött november 9. estéje, és kevesebb mint két nappal az ünnep előtt világossá vált, hogy minden leleményességünk, kreativitásunk, erőfeszítésünk ellenére nem tudjuk a megtervezett módon megünnepelni ezt a napot. És azt hiszem, mindannyi-

unk nevében nyugodtan kijelenthetem, nem a csalódás érzése lett rajtunk úrrá. Hiszen a készülődéssel töltött hetek, az elmélyülés a szimbolika jelentésében és annak átformálásában ajándék volt a számunkra: mi, másodikos szülők átélhettük ezzel a készülődéssel, a várakozással az ünnep lényegét. Így 11-én kora este, mikor mindenki külön-külön kivonult otthona környékén a lámpásával – és így tettünk mi is –, abban a félórás sétában ott volt az előző hetek összes megélése, tanulsága.

Sőt! Ez a várakozás, készülődés jutott eszembe, mikor az idei advent közeledett... Hisz mi is az advent? Maga a várakozás, maga a készülődés. Amikor még nincs itt az ünnep, de lelkünket, bensőnket felkészítjük az ünnepi pillanatok befogadására azzal, hogy gondolatainkat az ünnep lényegének megfejtésére irányítjuk. Ebben segítenek a

szimbólumok, ezeknek a magasabb rendű gondolatoknak a fizikai leképezései. Ez a segítség nagyon élesen ott volt nekünk a Márton-napi készülődésben, és ennek a tapasztalatnak a felidézése segített abban, hogy az adventi ráhangolódás úgy tudjon bennem megtörténni, hogy a külső szimbólumrendszer közös megélése – azaz a közös ünnepek – most ebben nem tudtak segíteni. Bazár, adventi spirál és Pásztorjáték nélkül kell megélnünk az advent, a karácsony lényegét. (Ez indított minket arra, hogy a másodikos szülőként kapott Márton-napi készülődés ajándékából tovább ajándékozzunk Nektek, többi szülőnek egy rendhagyó, szülői adventi spirál formájában.)

S hogy mi tud ebben a rendhagyó adventi készülődésben segíteni mindanyunknak?

Szerintem sok erőt tudunk meríteni eddigi közös ünnepeink emlékeiből. Egy kedves szülőtársam például régebbi Márton-napok fotóit osztotta meg közösségi oldalán. De mindenki elővehet régi fotókat, énekelhet énekeket, felidézhet magában pillanatokat. Így tudjuk talán az ünnepet életre kelteni magunkban. Kevesebb pillanatot idézünk fel, élünk át, mint máskor, de azt mélyebben, annak az igazi, belső lényegét keresve. Ez talán jóval munkásabb, több belső erőt, befelé figyelést, lelassulást kíván tőlünk, mint más években. De idén tán jobban meg is adatott erre az idő mindenkinek. És azt gondolom, ez a munka nagyon gyümölcsöző tud lenni: ha jól csináljuk, és az ünnepek kevesebb külső jegyét megélve több figyelmet fordítunk a belső tartalomra, talán többet meg is érthetünk az ünnepek igazi lényegéből.

Ráadásul a személyiségünk szűri meg, ki, melyik momentumon időzik el, így a megtapasztalás, az új gondolatok is személyesebbek lesznek az ünnepről. Nekem például a korábbi Pásztorjátékokat felidézve most nyert értelmet egy szimbólum, amin az elmúlt években nem volt időm gondolkodni: vajon miért a mindenkori elsős osztálytanítóé Mária, vagy József szerepe? Persze, lehet, hogy ez az értelmezés csak az enyém, de hadd osszam meg Veletek: Isten erre a két emberre bízta a gyermek Jézus földi útjának terelgetését abba az irányba, hogy be tudja teljesíteni földi létének feladatát. Mi ugyanígy bízunk rá gyermekeinket az osztálytanítójukra: gyerekeik jelentős részét az ő szárnyaik alatt töltik, s ott kezdenek el azzá az emberré for-

málódni, akivé válniuk kell itt a földi küldetésük során.

Az idei advent, az idei várakozás így mélyebb megértést hozhat. Ugyanakkor, igen, emberek vagyunk. Szükségünk van külső fényekre, szimbólumokra. Tekintsünk hát úgy erre az időszakra (aminek még nem látjuk a pontos végét) mint egy hosszabb várakozásra, hosszabb adventre. Fogjuk fel ezt az időt (2 hónap, vagy fél év, ki tudja?) ajándékként, használjuk igazán a befelé fordulásra, a belső út keresésére, élvezzük ki minden percét, hogy amikor majd végre újra együtt ünnepelhetünk a megszokott módokon, akkor e hosszú elcsendesülés ideje alatt szerzett egyéni belső tapasztalataink, tudásunk gazdagítani tudják a közös, fénylő pillanatokat.

És még egy röpké gondolat: ez a mostani világhárvány mindenkitől sokat vett el. De szerintem nekünk, akik a Waldorf-közösséghez tartozunk, eleve többünk volt. Így több is maradt.

Ujj Bogi

Gentischer Zsigmond, 3. osztály

DE HOL A SZERETET?

(igaz történet egy meséről)

Többen tudjátok rólam, hogy gye-
rekkönyveket, meséket írok. Ezúttal
azonban egy igaz történetet szeretnék
megosztani Veletek. Igaz történetet
egy meséről.

Bevallom, ritkán gondolkodom, még
ritkábban írok a szeretetről. Túl nagy
falat, ha értitek, mire gondolok. Mihelyt
a zászlómra tűztem, már el is veszítet-
tem – valahogy így vagyok vele. Azt
azonban titkon mindig reméltem, hogy
a történeteim – ha nyomokban is –
azért tartalmaznak némi szeretetet. Ez
a remény dolgozott bennem a legutób-
bi mesémnél is, mely derült égből, vá-
ratlanul érkezett meg hozzám nemrég,
egy ködös novemberi délelőttön. Nem
kellett sokat morfondíroznom, pár nap
alatt elkészültem vele. Különös, kissé
abszurd családi történet lett, erősen
hatottak rá a feszült idők, amiket élünk.
A szöveg nem lírai, nem érzelmes, nem
bájos és nem szolgál előre csoma-
golt tanulságokkal. Talán kicsit nehéz
mese. Mese is, és nehéz is, mégis fon-
tosnak éreztem, hogy továbbadjam
mindazoknak, akik fogékonyak erre a
témára és ezekre az esendő karakter-
ekre. Nagy lendülettel elküldtem tehát
a szerkesztőmnak, ahogy máskor is
szoktam. Régen adtam le új anyagot,
ezért nagyon örült, és hamarosan ki-
derült, hogy el is nyerte a tetszését a
kézirat.

Most pedig elárulok egy titkot: a szö-
vegben szereplő anyuka bizonyos vo-
násait magamról mintáztam. Nem
csak a szemüvegét – ennél sokkal
tovább mentem. Ritkán vetemedem

ilyesmire, de azon a novemberi napon
az üres monitor némi öniróniára szó-
lított, így erősen kisarkítva többek kö-
zött egy olyan figurát teremtettem, aki
egészen olyan, mint én (bár egy fokkal
azért nehezebb eset). Egy szó, mint
száz, az általam teremtett történetbe-
li családanya kicsit ingerlékeny, kicsit
kapkodó, meglehetősen türelmetlen, a
kelleténél többet szorong, és időnként
attól sem riad vissza, hogy harcias
legyen. Ilyenre írtam őt, na és persze
szemüvegesre. Nem rajongtam érte,
de nem is utáltam. Meg voltam vele
békélve. Közben a lelkes szerkesz-
tőm megosztotta a kéziratot további
teszt-olvasókkal, és ahogyan máskor
is, a szöveg futotta a szokványos körö-
ket. Aztán pár nap múlva a derült (vagy
ólmos) novemberi égből nyakamba
zúdult a megdöbbenő visszajelzés: a
szövegem nem jó. Az általam ábrázolt
családdal komoly bajok vannak, de kü-
lönösen az anyuka rémes! Nincs ben-
ne semmi szeretet! Sőt, a többiekből is
hiányzik. Teljesen! Hoppá, gondoltam,
és ennél többre aznap már nem is ju-
tottam. Sok-sok könyvvel a hátam mö-
gött valami nagy űr támadt bennem.
Űr, nagy Ű-vel. Hiányzik a szeretet?
Kinek hiányzik? Vagy kiből hiányzik?
Előtte soha nem kaptam ilyen visz-
szajelzést, de most azt éreztem, hogy
talán hosszabb szünetet kellene tarta-
nom az írásban, mert már nem érzéke-
lem, mit vált ki az olvasóimból egy-egy
szöveg. Minek szépítsem, elég tompán
tébláboltam aznap este otthon. Azon
gondolkodtam, vajon hány napig fog
mindez nyomasztani, amikor ismeret-

len számról hívott valaki. Kedves, harmincas női hang, valahonnan a távoli Zalából. Elmondta, hogy ő illusztrátor, nemrég kapta meg a szövegemet, és nagyon örül, hogy próbarajzot készíthet hozzá. Hosszan beszélt nekem a kéziratomról, anélkül, hogy kérnem kellett volna rá. Elmondta, hogyan ragadta magával, miért érzi aktuálisnak, és milyen inspirációt adott neki a rajzoláshoz.

Hallgattam, aztán egy ponton nem bírtam tovább, közbevágtam:

– És figyelj csak... Nem érzed úgy... hogy talán túl hideg? Érzelemmentes? Hiányzik belőle... valami?

– Mi hiányzik? - lepődött meg. – Attól, hogy nincs hangoztatva, mégis minden sorában, minden szereplőben ott van a szeretet!

Pont így mondta, pont ugyanarról a történetről. Nekem pedig ott és akkor pontosan erre volt szükségem. Már nem emlékszem, mit válaszoltam, de valami olyasmi lehetett, hogy olyan ő most nekem, mint egy karácsonyi angyal. Ajándékot adott, nem is akármilyet.

Klss Tamara Panka, 2. osztály

Később próbáltam a nevére rákeresni a Facebookon, de „nincs fent”. Mivel találkozni most nem tudunk, egyelőre képem sincs róla, nem tudom, ki ő, hogy nézhet ki. És ez csak felerősíti azt az arctalan, angyalszerű, homályos érzetet, amit a hirtelen megjelenése és vigasztaló szavai jelentettek.

A szöveg ettől persze nem lett sem jobb, sem rosszabb. Olyan, mint a szövegek általában: megosztó, egyeseknek szerethető, másokat kritikára sarkalló. Bennem pedig felmerült egy különös gondolat. Az a bizonyos szeretet, ha épp könyvekben keressük, talán nem is annyira a szövegben, hanem inkább az olvasóban rejlik. Esetleg a szöveg és az olvasó kerül egy pillanatra harmóniába? Lehetséges.

A kézirat egyébként továbbra is vita tárgya a kollégáim körében. Érvelnek mellette és ellene, van, aki szereti, van, akit kifejezetten zavar. Titkon – mint egy komisz karácsonyi kobold – kezdem élvezni a zűrzavart, amit okoztam. De magamat ismerve végül engedek majd a szelíd rábeszélésnek, és írok egy sokkal cukibb anyukát. Jobb a békesség... És különben is, karácsony közeleg. A kis házi bölcsesség-gyűjteményem viszont új darabbal gyarapodott. Megértettem, hogy kellő hangoltsággal a szeretet ott is felismerhető, ahol rejtve van. És nagyon örülök, hogy vannak olyanok, akik díszes csomagolás híján, nehezített terepen is észreveszik. Hiszen mostanában igencsak nehezített terepen járunk. Ehhez kívánok mindnyájunknak tisztánlátást, finomra hangoltságot és nagyon szép ünnepet!

Kertész Erzsé

MIKOR VAN KARÁCSONY? ÚJ ÉV-E AZ ÚJ ÉV?

Karácsony minden évben december huszonötödikére és huszonhatodikára esik. Megelőzi a december huszonnegyedik-i évforduló, évfordulója egy valamikor volt, régmúlt eseménynek, hogy Jézus megszületett. Ezt tudom gyerekkorom óta, meg is történik minden évben, hogy elérkezünk december huszonnegyedikéhez és mégis minden évben újra és újra tapasztalom, hogy bennem van is karácsony, meg nincs is, és ez akár egyik pillanatról a másikra váltakozik az ünnep napjaiban. Mondhatnám, hogy nyilván így van, hiszen mostanra negyvenhét karácsonyt éltem meg, s mind e karácsonyokat átszötte az élet, ahogyan éppen történt, ahogyan éppen történtek velem, körülöttem a dolgok.

Hol a családon belüli feszültségekre rezonálva feszültem én is, hol egy közös nagy gyász tompította a fényeket, hol apám ijesztően megnyilvánuló gyermeki fájdalma szorított ki minden mást a karácsonyfa alól, hol anyám szorongása szorított engem is. Később, fiatal felnőttként a felfuvalkodottság, az ostoba dac tartott távol az ünnep megismerésétől, a dac emberrel és Istennel szemben. Aztán fiatal szülőként egy másik tévedés tartott távol attól, hogy a végére járjak, miért fontos a karácsony megélése, és hogyan kellene azt... Azt gondoltam, ha magamban nem is érzem, a gyerekeimnek ettől még lehet ünnepe. És igyekeztem köréjük odatenni a karácsonyt, ami persze nem sikerülhetett, hiszen belső ismeret híján csak a külsőségekre szo-

Hankó Johanna 2. osztály

rítkozhattam, és minden egyes évben keserűséggel a szívemben könyveltem el egy újabb vereséget. Akkor úgy éreztem, hogy ez a vereség egy életre szól, hogy nincs eszközöm, nincs reményem változtatni azon az ürességen, ami bennem van, amely ürességben hol vádlón, hol csúfondárosan, hol lemondón, hol kristályélességgel visszahangzik a szó: karácsony.

Most visszatekintve látom, hogy éppen ez, a kongó visszhang nyomán kélő fájdalom és a vereség elismerése adta a lehetőséget a változásra. Jött még december huszonnegyediké, amikor a tizenhét év után beomlott házasságom romjain ülve ért a karácsony, jött még, hogy valamiféle mániákus felpörgöttséggel, a "na, most megcsinálom" bűvöletében teltek el az ünnep napjai, volt, hogy az anyagi bizonytalanság, a szegénység adta a meghatározó kereteit, és azt hiszem, éppen ebben a szegény karácsonyban kezdtem kapisgálni, hogy születőben van bennem az ünnep. Több mint két év különélés után akkor kezdtük újra a férjemmel. Ott volt

a család a nagyszobában, a legkisebb, akkor négyéves gyerekem kibontotta az ajándékát, ami egy kartonpapírból összeállítható hajó volt, és mintha szétrobbant volna arcán a bontogatás alatti komoly merevség. Még most is látom magam előtt: mint egy filmes trükk, olyan hatással volt rám az a pillanat. Az egyik pillanatban még mint egy porcelán figurának, olyan volt az arca, az a gyönyörű, babaszépségű kisfiúarc. Aztán előkerült a csomagolópapírból a doboz, rajta a kész hajó képével, és akkor valóban, mintha röpködtek volna a fiam körül a porcelánszilánkok, úgy törte át addigi feszült várakozását az öröm. Valahonnan mélyről áradt belőle a felszabadult boldogság, előtötte az arcát, az egész apró testét valami lágy fényű ragyogás, magasra emelte a dobozt és csilingelő gyermekhangján felkiáltott: pont ezt szerettem volna! És én szégyenkezve láttam az ő elragadtatott örömét, szégyenkezve, hogy hol voltam én az elmúlt években, de hálával is, hogy a gyerekem képes rá, ez a legkisebb tudja, érzi, mi az üzenet. Mert bármi lett is volna abban a csomagban, ha csak egy üres dobozt talált volna, akkor is azt kiáltotta volna: pont ezt szerettem volna! Mert ő így érkezett közénk, határtalan elfogadással, örömmel és hálakészséggel. És történhetett vele bármi, kiszakíthattam az otthonából, elvehettem tőle a lehetőséget, hogy minden napját az apja mellett élhesse, aztán újra kiszakíthattam az új otthonából, jöhetett akármilyen, semmi nem írta felül benne az ünnepeket, mindig kész maradt elfogadni és szeretni az életét. Aztán persze jött még el a december huszonnegyedike úgy, hogy az élet történései "elnapolták" bennem az ünne-

pet. Ezelőtt hét évvel karácsonykor a férjem haldoklott az egyik kisszobánkban. Azelőtt pár héttel volt egy álmom. Lebegtem és egy sólyom szállt velem szembe. Aztán lebegve megállt ő is a levegőben, karmában ott volt a férjem teste, őérte jött. A sólyom Krisztus volt, ezt tudtam. Azt hiszem, akkor csak úgy tudtam Krisztusra gondolni, mint akire rábízhatom majd a férjemet, amikor ő kész átlépni. És hogy továbbra is azzal az odaadással kell a férjemet kísérem, amilyen odaadással Isten felé fordulok. Kétezertizenhárom január elsejét írtunk, amikor délelőtt a férjem átlépett. Érkeztek az újévi jókívánságok, a világot belengte a jövő felé fordulás gyermeki reménytelisége, mintha valóban létezne éles határ múlt és jövő között: ma itt vagyok, holnap ott, tegnap gyenge voltam, holnapra kiheverem a bejglit, felszáll a pezsgőgőz és lesz erőm célra tartani. Én meg ott álltam, "az előbb még a kezemben tartottam a kezét, most pedig csukom a kaput, amint két férfi egy fémkoporsót tesz fel egy autóra, egy fémkoporsót, amibe a férjem teste van bezárva."

És megtörtént megint, hogy kívül kerültem mindenre: időn, téren, emberek közösségén, kint álltam az űrben és lebegtem. Persze visszahívott az élet, a gyerekeim, a teendők és a hit abban, hogy Isten tudja – sőt, már én is tudom –, hogy minden, ami történik velem, érem történik. Az elmúlt hét évben sok dologban megerősödtem, a valamikori harcos-harapós, dacos nőt már csak nyomokban tartalmazom, amikor érzem az erőmet, az a szelídségből fakad. A karácsonyt viszont az elmúlt években is átszötte az élet, évről-évre hagytam, hogy az újévi évforduló felülírjon mindent és hagytam, hogy egy valamikor volt esemény, s az ahhoz kötődő érzéseim eltávolítsanak a bennem lévő karácsony felismerésétől. Még a most elmúlt ünnephez is tudatlanságban érkeztem. Egy valami azonban változott a korábbi évekhez képest. Mostanra sikerült elhallgattatnom magamban a kérdést: miért nem élő bennem az ünnep, hiszen minden ízemben tudom és átérzem, nincs annál nagyobb ajándék, hogy Jézus megszületett.

Ma január elseje, az új év első napja van. Az óév délutánját olvasással és melázással, merengéssel töltöttem. Késő este megnéztem a legkisebbemmel egy filmet, a Galaxis útikalauzt. Éjfélre ért véget, akkor négyen, akik otthon voltunk, összegyűltünk a konyhában, kinyitottam a kölyökpezsgőt, bögrékbe töltöttem és koccintottunk a közös életünkre, az életre, ami előttünk áll még. Most nem vettem elő a kristálypoharakat, mint előzőleg minden évben. Így telt az elmúlt hetünk, minden sallang, körítés nélkül. Koccintás után lassan elvonultunk mindnyájan pihenni és reggel nyugalommal és

ezzel az írással ébredtem. Elcsendesedtem, nem kérdeztem már és megkaptam a választ. Ráébredtem, hogy már évek óta az évnek oly sok napján értem és megélem a karácsony üzenetét, nem vagyok híján semminek, és mostanra letisztult bennem valami; és nemcsak a karácsony került a helyére bennem december utolsó harmadára, de az életem másik három támpillére is: a húsvét majd Keresztelő Szent János napja és Mihály napja is. És most gyúlt fény a fejemben is, hogy éppen ott volt a hiba, hogy sokáig hagytam, hogy az ünnepek napjait átszöjje az élet, a saját személyes történetem, holott éppen ott van a lényeg, hogy az év egy kiemelt, jeles időszaka hassa át az életet azzal, hogy megmutatja, mi van, mi az, ami éppen most van körülöttem és bennem a személyes történetemen túl. Ott van a lényeg, hogy hagyjam a történetemet, mert az bármilyen vonzó is számomra, csak korlátoz cselekedeteimben, csak behatárolja az életet. Nincs határ, nincs korlát, mint ahogy az ünnep nem az időben, nem a lineáris időben jelöl ki egy pontot. Jézus nem valaha, a régmúltban született meg, ez most történik, most van, megszületett és növekszik bennem. És abban a képben, amit ezelőtt hét évvel láttam egy álomban, nem a férjem, nemcsak a férjem volt a sólyom karmában, hanem én voltam ott, sőt bármelyikünk. Mindnyájan a sólyom karmaiban vagyunk. Krisztus kezében, Isten kezében vagyok mindenek kezdete óta, mind születésemben, mind életemben, mind halálomban. Ez, ez a tudat teszi helyére a dolgokat.

Sverteczk Zsuzsa

Az írás 2020. január 1-jén született.

FAGYIZÓ EXTRÁKKAL

Egy nógrádi kis faluban van egy telkünk, amin áll egy vályogház. Évek óta a házunknak nevezzük, ez szinte kóros nagyképűsége vall. Valójában csak keret volt, tartalom nélkül. Látszólag ház, amiben alig állt néhány fal, és csak madaraknak, pókoknak adott ott-hont. Sokáig nem is szívesen mentem oda. Nem azért, mert még a kezemet sem tudtam hol megmosni, hanem mert úgy éreztem, kölcsönösen idegenek vagyunk egymás számára. A ház, a kert, a környék és én. Hiába áll a falu másik szélén egy buddhista sztupa, ami szerintem még a transzcendens-től elzárkózva élőket is kicentrifugázza, ha körbejárják.

Nyáron volt időnk és kedvünk eljárni a telekre és foglalkozni vele. Barátkoztunk a fákkal, a magas fűben megbújó pünkösdi rózsákkal, szedret szedtünk a kút melletti bokorról, szőlőt a bátran, hosszan kalandozó tőkékről. Ősszel leszüreteltük az almát, ciderré változik éppen az étkező sarkában álló hordókban. Hogy a „keretünk” milyen instabil és sérülékeny, az csak azután derült ki, hogy apám, a mérnök, alaposan átnézte. Igaz ugyan, hogy az alaprajz többszöri lézeres távolságmérővel végzett feltérképezés után is szabályos téglalap helyett enyhén csálé trapéz formára sikerült csak, de a ház oldalai rendben voltak. A pincefödém és a tetőszerkezet szépen hajló íves formája azonban inkább volt rémisztő, mint esztétikus. Előbbi csak azután derült ki, hogy kétheti talicskázással sikerült kiűriteni a cideres hordók és palackok

jövőbeli helyéről az előző tulajdonos által felhalmozott igen változatos összetételű sittet. A gránitkockákat szeretni fogom, ha egyszer kertet is építünk majd! Az új alapok és a külön erre a célra tervezett acélszerkezettel megerősített tető elkészülte után már kamasz szemmel is házzá formálódott, ami addig csak „én oda be nem teszem a lábamat” volt.

Hogy miért kezdtünk bele ekkora munkába ahelyett, hogy mindent eladtunk volna, amikor nem is kötődtem a környékhez? A férjem, Botond, elvitt a helyi fagyizóba. Jó pár éve mesélte valaki a saját nógrádi falujáról, hogy náluk a kocsma egyben internetkávézó, lottózó, gázcseretelep is. Itt is volt a helyben főzött fagyalton kívül és a máshol is szokásos kávé, sütin, üdítőn túl házi pizza, de zöldségek is. A felismerés, hogy csodaországban vagyok, azonban akkor kezdődött, amikor a tulajdonos átszökdelt, akár egy indiányerek a tornaórán, a mindig lüktető zöld gyepen és szedett néhány szem paradicsomot a kert végében az éppen távozó vendégeknek. Azóta többször bolyongtunk a környékbeli erdőben, felmáztunk a közeli várromhoz, és újra meg újra visszatértünk a fehér műanyag kerti székekben hátradőlve fagyizni. Kaptunk frissen sült kenyeret és lángost a kemencéből, kanalaztam maradék fagyaltot a pultból a kezembe nyomott doboz aljáról, de a lényeg, hogy mindig azt éreztük, szívesen lának bennünket.

Sokszor, sokféle kutatásról olvastam már, amik során megállapították, hogy az életminőségünket és az egészsé-
günket befolyásoló számos tényező
közül a legjelentősebb az emberi kap-
csolataink mélysége és tartalma. Az
azonban csak a közelmúltban vált vi-
lágossá számomra, hogy ez minden
kapcsolatunkra igaz, nem csak azokra,
amiket választottunk, amikben öröm-
mel vagyunk jelen.

Ahhoz, hogy a világban minél többen
szívesen látottnak érezzük magunkat,
nem elég csupán a szűk környezetün-
ket, a számunka fontos személyeket
elhalmazni odafigyeléssel, mosollyal,
jó szavakkal. Az emberségesség és
a szolidaritás, azokkal is, akikkel az
egész életünkben csak perceket töl-
tünk együtt, alapvetőbb összetevői a jó
életnek, mint a teljes kiörlésű liszt vagy
a rendszeres futás.

Fehér Kata

„KARÁCSONYKOR MINDANNYIAN TALÁLKOZZUNK A KÖZÉNK SZÜLETETT FÉNNYEL”

Sokat gondolkodtam azon, hogy mit
tudnék adni a közösségnek, ami lelki
táplálékul szolgálhat. Aztán egy na-
pon, éppen táplálék készítése közben
eszembe jutott. S ha belegondolunk a
rakott krumpli készítés módjába, me-
ditáció az. Meditáció háziasszonyok-
nak. Szóval, ahogy a krumplikarikákat
egymás mellé rendezgettem, eszembe
jutottak régi adventjeink.

A szülői körből sokan tudjátok (s ma
már inkább többen nem), hogy éle-
tünk egy hosszú időszakában, 14 évig,
egy értelmi sérültek lakóotthona mel-
lett éltünk. Nem holmi szomszédság
volt ám ez, akiket egymás mellé fűjt
a szél, sejtésünk szerint a Nagy Ren-
dező terelt minket össze, mert pár jó
barátunkkal az otthon megálmodói
és létrehozói voltunk. Sok szép közös
rítust megéltünk együtt, s ezek közül
nekem az egyik legkedvesebb a szent-
család-járás volt. A szentcsalád-járás,
hasonlóan a betlehemezéshez, advent
idejéhez köthető, házról házra járó

Szanya Balázs, 3. osztály

szokás, a csapat a születés hírét viszi.
Nálunk a csapat a lakóotthon néhány
lakóját, munkatársakat, barátokat, jó
ismerősöket jelentett. Míg a betlehe-
mezésben a jó pásztorok csillagtitkot
tudó égi lényükkel együtt nagyon is föl-
di emberek, addig a szentcsaládozók
számomra inkább a magasztos áhitat
jelképei voltak. Érkezésük napján (mert
előre szóltak, s ezt szerettem, készülni
lehetett, ünneplőbe öltöztetni szívün-

ket) valóban ünneplő ruhába öltöttem, kicsiként a gyerekeink is. Az asztalra fehér terítő került gyertyával, a polcot fehérrel waldorfosan letakartam, még a kanapéra is régi csipkefüggöny került. A terasz ablakaiban mécsesek sora égett. Vártunk.

Ezen a napon mindig volt idő várni. A gyerekek az ablakpárkányra telepedtek, lesték az utcát. Ha már nagyon nem bírtuk, a nyitott ablakban kukucskáltunk, míg egyszer csak felbukkant a szürreális kép: néha 5, máskor 10 talpig fehér ruhába öltözött alak vonult sorban Iklad forgalmas főutcáján. Egyik nyakában asztali betlehemes, másnál citera, néha gitár, hegedű, klarinét, furulya, melyik év milyen szereplővel gazdagította a társaságot. A gyertyavivő sosem maradt el, ahogy a füstölőt hordozó volt ferences rendi barátunk sem mint állócsillag a folyton változó kis csapatban.

Szerettem, hogy már a kapuban elkezdtek az éneket, ami távolról, majd egyre közelebbről hallatszott. Mikor a teraszon végigvonultak, a megindultság már tapintható volt a házunkban, bennem biztosan, s a gyerekeink csöndessége jelezte, hogy igen, jelen vannak ők is. Voltak évek, mikor tényleg

Kucs Klára, 3. osztály

úgy éreztem, hogy angyalsereg érkezett hozzánk.

A bevonulós dal után elénekelték a Szállást keres a szent családot, s hol papír-, máskor fa- vagy horgolt figurákkal a betlehemvivő eljátszotta a karácsonyi történetet. Majd nagy gyertyájukról valamelyikük meggyújtotta a család gyertyáját, s a családfő felolvasta a Bibliából Jézus születésének történetét. Ilyenkor Atilla kilépett a sorból és mellénk állva ő lett a felolvasó. Szép és nehéz pillanat volt ez. A gyerekeink hol ülve, hol állva moccanatlan voltak, a jelenlévők ereje, az esemény szentsége megtartotta őket. Igen, ezek voltak a legsúlyosabb percek, egyszerre voltam kicsi és hatalmas. Szívesen kapaszkodtam volna anyám szoknyájába, de már én voltam az, akinek a szoknyájába kapaszkodtak. Ahogy néztem a félkörben álló hírhözöket, tán az istállót is köréjük láttam, de a ránk boruló, óvó Istent bizonyosan. A Biblia becsukódott, Atilla visszaállt a sorba. Majd fölhangzott a Dicsőség mennyben az Istennek című ének, amivel kivonultak, égi-földi ajándékuk ott maradt utánuk...

Évekig így teltek adventjeink, ez a rítus a részünk volt, a miénk volt mint egy saját magunkra készített öltözet, viseltük boldogan. Aztán egyszer a hordozóanyag elfáradt, szakadozni kezdett. Azon a télen már érezni lehetett a változás előszelét. Míg egy napon, éppen advent idején, a nagylányom megszólalt: „Nem jöttek a szentcsaládjárók.” A mondat nehéz súlyként koppant a földön. Nehéz súlyként koppant a szívemen. Nem jöttek a szentcsaládjárók. Észre sem vettem! Észre sem vettem...

Mint egy fénylő karácsonyfadísz, mi leesik és darabokra törik, olyan volt a pillanat. Közelebb hajolva láttam csak, hogy a darabok továbbra is fénylenek, kívül-belül ugyanúgy, immár külön, mégis összetartozón. S hiszem, hal-lom, hogy a szétszéledt szereplők közül így, adventben van, aki mosogatás, vagy vezetés közben dúdolja szeretett dalunkat. Ezután a sokat sejtető december után családdunkkal elköltöztünk, Gödöllőn telepedtünk le.

Ebben az évben, 2020-ban elhatároztam, hogy a családommal megyek szentcsalád-járásra, legszűkebb esetben ketten, Atillával. Ünneplőbe öltöztünk, egy citerával és egy gyertyával régi kedves, és új kedves ismerőseink ajtajában, kapujában éneklünk, csendben távozzunk. Másnap a járókelők majd mosolyogva néznek a kapukra, önkéntelenül, mert érzik ott a csodaszerűt, hogy a hírvivő és a befogadó család találkozásánál, a kapuban egy angyal ül. Kívánom, hogy 2020 decemberében, ha fizikai testünk nem is találkozik, angyalaink házunk kapujában, szívünk kapujában találkozzanak. S karácsonykor mindannyian találkozunk a közénk született Fénnyel.

A szentcsalád-járást befogadó anya gondolatai után folytatódjon a történet a hírvivőkkel járó családapá szemszögéből.

Szívesen emlékszem vissza én is a szentcsalád-járásra mint a rítus megálmodója és aktív résztvevője. Amiről Bea mesélt, az egy évszázados rítusrend XXI. századra írt újragondolása volt úgy 2005 karácsonyának adventjén. Gyógypedagógusként, és egy olyan közösség vezetőjeként, amely

kiszolgáltató helyzetben lévő emberek támogatását vállalta fel, erősen foglalkoztatott akkoriban, hogyan lehetne megteremteni olyan emberek testi, lelki, mentális jóllétét és biztonságérzetét, akik képtelenek tájékozódni az emberlét idősíkjain, akiknek semmit sem mond egy dátum a naptárban.

Így jutottam el ahhoz az ősi igazsághoz, hogy az emberéletben az ünnepek hivatottak a rendet megteremteni, és ebben a tekintetben mindegy, hogy egy szavak nélkül kommunikáló, autizmussal élő emberről, vagy egy egyetemi tanárról van szó. Gondosan megtervezett és felépített, napokhoz és az évkörhöz illeszkedő ritmusok szerint lezajló rítusok kialakításával az évek során sikerült megszilárdítani azt a közösséget, ami a mai nap is erős, fejlődő szervezatként működik, függetlenül attól, hogy kik hordozzák aktuálisan a vezetői szerepek felelősségét.

Vannak egészen profán rítusok, a reggeli ébredéstől az esti lefekvésig, és vannak egészen magasztosak, lélekemelőek. Az ünnepeink. Számomra is az egyik legkedvesebb a szentcsalád-járás volt. Igyekeztem megragadni minden lehetőséget, hogy tanuljak és tapasztalatot gyűjtssek a régi idők szokásairól, és ezzel együtt élni akartam a modern kor adta szabadsággal, hogy a hagyományokat a mai ember számára befogadható köntösbe öltöztessük.

Így született meg az ikladi Szederfa otthon szentcsalád-járása. Úgy gondoltam, hogy ha leírom a személyes megéléseimet, azzal sokat adhatok saját adventi készülődésemhez, és talán mások számára is lehet egy kis

gyertyaláng a sok között, ami hozzátesz majd valamit az ünnep fényéhez:

Mi, szentcsalád-járók már egy héttel az esemény előtt összegyűltünk, kiosztottuk a feladatokat, amelyek meghatározott szerepekhez kötődtek. Minden évben más vállalhatta a gyertyavivő, a tömjénkezelő, a zenész, a bábos, az énekes és a Szentírás olvasása felelősenek szerepeit. A csapat szövetséget kötött, ki-ki a maga módján készült és dolgozott az elkövetkezendő egy hétben egy elmélyültebb lélekállapot eléréséért. Közben a szentcsalád-járók fogadását vállaló családok felkészítése is megtörtént. Mindenkinek tudnia kellett, hogyan várakozzon: Legyen együtt a család azon a napon, szépen megterített asztalnál, gyújtatlan gyertyával, ünnepi hangulatra törekedve, csendben várják a látogatót.

Szentcsalád-járóként nem vendégek voltunk, úgy kellett jelen lennünk, hogy nem mi vagyunk ott, hanem az, akinek a születéséről hírt hozunk. Éppen ezért nem beszélgettünk a háziakkal, csak a „szertartás” zajlott le: bevonulás hangszerekkel, énekkel, majd egy bábjáték Krisztus születésének történetével. Végezetül a Szentírás felelőse megkérdezte: „Itthon van-e a ház ura?” Ennek a kérdésnek szakrális jelentősége volt, hiszen bárki vállalta is fel a családban ezt a szerepet (bizony volt, amikor az anya lépett elő ilyenkor, és ez ott úgy volt rendjén), annak ki kellett állnia a család elé, és felolvasni az Evangélium üzenetét a Megváltó születéséről.

Leírva nem tűnik nagy dolognak, megélni viszont egyet jelentett azzal a felelősséggel, hogy a kimondott szónak súlya van, mert ez a világ rendje. Ez-

után a háziak ünnepélyesen meggyújtották a gyertyájukat a hozott gyertyalángjáról, ezzel szimbolizálva a Fény megérkezését. Egy halk énekkel kivontunk a házból, magunk után hagyva a családot, amely kedve szerint elidőzhetett a magának megteremtett ünnepi meghittségben.

Több mint tíz év telt el így, évről évre bővülő, cserélődő csapattal, sok család megnyitotta előttünk a háza ajtaját, és én a mai napig hálás vagyok mindenkinek, akivel együtt jártuk ezt az utat. Ez az élmény számomra olyan, mint a gyertya, amit a családok otthonaiba magunkkal vittünk. Mint a gyertya az adventi spirál közepén. A gyertya, ami mindig ég, bármikor meggyújthatom róla a mécsesemet advent idején.

Kívánom, hogy Te is találj meg emlékeid között azt a gyertyát, amiről a lelkedbe fényt hozó, saját adventi mécsesedet meggyújthatod.

*Turba Bea és Turba Atilla
szülők az 5., 6. osztályban
és a reggimiben*

Füzesi Emma 2. osztály

ADVENTI NAPTÁR

A kézműves oldalt az 5. osztállyal készítettük, fogadjátok szeretettel!

Csendes Veronika összeállítása

Anyagigény:

- arany karton
- kék karton
- Betlehemi festmény, mi Giotto Háromkirályok imádása című freskóját használtuk
- papír sablonkészítéshez
- ceruza, arany filc, olló, gombostű, jancsiszeg, körző vagy két különböző méretű tányér
- arany cérnaszál akasztónak

Az elkészítés menete:

A tányérok körberajzolásával két sablont készítünk, a nagyobb korong A4-es lap szélességű. A papírkorongokat félbe majd negyedbe hajtjuk, így megkapjuk a középpontjukat.

A nagy sablonnal a kék kartonra rajzolunk egy kört, a középpontot tűvel megjelöljük. A kis sablonnal az aranykartonra rajzolunk kört, szintén bejelölve a középpontot. Kivágjuk a két kartonkorongot, majd a festményre helyezve a kisebb sablont, arany filctollal arra is kört rajzolunk, kivágjuk a filccel rajzolt vonalon belül haladva! A képet a kék kartonra ragasztjuk, pontosan középre!

A kék korong területén 24 egyenlő szakaszt jelölünk be: december hónap 24 napját, és felírjuk a számokat arany filccel. Ehhez mi a papírsablont használtunk, az $\frac{1}{8}$ körcikkét három egyenlő részre osztva.

Mindkét korongra a legfelső pont és a középpont között halvány vonalat húzunk, és ollóval bevágjuk, a középpont előtt 1-2 mm-rel megállva. A kék korong felső részén a vágást elől-hátul leragasztjuk egy kis arany háromszöggel.

Már csak a jancsiszöveget kell átszúrni a korongok középpontján, megforgatni a lyukban, hogy az aranykorong könnyen forogjon. A kék korong függőleges nyílásába bedugjuk az aranykorong szélét, és ahogy egy-egy nappal tovább forgatjuk, előtűnik a kép egy-egy szelete. December 24-én az egész betlehemi jelenet láthatóvá válik.

DIÓHÉJ

A Weöres Sándor Oktatási Kulturális
és Szabadidős Egyesület kiadványa

Megjelenik 120 példányban

Honlap: www.waldorf-godollo.hu

Facebook: Godóllói Waldorf Hírek

Főszerkesztő: Fábian Zsuzsa

Szerkesztők: Forgács Erzsébet, Kecskés Judit,
Fülöp Hajnalka, Kuntz Orsolya, Skarka Cecília,
Rábel Nagy Ágnes és Skoda Mercédesz

Tördelő: Skoda Mercédesz

Lektor: Petricsák Judit

A borítót Kőhalmi Luca készítette.